

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ TŘETÍ ROČNÍK

7

Vlastenectví a internacionalismus v procesu výchovy obránce socialistické vlasti

Země socialistického společenství v čele se Sovětským svazem aktivně a principálně bojují za mír a bezpečnost národů na celém světě. Začátkem 80. let se však mezinárodní situace přes úsilí mírumilovných sil vinou agresivního imperialismu zůstala a zkomplikovala. USA a vojenský blok NATO za nepřímé podpory čínského vedení se snaží změnit strategickou rovnováhu sil ve svůj prospěch a naplňovat tak své dlouhodobé cíle v tažení proti socialismu a společenskému pokroku.

Úkoly budování a obrany rozvinuté socialistické společnosti jsou nuceny socialistické země plnit ve složitých zahraničně politických podmínkách a musí být kdykoli připraveny zmařit agresi třídního nepřitele.

Imperialismus se intenzivně pokouší dostat mezinárodní vztahy z cesty uvolnění na cestu konfrontace, studené války a balancování na pokraji světového válečného konfliktu. Ve své snaze zabrzdit vítězný postup socialismu a pokroku usiluje o změnu v územním uspořádání, rozpoutává horečné zbrojení a vyhrožuje válkou, včetně použití jaderných zbraní.

Imperialistické a militantní antikomunistické síly rozvíjejí ideologickou a psychologickou přípravu války, která má negativní vliv na mezinárodní politické ovzduší. Tato nebezpečná činnost, široce

organizovaná světovou reakcí a jejími přísluhovači, je zaměřena především proti silám socialismu, komunismu, míru a pokroku. Není možné přehlížet skutečnost, že imperialistické státy dosud disponují obrovskými materiálními zdroji, všemožně využívají výsledků vědeckotechnického pokroku pro militarizaci a opírají se o moderní a všestranně vyzbrojené armády.

Státy socialistického společenství trvale uplatňují linii posilování míru a bezpečnosti, linii která byla znovu potvrzena na XXVI. sjezdu KSSS, XVI. sjezdu KSČ a sjezdech dalších bratrských komunistických a dělnických stran. Proti agresivní linii imperialismu staví vysokou politickou bdělost, principiální třídnost, tvořivý a realistický přístup ke složitým a ožehavým problémům dneška.

Zájmy bezpečnosti a mírového budování vyžadují neustálou a vysokou péči o obranyschopnost a bezpečnost každé socialistické země i celého společenství. Komunistická strana Československa, její ústřední výbor a vláda ČSSR při realizaci vojenské politiky přikládají za dané situace mimořádný význam efektivní a pevné vojenské organizaci států a zajištění vysoké bojové připravenosti a pohotovosti ČSLA.

Při řešení všech oblastí a stránek rozvoje ČSLA a posilování obranyschopnosti

státu věnuje KSČ velkou pozornost cítění doménu zvyšování morální politické připravenosti vojáků i všech našich občanů, rozhodně a odvážně v případě potřeby

bránit socialistickou vlast. Upevňující se sociálně politická jednota naší společnosti pod vedením strany představuje účinnou mobilizující sílu.

Socialistické vlastenectví, proletářský a socialistický internacionalismus — základní hodnoty socialistické společnosti

Socialistické vlastenectví v dialektické jednotě s proletářským a socialistickým internacionalismem zaujímají mezi duchovními hodnotami rozvíjející se socialistické společnosti objektivně význačné a přední postavení. Ve své jednotě jsou teoretickým a politickým výrazem národních a internacionálních zájmů, cílů a úkolů revoluční dělnické třídy v boji za splnění její historické úlohy. Patří k hlavnímu obsahu socialistického vědomí, hodnotové orientace socialistického člověka a jeho způsobu života.

Marxismus-leninismus chápe vlastenectví jako výraz proletářského pojetí vlasti, idejí lidové moci i vztahu k socialistické společnosti jsou vlast a láska k vlasti zcela konkrétně vymezené pojmy. Marxisticko-leninské pojetí vlasti, vlastenectví a národní hrdosti vycházejí z dané třídní a sociální základny a ne z genetického historicko-etnografického pojetí.

Socialistické vlastenectví je vlastenectví vyššího typu, vzniklo a formuje se v úzké vazbě s proletářským internacionalismem. Vlast, to není pouze jev geografický a jazykový, ale především je charakterizován odpovídajícím způsobem výroby, souhrnem sociálně ekonomických vztahů, politickým zřízením se státní mocí apod. Láska k vlasti je přirozenou vlastností každého poutivého člověka. Je to cit, který úzce souvisí se životními podmínkami širokých lidových mas, pracujících daného národa a státu. Vyjadřuje hrdost na přínos svého národa ke společenskému pokroku. Historií je prověřeno, že lidé mají rádi svou řeč, místo kde se narodili, vyrůstali, kde žijí, pracují, vzdělávají se, tráví svůj volný čas, vychovávají své děti. Rovněž mají vřelý vztah ke krásám přírody své země, kultuře, pokrokovým tradicím lidu a svého národa. Vlastenectví je bezesporu výsoce úspěšným projevem vyšších, vypěstovaných citů člověka.

Vlastenectví v našich podmínkách v sobě nahrazuje takové hodnoty, jako je bezmezná oddanost socialistické vlasti, oddání hájit a rozvíjet vymoženosti socialistické revoluce, bojovat za ně. Je charakteristické hrdostí na úspěchy revolučních bojů dělnické třídy, budovatelských

výsledků všeho lidu a principiální politiky komunistické strany.

Ve vlastenecké výchově je třeba usilovat o to, aby do značné míry přirozená a spontánní láska člověka ke své vlasti našla svůj konkrétní výraz v důsledné, obětavé a činné práci pro společnost, oddání pevně bránit věc socialismu, rozvíjet revoluční vymoženosti a všemi silami přispívat k zachování míru. Obsahem socialistického vlastenectví je tedy v první řadě socialistický vztah k práci, každodenní obětavá sociálně politická a pracovní aktivita i hrdost na dosahované výsledky v budování i obraně. Toto vymezení má základní a určující platnost. Nelze být opravdovým vlastencem a přitom mít vědomé nedostatky v práci, v bojové a politické přípravě apod.

O lásce k vlasti nemůžeme jen hovořit či zaujímat pouze verbální postoje. Postoje a jednání musí být zcela konkrétní. Je nám cizí plamenné vlastenectví a všemožné skloňování pojmu vlast. Takový člověk, který uplatňuje vlastenectví abstraktně, nemůže získat důvěru pracujících, ba naopak, vzbuzuje oprávněné podezření z neupřímnosti.

Uvědomělého vlastenectví a internacionálního citění nedosáhneme ve výchovné práci jen vysvětlováním jejich podstaty a významu, ale trpělivým, dlouhodobým, všestranným a systematickým působením všech výchovných činitelů. V tomto procesu, vedle racionální stránky, sehraje významnou roli rovněž faktor emocionální a hodnotový.

Z hlediska hodnotového aspektu je třeba vidět, že socialistické vlastenectví má hluboký demokratický obsah, je vždy úzce spojeno s úsilím o všestranné uplatnění socialistické demokracie, vychází z hlubokých tužeb po sociální rovnosti pracujících, spravedlivého národnostního uspořádání, z nenávisti k vykořisťování, k politice vykořisťovatelských tříd. Je protikladné buržoaznímu nacionalismu a všem odrůdám šovinismu.

V systému politickovýchovné práce je socialistické vlastenectví silný činitel ideově politického a mravního stmelování pracujících socialistické společnosti. Je zároveň účinnou silou společenského rozvoje

i podmínkou aktivního a ofenzivního odporu našich pracujících proti buržoazní a revizionistické ideologii i proti pronikání třídně nepřátelských prvků do společenského vědomí a psychologie. Otázky vlastenecké výchovy, vzhledem k objektivní situaci, nabývají mimořádně na významu. Vyplývá to z podmínek budování a obrany rozvinuté socialistické společnosti i z negativních jevů v mezinárodních vztazích.

V politickovýchovné práci zacházíme někdy s pojmem vlastenectví poněkud povrchně, a to tehdy, kdy se jde snažit cestou, zachází se víc do minulosti než se čerpá ze současnosti. Tak se může stát, že někteří lidé nechápu vlast celistvě a nevidí správně to, co je podstatné, tj. socialistický stát, vedený KSČ a jejími představiteli, socialistické společenské vztahy, lid vedený dělnickou třídou, předností socialismu, jeho kulturu. Tím potom dochází k určité deformaci a pojem vlasti se zužuje jen na přírodní krásy, území, národní tradice apod.

Ve výchovné práci si zasluhuje zvláštní pozornost vztah vlastenectví a internacionalismu. Oba jevy vznikly na různých stupních historického vývoje, ale mají ve své podstatě i obsahu mnoho společného: třídnost, rozpornost, spojení s národní a státní minulostí i přítomností.

Proletářský internacionalismus je historicky vzniklý jev, který se vyvíjí zároveň s rozvojem mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Odráží se v něm probíhající společenské a sociálně politické změny. Rozšíření rámce internacionální solidarity a vazeb mezi revolučními a demokratickými silami je přirozeným vývojem a svědčí o životnosti internacionalismu, jeho akceschopnosti i přitažlivosti. Pro revoluční a přetvářející činnost revoluční třídy přináší nové podněty a vztahuje další hybné společenské síly.

Internationalismus není pouze výzvou k solidaritě a vzájemné pomoci, je také velmi účinnou zbraní v boji za dovršení socialistické revoluce a upevňování socialistického zřízení. Na tuto bojovou stránku ukázal svého času V. I. Lenin, když kritizoval neplodnost platonického internacionalismu, v jehož představách nejsou konkrétní činy a jednání, ale cosi „...jako křiklavá firma nebo sváteční procházka v sadech socialistického písemnictví“. (Lenin, V. I.: Krach platonického internacionalismu. Spisy, sv. 21, Praha 1957, s. 195.)

V současné epoše, kdy složité procesy společenského vývoje zvyšují objektivní potřebu spolupráce národů a států, se stále více potvrzuje, že internacionalismus nemůže být nějakou abstrakcí, která stojí

mimo či proti národnímu. Společenská praxe a nejširší revoluční boj ukazují, že není možné vyjadřovat bytostné zájmy pokrokové třídy i národní zájem, odmýšlí-li se od mezinárodních aspektů a faktorů, zanedbávají-li se internacionální zájmy dělnické třídy a porušuje-li se organické spojení mezi internacionálními a národními úkoly.

Hlavní obsah proletářského internacionalismu je dán celkovým profilem dělnické třídy a její historickou úlohou. V internacionalismu jsou vyjádřeny její společné nehlubší zájmy s pracujícími všech zemí, solidarita a sjednocování v historickém boji za revoluční přeměnu světa. Nutnost nepřetržitého prohlubování a upevňování internacionální jednoty revolučních sil celého světa je určována zákonitostmi vývoje socialistické revoluce a vyplývá i z historických zákonitostí vývoje národů a jejich vzájemných vztahů.

Revoluční praxe plně potvrzuje, že ideu proletářského internacionalismu je třeba chránit a prosazovat v principiálním ideologickém boji proti nejrozumnějším odrudám revizionismu, reformismu a oportunismu. Historické zkušenosti ukazují, že úspěchy dělnické třídy v národním měřítku jsou nedosažitelné bez mezinárodní solidarity rozhodujících oddílů dělnické třídy.

Vznik světové socialistické soustavy vytvořil zákonitě i novou formou proletářského internacionalismu — jako zásadu mezinárodních vztahů a základnu styků bratrských zemí. Socialistický internacionalismus v sobě odráží charakter vzájemných vztahů přátelství, bratrství a spolupráce mezi dělnickou třídou, pracujícími a národy socialistických zemí. V silícím společenství socialistických zemí se stále účinněji uplatňují zásady internacionalismu, prosazují se tendence ekonomické integrace a nezištné bratrské pomoci.

Ve výchovné práci je třeba soustavně prosazovat vědomí, že opravdoví vlastníci a internacionalisté vyházejí především ze zájmů celku, ze zájmů socialistického společenství, z potřeb přítomnosti a budoucnosti socialismu a komunismu. Působit tak, aby principy internacionalismu se bytostně projevovaly v nenarušitelné družbě, v politické, ekonomické a vojenské spolupráci socialistických zemí, ve vzájemné pomoci. Důsledné naplňování zásad proletářského a socialistického internacionalismu slouží užitečným ideám: obraně socialistických vymožeností a společné obraně našeho socialistického společenství. „Vlasteneckou výchovu našich vojáků nelze oddělovat od jejich výchovy internacionalistické, od úsilí formovat v nich vy-

sokou odpovědnost za osud nejen vlastního státu, ale i země socialistického společenství." (Jepišev, A. A.: Některé otázky stranickopolitické práce. Praha, Naše vojensko 1971, s. 159.)

Nezůstáváme jen při slovech o internacionalismu. Je to především konkrétní činnost, která vede přímo či nepřímo k posilování socialistického společenství a jeho ozbrojené obrany. I v tom jsou stále aktuální Leninova slova o internacionální obraně socialismu. Internacionalní povinnost každé socialistické země se projevuje v jejím úsilí o vytvoření nové společ-

nosti i ve zvyšování ekonomické, politické a vojenské síly společenství.

Socialistické vlastenectví, proletářský a socialistický internacionalismus jako významné součásti a hodnoty komunické výchovy pronikají všemi stránkami a oblastmi vojenského života, směřují k rozvoji a posilování socialistického uvědomění a přesvědčení příslušníků ČSLA a své praktické uplatnění nalézají v uvědomělé činnosti a jednání v procesu bojové a politické přípravy, při zvyšování bojové připravenosti a pohotovosti.

Československá lidová armáda — škola formování obránce vlasti

XVI. sjezd KSČ a další stranické a vojenskopolitické dokumenty soustřeďují pozornost na to, aby bojový potenciál ČSLA nebyl pouze mechanickým souhrnem vysoké technické a technologické vybavenosti, vojenského mistrovství a pevného morálního ducha, nýbrž aby představoval pevnou, nerozbornou, monolitní a vysoce akceschopnou a bojeschopnou jednotu. Výchova a výcvik vojáků jsou tedy nutně stavěny na stejnou úroveň významu jako vybavení vojsk zbraněmi, zbraňovými systémy a vojenskou technikou. Je tím také jasně zdůrazněna rostoucí zodpovědnost velitelů, politických pracovníků, stranických i svazáckých organizací za formování morálně politické a psychologické připravenosti i za udržení vysokých morálních a bojových kvalit armád.

To vyžaduje cílevědomě vytvářet a upevňovat aktivní a činnou stránku všech morálně politických a psychologických sil armády jako koncentrovaný projev mobilizující a směřující úlohy marxisticko-leninského světového názoru, socialistických hodnotových orientací, aktivního životního postoje a mravnosti všech vojáků, jejich socialistického vlastenectví, proletářského a socialistického internacionalismu, hrdinství, odhodlání, kázně a soudružství. Jde o takový stupeň bojového ducha ČSLA, připravenosti, schopnosti a pohotovosti úspěšně plnit úkoly bojové a politické přípravy a v případě války nést nejtěžší její zkoušky, neztratit odhodlání a pevnou vůli hrdinně bránit socialismus a rozhodně zvítězit.

Služba v ČSLA je pro mladého člověka skutečnou školou formování sociální zralosti, smyslu pro kolektivnost, soudružství, centrem výchovy k pracovitosti, důslednosti, vytrvalosti a ukázněnosti. Toto vysoké ocenění bylo nejednou vysloveno v hodnocení nejvyšších stranických orgánů.

Realizace programových cílů KSČ v oblasti komunické výchovy je dosahováno soustavným zlepšováním a prohlubováním ideologické a politickovýchovné práce. V souladu s požadavky a úkoly formování osobnosti všestranně a harmonicky vyspělého socialistického člověka, budovatele a obránce socialistické vlasti, je účinně využíváno i výchovných možností ČSLA.

V závěrech XVI. sjezdu KSČ, 15. zasedání ÚV KSČ z roku 1980, celoarmdního stranického aktivu z června 1981 a v dalších dokumentech jsou zdůrazněny odpovědné úkoly, které má ČSLA při výchově mladého člověka. V jednotě tam vystupují místo a úloha vojenské služby, revolucí a bojových tradic ozbrojených sil, proces efektivního ideově politického, pracovního a mravního zdokonalování obránců a budovatelů rozvinuté socialistické společnosti. Jsou tam formulovány a stanoveny cesty a prostředky zvyšování politické uvědomělosti a bdělosti, upevňování pocitu vysoké odpovědnosti každého jednotlivce za bezpečnost vlasti i celého socialistického společenství.

Naplnění zodpovědného výchovného poslání naší armády je dosahováno ve všech složkách ČSLA cestou důsledné realizace vojenské politiky strany, úkolů XVI. sjezdu KSČ a celoarmdního stranického aktivu. Mimořádná pozornost je věnována dalšímu zlepšení a zefektivnění ideologické a politickovýchovné práce ve všech jejích oblastech při plnění vytčeného základního směru výchovného úsilí: "... útvarů všestranně se rozvíjející osobnost člověka, formování jeho myšlení a citění v duchu našich socialistických ideálů, morálních norem a životních hodnot." (XVI. sjezd KSČ, Praha, Svoboda 1981, s. 44.)

V současných podmínkách je mimořádně aktuální a významná důsledná výchova mladé generace v duchu hodnot socialis-

tického vlastenectví, proletářského a socialistického internacionalismu, posilování odhodlání bránit svou vlast, socialismus a společenský pokrok ve světě. (Srovnej: Zasedání ÚV KSČ ve dnech 25. a 26. června 1980, Praha, Svoboda 1980, s. 27—28.)

V procesu politickovýchovné práce v ČSLA to znamená mimo jiné věnovat trvalou pozornost kvalitě a účinnosti ideové výchovy, přeměně politických znalostí v pevné komunistické přesvědčení a v aktivní životní postoje. Upevňovat třídní vědomí a stranickou, cílevědomě a neformálně prohlubovat city vlastenectví a internacionalismu, nesmiřitelnost s buržoazní ideologií a všemi formami či projevy antikomunismu.

Ideově politická výchova v ČSLA má jasné cíle. Musí vyúsťovat v marxisticko-leninském světovém názoru, socialistické hodnotové orientaci a v činnosti aktivitě

uvědomělého obránce a budovatele socialistické vlasti, hluboce přesvědčeného o tom, že výstavba rozvinuté socialistické společnosti v ČSSR může být realizována jedině v míru a že naše bezpečnost i další pokrok jsou možné jen v těsném spojení a jednotě socialistických zemí, především ale v přátelství a všestranné spolupráci se Sovětským svazem. „Určující kritérium plnění úkolů výchovy k socialistickému vlastenectví a internacionalismu nespočívá proto pouze v ideologické rovině, to znamená v tom, co si lidé myslí a co říkají, ale zejména v obětavé a činnorodé práci při budování rozvinuté socialistické společnosti, v rozvíjení revolučních vymožeností pracujícího lidu, v odhodlání bránit věc socialismu a míru, v odpovídajícím plnění vojenských povinností.“ [Brabec, A.: Dále zkvalitňovat vlastenectví a internacionální výchovu vojáků. In: Historie a vojenství, 1979, č. 2, s. 10.]

Zvyšování účinnosti vlastenecké a internacionální výchovy v ČSLA

V procesu zvyšování kvality a efektivitu ideologické a politickovýchovné práce je komplexně a cílevědomě řešena i otázka zvyšování účinnosti formování vlasteneckého a internacionálního vědomí příslušníků ČSLA. V organické vazbě je plněna řada trvalé aktuálních úkolů:

- hluboké osvojování leninských idejí o obraně socialistické vlasti, politiky KSČ, KSSS a socialistického společenství,
- formování ideového přesvědčení, socialistického uvědomění a třídně politické vyspělosti,
- výchova k politické a vojenské bdělosti, nesmiřitelnosti s buržoazní ideologií, nenávisti k třídním nepřítelům,
- vytváření hodnoty činnorodého socialistického vlastenectví, proletářského a socialistického internacionalismu,
- upevňování pocitu vysoké osobní odpovědnosti za obranu své vlasti, socialismu a společenského pokroku,
- pochopení objektivní nutnosti udržování ČSLA v neustálé bojové pohotovosti a vytvoření tomu odpovídající sociálně politické a vojenské aktivity každého příslušníka ČSLA.

Směrnice pro ideologickou práci v ČSLA přesně vymezují cíl, obsah a konkrétní úkoly v této oblasti činnosti. Veškerá ideologická práce musí směřovat k jednotnému cíli: důsledně vychovávat příslušníky armády v třídně a politicky uvědomělé obránce a budovatele socialistické vlasti, pevně semknuté kolem KSČ a úkolů vojenské politiky strany, přesvědčené

a odhodlané vlastence a internacionalisty vždy připravené pevně a rozhodně bránit svou vlast, socialismus a společenský pokrok.

S těmito požadavky je v souladu i řešení nosného úkolu výzkumné činnosti společenských věd v ČSLA na 7. pětiletku: „Formování vědeckého světového názoru a morálních kvalit příslušníků ČSLA na základě marxismu-leninismu s důrazem na výchovu k proletářskému internacionalismu a socialistickému vlastenectví.“ V rámci tohoto úkolu by měly být řešeny např. problémy:

- zdokonalování a zkvalitňování systému ideové politické výchovy v ČSLA v závislosti na celospolečenských změnách a úkolech vojenské politiky KSČ,
- další zefektivňování ideové výchovné práce při překonávání nežádoucích jevů u vojáků základní služby v oblasti socialistického uvědomění, morálně politických kvalit a vztahů k plnění vojenských povinností,
- prohlubování socialistického vlastenectví, proletářského a socialistického internacionalismu příslušníků ČSLA.

Z toho všeho vyplývají i nejdůležitější závěry pro realizaci procesu vlastenecké a internacionální výchovy v podmínkách ČSLA.

Těžiště musí být položeno na vytváření vědomých, citově podložených vztahů k třídně politickým, ekonomickým, sociálním, mravním a vojenským charakteristikám a hodnotám socialistického vlastenec-

tví, proletářského a socialistického internacionalismu. Základním cílem je připravit oddaného a odhodlaného obránce socialistické vlasti.

Vycházejí z jednoty národního a internacionálního. Socialistické vlastenectví obsahuje vědomí a city proletářského a socialistického internacionalismu, překračuje národní hranice. Všestranně stavět na zdůrazňování předností socialismu a jeho historických perspektivách.

City vlastenectví a internacionalismu nevznikají živelně, samy od sebe. Jsou vytvářeny a upevňují se v procesu bojové a politické přípravy, masové politické práce a v dalších formách života vojsk. V tomto mnohostranném procesu náleží nejvýznamnější místo a úloha efektivním a ofenzivním formám ideologické práce.

Vlastenecká a internacionální výchova vojáků je založena na komunistické ideologii, hlubokém přesvědčení o správnosti a neporazitelnosti velkého díla socialistické revoluce. Těsně souvisí s ideovou politickou, mravní, pracovní, estetickou a vojenskou výchovou. To neznamená, že se rozplývá do těchto forem, ale má a zachovává si svou specifikou a svébytnost.

Účinnost této oblasti výchovné činnosti je v přímé závislosti na úrovni a kvalitě politickovýchovné, masové politické a organizátorské práce velitelů, politických pracovníků, štábů, stranických a svazáckých organizací. Jejich úsilí v ideové výchovné práci se musí soustředit na hluboké studium, pochopení a zvládnutí leninských idejí o obraně socialistické vlasti, vojenské politiky KSC, KSSS, zkušenosti z posilování internacionální obrany socialismu, revolučních tradic dělnické třídy, komunistické strany, našeho lidu i ozbrojených sil.

Současná etapa mezinárodní situace a potřeby pevné a rozhodné obrany míru a socialismu kladou na vlasteneckou a internacionální výchovu mnohem vyšší požadavky a zvýrazňují některé její charakteristiky:

- růst významu třídního přístupu, výchovy věrnosti a oddanosti dělnické třídě a její vedoucí síle — KSC,

- všestranné upevňování marxistickoleninského světového názoru a socialistické hodnotové orientace, hlubokých citů,

internacionální sounáležitosti se světovým revolučním hnutím a zeměmi socialistického společenství,

- nutnost intenzivnější výchovy k lásce a oddanosti socialistické vlasti, věci socialismu, hrdosti na socialistický společenský řád a upevňování přesvědčení o historickém vítězství socialismu a komunismu,

- aktivní a tvůrčí osvojování si nejlepších revolučních tradic našeho lidu, tradic naší a Sovětské armády, posilování hrdosti na vlastní útvar a druh zbraně,

- formování vědomí odpovědnosti za společnou obranu socialismu proti třídnímu nepříteli, hlubokých citů přátelství, třídního bratrství, bojového soudružství a úcty k Sovětské armádě a ostatním armádám států Varšavské smlouvy,

- prohlubování vědeckých základů této výchovy a upevňování jejich principů, k nimž především patří stranickost; jednota teorie a praxe, vojenské činnosti a výchovy; těsné spojení se životem; konkrétnost; uvědomělost; aktivita; ofenzivnost; nepřetržitost a důslednost,

- mobilizování příslušníků ČSLA ke kvalitnímu plnění úkolů bojové a politické přípravy, smelování vojenských kolektivů, formování vysokých morálně politických a bojových hodnot, zvýšení vojenského mistrovství a bojové připravenosti vojáků a bojové pohotovosti armády.

V ČSLA jsou všechny podmínky a možnosti pro organizování a uskutečňování účinné vlastenecké a internacionální výchovy. Tomu napomáhá jak charakter plněných úkolů vojenské politiky strany, tak přísný vojenský režim, činnost vojenských kolektivů, aktivní a cítěvědomá činnost velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací. Úroveň a kvality tohoto výchovného úsilí se projevují ve všech oblastech vojenského života, v každodenní činnosti vojsk, v rozvoji aktivity a iniciativy. Svůj výraz nacházejí v socialistickém uvědomění, nesmiřitelnosti s buržoazní ideologií, v boji za vědeckotechnický pokrok a prosazování výsledků vědeckotechnické revoluce ve vojenském, ve vědecké organizaci práce, v důsledném uplatňování leninských principů řízení a v neposlední řadě ve všestrannosti způsobu života vojenských kolektivů a jednotlivců.

Integrované využívání vědních oborů — krok k vyšší kvalitě ve vojenství

Předpokladem k dosažení vyšší kvality vojskovědecké práce se stále více stává integrované využívání různých vědních oborů. Z tohoto důvodu je závažným úkolem posilování vzájemných vztahů vojskové vědy s ostatními vědami k jejich efektivnímu využití ve vojenství. Cílem článku je upozornit na podstatu i na některé metody rozvíjení vojskovědecké práce, které zabezpečují integraci vojskové vědy s ostatními vědami.

Zesílení vlivu vědy na řešení všech základních otázek soudobého vojenství vyžaduje zdokonalovat nejen tradiční metody vojskovědeckých výzkumů, ale také necházet a rozpracovávat nové přístupy a metody, které umožní komplexně, při úsporném vynaložení sil, prostředků a času, přinášet efektivní výsledky.

Protože převážná část problémů a úkolů dalšího rozvoje výstavby a přípravy armády má komplexní charakter, je řešitelná jen za předpokladu integrace poznatků z řady vědních oborů.

Vyplývá to ze skutečnosti, že vědeckotechnický pokrok a základní změny ve vojenství vedly k rozšíření vzájemných vztahů vojskové vědy se společenskými, přírodními a technickými vědami a k vyčlenění speciálních odvětví vědeckých poznatků, které se zabývají vojskovou problematikou.

Zkušenosti z válek, výstavba ozbrojených sil a teoretické výzkumy ukazují, že výsledků přírodních a dalších věd je nemožné využívat bezprostředně v hotové podobě. Jsou potřebné vhodné metodologické principy a způsoby přechodu od bezprostředních výsledků příslušných věd k podstatným součástem vojskové vědy.

Do popředí vystupují nálehavě nové požadavky na organizaci, tvorbu a činnost vědeckých kolektivů, prognostickou činnost a systémový přístup k řešení vojskovědeckých výzkumů, včetně využívání celostátního základního a aplikovaného výzkumu pro potřeby zvyšování vojskové (obraně) síly státu.

Proces diferenciací a integrace věd — jednotlicí metodologické funkce marxisticko-leninské filozofie

Růst metodologických problémů v rozvoji vědeckého poznání je nesporným faktem. Je to možné objasnit dvěma zvláštnostmi současného vědeckého poznání. Především bouřlivý proces diferenciací vědy přispěl k osamostatnění vědních oborů. Objevila se určitá izolovanost vě-

deckých teorií a metod jedněch vědních oborů od jiných oborů vědeckého poznání. V konkrétních vědních oborech však vznikly nové problémy, které nemohly být řešeny v rámci daného vědního oboru pouze jeho vlastními prostředky poznávání. Jsou to úkoly se značnou mírou obec-

nosti ve srovnání s konkrétními problémy jednotlivých vědních oborů. Přitom vyřešení konkrétních problémů stále více záviselo na vyřešení obecných problémů.

Je pochopitelné, že obecné problémy nemohou být řešeny v rámci jednotlivých vědních oborů. Izolovanost a relativní samostatnost nových vědních oborů vystrídala aktivní vzájemná výměna. Rozvíjí se proces integrace vědy. Metodologie však není jen výměna nahromaděných poznatků a metod. Je i učením o metodách, které plní funkci metody, a používá se ho jako nástroje k řešení problémů vědeckého poznání.

Ukázalo se, že podobnou funkci neplní jakýsi jeden vědní obor. Metodologická funkce se realizuje veškerým vědeckým poznáním, celou vědou. Avšak vklad každého vědního oboru k vytváření a rozvoji metodologie není zdaleka stejný. Každý z oborů vědeckého poznání může plnit v poměru k druhým dílčí metodologické funkce. **Funkci všeobecné metodologie ve vztahu ke všem jednotlivým vědním oborům, tedy i k vojenské vědě, plní marxisticko-leninská filozofie.** Tato její úloha je určena specifickostí filozofických poznatků. Filozofie zkoumá nejobecnější zákony přírody, společnosti a myšlení. Krajně obecný charakter filozofického poznání určuje, že vystupuje jako všeobecná metoda ve všech vědních oborech i jako učení o metodách. Zákonů a kategorií dialektického a historického materialismu se používá jako všeobecných principů přístupu k řešení problémů jednotlivých vědních oborů.

Jejich trvalá hodnota spočívá v tom, že je jich používáno jako prostředků poznání a přeměny světa a jako orientačních východisek správného směru vědeckého výzkumu. Dialektický materialismus si nedělá nárok na to, že dá jednoznačný recept poznávání konkrétních jevů. Může však ukázat, jakým směrem se má výzkum a hledání pravdy ubírat a preventivně chránit před hledáním proudu tam, kde není možné se jí dopátrat. Dialektickomaterialistická metodologie vyvažuje vědecké poznání správným chápáním východisk našeho poznání a přesvědčuje o zásadní poznatelnosti světa a jeho jevů i procesů.

Zvláštnosti rozvoje vojenské vědy, dynamika prolínání věd ve vojenství

Vojenská věda se rozvíjí v souladu s obecnými procesy a zákonitostmi zdokonalování vědy. Vstřebává všechny nejmodernější úspěchy a vymoženosti lidského vědeckého poznání a vyjadřuje tak jeho dosaženou úroveň. I to je výsledek integrace věd.

Sféra sociálního poznání a činnosti se nemůže omezit jen na filozofii jako na svůj filozofický základ. **Hluboká analýza sociálních procesů předpokládá opírat se nejen o filozofické, ale i o politickoekonomické a sociálně politické myšlení.** Věda o společnosti v socialistické společnosti se rozvíjí na metodologickém základě marxismu-leninismu — jediného uceleného učení, které spojuje filozofii, politickou ekonomii a vědecký komunismus. Marxismus-leninismus je metodologickým základem nejen revolučního myšlení, ale i revoluční činnosti a praxe.

Věda je nejen formou správného chápání objektivní skutečnosti, je i prostředkem jejího přetváření. Plní tedy i regulační (účinně praktickou) funkci. Věda se stále ve větší míře stává samostatným faktorem společenského rozvoje, bezprostřední výrobní silou. Věda ve vojenství se stává bezprostřední vojenskou silou.

Důležitým aspektem procesu přeměny v bezprostřední výrobní sílu a ve vojenství v bezprostřední vojenskou sílu je otázka v něm uplatněných různých vědních oborů. V literatuře se názory na tento problém různí. Někteří autoři se domnívají, že se tento proces týká pouze technických a přírodních věd. Tento problém je třeba řešit na základě historického přístupu.

Proces přeměny vědy v bezprostřední výrobní sílu postupně rozšiřuje okruh vědních oborů a vědeckých poznatků, které se stávají výrobní silou. Na počátku tohoto procesu, tj. při vzniku strojní výroby v kapitalistické společnosti byly do výroby vtaženy bez jakýchkoli pochyb technické vědy. Během historického vývoje byly do tohoto procesu přitahovány i přírodní vědy. Přírodní vědy nejprve teoreticky objasňovaly ty technologické operace, které existovaly ve výrobě na empirickém základě. Ani společenské vědy nezůstávaly mimo proces přeměny v bezprostřední výrobní sílu. Jejich poznatky se ztělesňují v individuálních kvalitách pracovníků ve výrobě. Je nutné souhlasit s těmi autory, kteří usuzují, že okruh vědních oborů, bezprostředně spojených s materiální výrobou, se v průběhu vědeckotechnické revoluce rozšiřuje.

Byly-li ještě počátkem století zřetelně odděleny, potom jsou nyní hranice mezi nimi neobyčejně pohyblivé. Metody a postupy, vypracované jednou vědou, rychle pronikají a využívají jich druhé vědy.

Vojenská věda velmi úspěšně využila specifických zvláštností rozvoje soudobé

vědy. Vojskovědecká činnost začala nabývat na stále více vědeckém charakteru. Její výzkumy se staly systematictější, důslednější, cílevědomější a efektivnější. Značně se zvýšila teoretická úroveň vojenské vědy. Ještě v nedávné minulosti měl proces vojenského poznávání zřejmý empirický charakter. V současné době má vojenská věda teoretické poznatky na vysoké úrovni.

Existují však bariéry dalšího zefektivnění vojskovědecké práce, které je třeba překonávat. Jde v první řadě o přípravu vojskovědeckých kádřů. Požaduje se na nich vysoká odborná připravenost, která se vyznačuje nejen vysokou specializací, ale i širokým vojskoodborným rozhledem a schopností aplikovat a využívat hranicích vědních oborů.

Integrace vědeckých poznatků se projevuje nejen ve zdokonalování metodiky vědeckého poznání, v rozvoji systému metod, postupů a způsobů vědeckého zkoumání, ale i v přímém kontaktu různých vědních oblastí, ve vzniku množství hraničních vědních oborů, stíráním hranice mezi vědními oblastmi a vznikem teorií, které je obtížné zařadit některé jediné vědě. Tyto procesy v plném rozsahu zasáhly i vojenskou vědu (např. vojenskou kybernetiku, vojenskou psychologii, letecké zdravotnictví atd.).

V soudobých vojskoteoretických poznatcích je možné vyčlenit nejméně tři velké složky:

- vojskovědní poznatky, které tvoří páteř vojenské teorie a vojenské vědy v jejím původním poslání,
- aplikace jiných věd na specifické podmínky vojenství,
- systém vědeckých poznatků, které plní metodologické funkce ve vztahu k vojenské teorii a praxi.

Velmi početné aplikace ve vojenství mají společenské, přírodní a technické vědy. Znamená to, že vojenská věda, jádro vojskoteoretických znalostí, zapojuje a v zájmu rozvoje vojenské teorie a praxe organizuje široký okruh různých věd, jednotlivých teorií a koncepcí. V tomto smyslu teorie vojskovědecká nemá přesnou strukturu.

Např. obecná teorie vojenského umění (strategie, operační umění, taktika), teorie velení vojskům a teorie řízení vojenské výstavby, teorie výcviku a výchovy vojáků i historie vojenského umění a rozvoje ozbrojených sil patří nesporně do vojenské vědy.

Avšak historii vojenské vědy a ozbrojených sil zkoumá vojskohistorická věda, která je názorným příkladem hranič-

ní vědy. Jednak tvoří část obecné historie (zkoumá válku jako sociální jev), jednak se přimyká k vojenské vědě (zkoumá historii válek z vojenské stránky a v podstatě dubluje jeden z úseků vojenské vědy a slouží k celkovému jejímu rozvoji). Obdobné je to s válečnou ekonomikou.

Rada věd je aplikována na specifické podmínky vojenství. Podle oblasti aplikace poznatků, charakteru jejich spojení s praxí a specifičnosti využití poznatků jsou podřízeny potřebám teorie a praxe. Časem se stávají tyto vojskoteoretické poznatky jejími stálými prvky. Názornou ilustrací tohoto procesu může být vojenská historie, vojenská topografie, vojenská pedagogika, vojskotechnické obory, vojenské lékařství atd. Stálým, a to velmi důležitým prvkem vojskoteoretických znalostí v socialistických zemích, je marxisticko-leninské učení o válce a armádě.

Proces formování a rozvoje vojskoteoretických poznatků není ukončen. K takovému stavu vojskoteoretických znalostí, které by bylo možné kvalifikovat jako dokončený definitivní systém, nikdy nedojde. V průběhu rozvoje vojenství, jeho potřeb požadavků a vědeckých poznatků bude proces rozvoje a zdokonalování struktury vojskoteoretických poznatků pokračovat. Objeví se nové obory, které upevní spojení vojenské teorie s novými nebo i tradiční vědní obory. Názorným příkladem toho je vznik vojenské kybernetiky jako jedné z odvětví aplikované kybernetiky.

Matematizace vojskovědeckého poznání a široké využívání modelování ve vojskoteoretických výzkumech vedou i k širokému využívání matematické symboliky a ke zpracování speciálních znaků a symbolů. Se zavedením automatizovaných soustav velení vojsků a výpočetní techniky do procesů vojenských výzkumů se začala vojskopráctická informace zpracovávat a archivovat ve formě vhodné pro samostatné počítače: na děrných páskách, děrných štítech atp. Cílevědomě jsou zaváděny speciální jazyky — algoritmy. To vše ovlivňuje i tradiční snahy používat grafických schématických a kartografických forem ve vojském výzkumu a podstatně mění charakter vojskovědeckého zkoumání a formy záznamu výsledků tohoto zkoumání.

V současné době je vojskovědecká práce v ČSLA zaměřena zejména na řešení vlastní vojskoteoretické, vojskopolitické, vojskotechnické, vojskolékařské a veterinární problematiky a je účelově organizována do oblastí:

- vojenských věd,

- společenských věd,
- přírodních a technických věd,
- lékařských věd a
- veterinárních věd.

Požadavky interdisciplinárního a komplexního řešení problémů v jednotlivých oblastech a mezi nimi názorně vyplývají z příkladu základních úkolů, které pro jednotlivé vědní oblasti v ČSLA vyvstávají v současném období.

V oblasti vojenských věd jde mimo jiné o rozpracování obecných problémů vojenské vědy, teorie vojenského umění a především možného charakteru budoucí války a pravděpodobných variant jejího zahájení, dále efektivních způsobů řešení operačně taktických úkolů uskupeními vojsk, problémů všestranného zabezpečení operací (bojové činnosti). Významné místo má zdokonalování velení vojskům s použitím soudobých i perspektivních prostředků velení i hledání cest ke zdokonalování a dalšímu rozvoji výstavby, organizační struktury a orgánů velení.

V oblasti společenských věd vznikají nové úkoly spojené s rostoucí agresivitou imperialismu a jeho ideologickou diverzitou, s požadavky na psychologickou přípravu vojsk v soudobých podmínkách možného vedení boje. Jde zejména o teoretické rozpracování a praktické využití leninských principů výstavby socialistické armády, zákonitostí a principů stranickopolitické práce a její efektivnosti, rozpracování metodologických a sociálně politických problémů výstavby a přípravy ČSLA, leninského pojetí morálně politické a psychologické přípravy a výchovy a v neposlední míře zkoumání otázek přátelství bratrských armád ve zbraní. Důležité místo v komplexu vědecké práce v ČSLA má rozpracování a uplatňování vojenskopolitických aspektů v jednotlivých vědních oborech.

V oblasti přírodních a technických věd jde o to, prostřednictvím začlenění vojenskotechnických poznatků do systému vojenské teorie a do vojenskoteoretických

poznatků posunout vojenskou vědu na vyšší kvalitativně vyšší úroveň. Současně vojenská věda zkoumá způsoby použití vojenské techniky na bojišti, její bojovou efektivnost a způsoby jejího zvyšování. Tím, že vojenská věda tyto problémy zkoumá a analyzuje výsledky bojové činnosti, cvičení, vojskových zkoušek zbraní a techniky a jejich každodenního provozu, vytváří současně požadavky na zdokonalování (modernizaci) i vývoj nových typů zbraňových systémů a vojenské techniky. Ty se však realizují v rámci vojenského technického rozvoje. Současně se zkoumá bojového použití vojenské techniky se stanoví cesty nejracionálnějšího využívání materiálních a technických prostředků k zabezpečení bojové činnosti. Samostatné úvahy vyžaduje zkoumání vlivu technických a přírodních věd i jejich využívání ve vojenství.

V oblasti lékařských věd se vytvářejí celé komplexy speciálních oborů a úseků, které vyžadují interdisciplinární výzkum. Typické hraniční úseky vytvářejí např. výzkumy zdravotnické ochrany proti jaderným zbraním, vojenské toxikologie a zdravotnické protichemické ochrany, vojenské epidemiologie a farmacie. Nejinak je tomu ve výzkumu válečné chirurgie, válečného vnitřního lékařství a vojenské hygieny, které navíc dávají svým netradičním a odvázným přístupem řešení problematiky nové impulzy i pro civilní lékařskou praxi. Obdobné příklady je možné najít i v **oblasti vojenských veterinárních věd**.

Vojenská věda má ve vojenskovědeckém potenciálu velmi specifické nezastupitelné místo. Jako specializovaná vědní oblast pocituje sama na sobě vliv rozvíjející se vědy jako celku. Zároveň vojenská věda na základě hlubokého poznání zákonů ozbrojeného zápasu analyzuje široký okruh vědeckých poznatků a využívá jich pro řešení aktuálních problémů rozvoje vojenství a posílení obranyschopnosti země.

Některé metody integrovaného využívání věd ve vojenství

Závažným problémem zkvalitňování vojenskovědecké práce k posílení její koncepčnosti, komplexnosti a zejména výsledné efektivnosti je uplatňování metod, které zabezpečují interdisciplinárnost výzkumů v jednotlivých vědních oblastech, ale i mezi oblastmi. Je obtížné pokrývat obory tam, kde se nedaří ujasnit metody řízení komplexních úkolů, zejména z hlediska odpovědnosti za jejich celkové řízení a koordinaci prací. Tam musí zasa-

hovat ústřední řídicí orgány a řízení těchto komplexních úkolů usměrnit.

Příkladem interdisciplinárního systémového přístupu byla komplexní výzkumná studie k vybraným teoretickým otázkám zvyšování obranyschopnosti ČSSR, zpracovaná v ČSLA mezi XV. a XVI. sjezdem KSČ v návaznosti na jednotný program společenských věd, po XV. sjezdu KSČ. Výrazně se projevila týmová práce, neboť se na ní podílely kolektivy z různých oblastí

vojenské teorie a praxe, složené z pracovníků druhů vojsk a služeb, správ a samostatných oddělení MNO, pracovišť výzkumné a vývojové základny ČSLA a vojenských vysokých škol, s plným využitím organizačních a řídicí funkce vojenské vědy.

Úkoly, které zabezpečují účinnou spolupráci vojenské vědy s ostatními vědami, zahrnují široké spektrum problémů. Jsou spjaty se zdokonalováním plánování základního výzkumu a s posílením vztahů mezi pracovišti VVZ ČSLA a civilními vědeckými pracovišti. Přitom je důležité určení vzájemného poměru mezi základním a aplikovaným vojenskovědeckým výzkumem s důrazem na nejpřesnější obory. Při plánování vojenskovědeckých prací i při jejich plnění je nutné v širší míře využívat metod vojenskovědeckého prognózování a systémové analýzy.

Nevyhnutelnost upevňování obranyschopnosti země vytváří odpovídající úkoly před naší vojenskou vědou, která formuluje konkrétní požadavky na ostatní vědy. Problém upevnění vztahů mezi nimi je dnes stále aktuálnější.

Jedním z důležitých úkolů řídicí a organizační funkce vojenské vědy je proto využití úspěchů vědy a techniky ve vojenství. Vojenská věda se současně chová jako „filtr“, který člení úspěchy vědy a techniky podle stupně jejich aktuálnosti pro vojenství i jako „magnet“, který přitahuje vědecký výzkum k řešení problémů upevňování obranyschopnosti země. Rozhodující úlohu má politika, která vytváří sociální požadavky na posílení vazeb mezi vojenstvím a vědou a osvětluje tyto vazby mravními cíli a motivy. Úkolem vojenské vědy je sladit mechanismus těchto vazeb. Je třeba konstatovat, že přes jejich složitost se daří s využitím vhodných kontaktů na různých stupních řízení dostávat např. spolupráci ČSLA s ČSAV a SAV v posledních letech na kvalitativně novou úroveň.

Osvědčené formy spolupráce orgánů ČSLA s orgány resortů v oblasti aplikovaného výzkumu a vývoje neměly v předchozích letech adekvátní formy spolupráce v oblasti základního výzkumu. Tento stav se postupně lepší realizovanými dohodami o spolupráci, prováděnými organizačními opatřeními i zaváděnými formami spolupráce.

Z hlediska současného stavu a tendencí vývoje vztahů mezi vojenstvím a základním výzkumem je možné konstatovat:

— Vznikl reálný předstih technických a přírodních věd před vojenstvím, dále se prohlubuje tradiční spolupráce vojenských a civilních orgánů a institucí v oblasti

společenských věd. Systematičtější a s vědeckou kvalifikací jsou sledovány a hodnoceny všechny dostupné výsledky základního výzkumu. Je však zřejmé, že prakticky neexistuje ani jediný vojensky neútrápní vědní obor.

— Jsou vytvářeny předpoklady, které umožňují včasné využití výsledků základního výzkumu jak přímo ve vojenské praxi, tak i při aplikovaných výzkumech a dalších navazujících pracích.

— Plánovací činnost ozbrojených sil se opírá o závěry prognóz vývoje a předpokládaných výsledků vědy. Hodnotí se možný vliv jednotlivých vědních oborů ve vojenství, rozvíjí se interdisciplinární spolupráce ve vědě.

— Významnou rezervou je výchova vědeckých pracovníků, zejména pro perspektivní vědní obory a vytváření podmínek pro efektivní využívání kvalifikace.

K dalšímu zlepšení podmínek pro využívání výsledků výzkumu se jeví potřeba důkladněji pracovat s vědeckoinformačními materiály a dále zkvalitňovat vědeckoinformační systém mezi ČSLA a ČSAV i resorty.

Významná úloha připadá specialistům a vědeckým pracovníkům ČSLA, kteří pracují v kolektivních pracovních a poradních orgánech ČSAV a SAV i v účelově zřízených dočasných pracovních skupinách. Výrazné zlepšení spolupráce i využití výsledků se očekává od aktivní účasti řady specialistů ČSLA, kteří pracují v řadách státních programů a stěžejních směrů základního výzkumu. K tomu jsou vytvářeny předpoklady i rozšířením vzájemných styků pracovníků a funkcí orgánů ČSLA a ČSAV (SAV) k aktuálním problémům zkvalitňování a zefektivnění této spolupráce i jejich účasti na jednání vrcholných vědeckých orgánů, nebo pořádání společných vědeckých shromáždění.

Vzhledem k tomu, že nejzávažnější problémy vojenskovědeckých výzkumů i využívání civilních výzkumů ve vojenství mají komplexní interdisciplinární charakter a jsou řešitelné proto jen za předpokladu integrace řady vědeckých oborů, ukazuje se do budoucna jako perspektivní **vytváření společných pracovních týmů**, složených z kvalifikovaných pracovníků VVZ ČSLA, ČSAV (SAV) a případně i jiných resortů.

Týmová práce ve vědě se stává jedním z nástrojů komplexní racionalizace, přispívá ke zdokonalování kooperace práce, zvyšuje produktivitu a efektivnost tvůrčí činnosti a zejména vytváří předpoklady pro získávání a aplikaci kvalitativně nových vědeckých poznatků. Z tohoto důvodu vy-

stupují naléhavě do popředí i nové požadavky na organizaci, tvorbu a činnost vědeckých kolektivů a vědeckých týmů. Úkol dosáhnout nejvyšších tvůrčích výsledků při řešení komplexních interdisciplinárních vědeckých problémů klade kvalitativně nové požadavky i na řízení, plánování a organizování kolektivního procesu vědecké činnosti.

Jde především o to, jakým způsobem vytvořit vědecké týmy k zabezpečení plného využití tvůrčích schopností jednotlivých vědeckých pracovníků. Nejdůležitějším předpokladem, jak zvýšit tvůrčí výsledky vědeckého kolektivu a každého jeho člena, je jejich vědecky zdůvodněné utváření, jejich složení z vědeckých vhodných vědních oborů. Dále v průběhu výzkumného procesu jde o soustředění tvůrčího úsilí na řešení správně vytypovaného konkrétního problému a vzájemné spojování činnosti člena vědeckého kolektivu. Toto spojování spočívá zejména v jejich věcné i časové koordinaci a ve vzájemné oponentuře dosahovaných výsledků.

Závažným problémem se mnohdy stává sociální vztah jednotlivých vědeckých pracovníků k vědeckému kolektivu. Tým, který řeší komplexní vědecký úkol, je spjat společ-

nými zájmy a společnou snahou dosáhnout jednotného cíle. Složitost a obtížnost organizace takového kolektivu je v tom, aby v rámci řešení úkolu byly zajištěny podmínky, v nichž by žádný člen kolektivu neztratil svou tvůrčí jedinečnost. Je však evidentní, že vědec, který se stal členem komplexního kolektivu, musí přísně rozlišovat pojmy vědecké jedinečnosti, individuality a vědeckého individualismu. Je-li vědeckým individualistou, není v podstatě schopen podílet se na komplexním úkolu.

Význam týmové a víceoborové vědecké práce a úkoly, které z toho vyplývají pro vědecká pracoviště ČSLA, byly objasněny na poradě stranického aktivu společenskovo-vědních pracovišť ČSLA 27. 1. 1977. Poznámky z této problematiky, zahrnuté do sborníku „Týmová práce ve vědě a vědecké kolektivy“, vydaném Hlavní politickou správou ČSLA spolu s Vojenským historickým ústavem, nabývají na aktuálnosti. Potřeba vytváření vědeckých týmů a jejich náročné vedení vyvstává zejména u komplexních úkolů, které zasahují do různých vojenskovo-vědních oblastí v ČSLA i do vojenských a civilních výzkumných pracovišť.

Předpokladem k dosažení vyšší kvality vojenskovo-vědecké práce se stále více stává integrované využívání různých vědních oborů. Vedle důsledného využívání mezinárodní vědecké spolupráce proto patří mezi základní metodologické požadavky na vojenskovo-vědeckou práci:

- tvůrčí využívání marxismu-leninismu jako světónázorového a metodologického základu vojenské vědy,
- systémovost výzkumů ve všech oblastech teorie a praxe vojenství,
- cílevědomost využívání výsledků výzkumů celostátní výzkumné a vývojové základny s použitím vhodných forem integrace vojenské vědy s ostatními vědami.

Úloha SPP při zabezpečování bojové pohotovosti ČSLA

Program dalšího budování rozvinuté socialistické společnosti vytyčený XVI. sjezdem KSČ stanovil náročné úkoly upevňování obranyschopnosti našeho státu a prohlubování odpovědnosti všech občanů za obranu socialistické vlasti. Zvýraznil nutnost zvyšovat bojovou sílu a připravenost ČSLA ke spolehlivé obraně socialistických vymožeností našeho lidu a celého socialistického společenství v internacionální jednotě s ostatními armádami členských států Varšavské smlouvy, zejména se Sovětskou armádou.

Rozvoj národního hospodářství a vědeckovýzkumné základny umožňuje odpovídat na agresivní záměry imperialistických kruhů dokonalejšími opatřeními, především zvyšováním bojové pohotovosti. Vojska jsou vyzbrojována účinnými zbraněmi a bojovou technikou, zvyšuje se jejich úderná a palebná síla. Neustále se zdokonaluje přechod vojsk z mírového stavu na válečný, zvyšuje se odolnost velení a spojení, zlepšují se podmínky pro rozvíjení a manévry vojsk a všestranné tělové a technické zabezpečení.

Na dosažených výsledcích a na dalším zdokonalování bojové pohotovosti se rozhodujícím způsobem podílí SPP. V souladu s novými úkoly ČSLA, které vyplývají ze změn v organizačních strukturách, ze změn v taktice a operačním umění se neustále zdokonalují i její formy a metody.

SPP je budována na principech třídního přístupu ke všem jevům, na jednotě ideologické a organizační činnosti, na určení hlavního článku, konkrétnosti, všestrannosti a systematickosti ideologického působení a na ofenzivnosti v boji proti buržoazním vlivům. Vždy má být plně podřízena výchově vojáků k bezmezné oddanosti straně, lidu a socialistické vlasti, k neustálému zdokonalování úkolů bojové pohotovosti.

Zdokonalení a prohlubování analýzy procesů a jevů u vojsk umožňuje SPP důsledněji využívat poznatků vědy k hlubšímu zdůvodňování a organizování výcviku a výchovy vojsk, zobecňovat pokrokové zkušenosti a zdokonalovat systém morálně politické a psychologické přípravy vojsk, přihlížet k novým tendencím a změnám a vytvářet podmínky pro zvýšení efektivnosti ideologického působení na myšlení všech vojáků.

Charakteristickým rysem SPP je úsilí o dosažení nejvyšší kvality a efektivnosti výcviku vojáků, o využití každé výcvikové hodiny, o zvyšování řídicí a organizační práce velitelů a štábů, kázně a organizovanosti i o rozvoj pracovní aktivity a iniciativy všech příslušníků ČSLA.

Růst rozsahu složitosti úkolů bojové pohotovosti vyžaduje neustále rozvíjet všechny formy a metody SPP. Mezi nejdůležitější patří **trvalé prohlubování vedoucí úlohy strany v ČSLA**, posilování jejího vlivu na všechny oblasti života a činnosti armády. Pouze neustálé pevné a důsledné stranické vedení je s to zabezpečit rozvoj a všestranné upevnění bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA.

Hlavním úkolem vedoucí úlohy KSČ v ČSLA je:

- zabezpečit přísné stanovení a zdůvodnění perspektiv rozvoje ČSLA v souladu s rozvojem celé společnosti, předvídat další vývoj, stanovit jeho správný směr, vyvazovat se chyb a subjektivistických rozhodnutí,

- udržovat stálou bojovou pohotovost na potřebné úrovni, zdokonalovat systém výchovy a výcviku vojsk, upevňovat vojenskou kázeň a neustále zkvalitňovat přípravu kádřů,

- zdokonalovat ideologickou práci určováním cílů, úkolů a prostředků jejich splnění.

Prohlubování vedoucí úlohy KSČ se projevuje v hlubokém rozpracování otázek politiky v oblasti výstavby, ve vědeckém stanovení směrů SPP i ve stranických prověrkách jejího stavu.

Zvláštní význam má též účast vedoucích funkcionářů KSČ a vlády ČSSR na politické práci mezi příslušníky ČSLA, jejich návštěvy posádek a útvarů i účast na rozhodujících stábních cvičení i cvičeních s vojsky.

Nemenší význam má osobní příklad komunistů, kteří vzorným plněním svých povinností, politickou angažovaností i svými morálními vlastnostmi přímo ovlivňují nestraníky, s nimiž jsou v denním styku. Hovořili se o vedoucí úloze komunistů v bojové pohotovosti, ve výcviku i v kázní, obyčejně se tím myslí pouze příslušníci družstev (osádek, obsluh). Je samozřejmé, že jejich odpovědnost je vysoká. Jejich příkladnost se prokazuje ve střelecké, technické, speciální, fyzické a v dalších druzích bojové přípravy. Ale ještě vyšší nároky jsou kladeny na ty členy strany, kterým bylo svěřeno řízení menších či větších vojenských kolektivů, výcvik a výchova lidí, odpovědnost za přípravu bojové techniky atd. Proto příkladnost komunistů nespočívá pouze v osobních ukazatelích výcviku, službě a kázně, ale bezpodmínečně i v celkovém stavu úseku, za který nesou odpovědnost.

K prohlubování vedoucí úlohy strany přispívá, znají-li základní organizace KSČ všechny problémy života vojsk, úroveň bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy, dovedou-li odhalovat příčiny nedostatků a problémů a politiky je řešit. Analytický přístup stranických organizací a komunistů k veškeré práci předpokládá, aby systematicky a objektivně hodnotily stav práce každého kolektivu a prováděly všestrannou analýzu nedostatků a navrhovaly opatření k jejich odstranění.

Stranické organizace by měly též zajistit svůj vliv na výchovu vojsk k mistrnému ovládnutí zbraní, bojové techniky, polní a letové přípravy, ideového růstu a kázně. Měly by zajistit svůj vliv i na velitelských stanovištích, v obsluhách i v bojových hotovostních směnách.

Na prohlubování vedoucí úlohy KSČ má vliv též její plánovitě doplňování mladými lidmi. Nejde přitom jen o pouhý růst počtů členů, ale především o zlepšení kvalitativního složení strany. Proto by měli být za kandidáty přijímáni jen ti, kteří jsou výtečníky bojové a politické přípravy a kteří spolehlivě plní úkoly bojové pohotovosti.

Činnost stranických organizací při zajišťování vysoké bojové pohotovosti je různorodá a má na každém úseku své zvláštnosti. Odráží se v ní specifika úkolů, které plní jednotlivé druhy vojsk, speciálních vojsk a služeb. Při různorodosti této práce existuje

jedno společné a hlavní, co všechno sjednocuje a zaměřuje úsilí k jednomu cíli. Je to nejvyšší odpovědnost vůči straně a vládě za udržování bojové pohotovosti a úsilí věnovat spolehlivě obraně vlasti všechny síly.

Naplnit požadavek neustálého prohlubování vedoucích úloh KSČ vyžaduje rozpracovávat všechna usnesení ÚV KSČ do podmínek ČSLA a náročně organizovat jejich plnění, upevňovat jednotu a revoluční charakter armádní stranické organizace, zesilovat stranické jádro a jeho vliv v jednotkách a pracovních kolektivech. Neméně důležité je upevňovat jejich spojení s nestranníky a vést je k odpovědnému uskutečňování politiky strany, zdokonalovat stranické řízení a vedení organizací Socialistického svazu mládeže a Revolučního odborového hnutí a dosáhnout jejich intenzivního vlivu na rozvoj aktivity a iniciativy vojenských a pracovních kolektivů a na upevňování vojenské a pracovní kázně.

Na výsledcích SPP při zdokonalování bojové pohotovosti ČSLA se výrazně podílí **ideové výchovná činnost**. Jejím cílem by mělo být dosáhnout u všech příslušníků ČSLA

- hlubokého osvojení si marxisticko-leninského světového názoru a správného pochopení politiky KSČ a dovedného používání v praxi,

- vyhraněného třídního hodnocení vnitropolitických i mezinárodně politických událostí,

- ztotožnění se s cíli a požadavky politiky KSČ a její aktivní podpory a iniciativního podílení se na její realizaci,

- odpovědného vztahu k plnění vojenských povinností a vysoké kázně.

K dosažení těchto cílů SPP je potřebné:

- Studovat materiály XVI. sjezdu KSČ a jednotlivých zasedání ÚV KSČ spolu s díly klasiků marxismu-leninismu a dokumenty mezinárodního dělnického hnutí. Výuku společenských věd a společenskovědní výzkum co nejtěsněji přimknout k potřebám výcviku, výchovy a požadavkům SPP. Dosáhnout, aby se zvyšovala realizační schopnost příslušníků ČSLA uplatňovat poznatky, získané studiem při praktickém plnění úkolů Rozkazu ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA v příslušném výcvikovém roce.

- Soustavnou agitací a propagandou posilovat oddanost příslušníků ČSLA věci socialismu, upevňovat jejich přesvědčení o správnosti politiky Komunistické strany Československa a získávat vojáky pro realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ a jednotlivých zasedání ÚV KSČ. Důraz při tom položit na jednotu ideové, vojenské a mravní výchovy, na utváření pevných kolektivů na základě socialistických vzájemných vztahů.

- Zesílit výchovu příslušníků ČSLA k socialistickému vlastenectví a internacionalismu. Využíváním revolučních a bojových tradic lidu, strany a armády, propagací výsledků dosažených ve výstavbě a obraně socialistické společnosti pěstovat jejich hrdost na socialistickou vlast, na výsledky dosažené při její výstavbě a obraně, na příslušnost k socialistickému společenství a k armádě, druhu vojsk, speciálních vojsk a služeb a ke svému útvaru. Objasňovat jim požadavky na zvyšování bojové pohotovosti v jejím komplexním pojetí a vést je k jejich plnění. Upevňovat přátelství k zemím socialistického společenství, zejména k SSSR, prohlubovat bratrskou družbu a bojové soudružství s příslušníky armád členských států Varšavské smlouvy, především s vojáky Sovětské armády.

- Ofenzívněji bojovat proti buržoazní ideologii a nepřátelské propagandě, proti iluzím o životě v kapitalistickém světě, s náboženskými přežitky a s projevy maloměstství. Odhalovat reakční podstatu a agresivní politiku imperialismu, růst aktivity militaristických sil, zesilování válečných příprav NATO a hegemonismu čínského vedení.

— Dosáhnout, aby se nepřetržitě zvyšovala výchovná úloha ČSLA, aby výchova a výcvik tvořily jednotný proces formování morálně politických, bojových a psychických vlastností a ukázněného chování všech příslušníků ČSLA.

— Dále zdokonalovat řízení pracovní aktivity a iniciativy příslušníků ČSLA, kterou usměrňovat k dalšímu zdokonalování přechodu vojsk z mírového stavu na válečný, k úspěšnému plnění bojových a výcvikových úkolů, k posilování pozitivního vztahu k vojenské službě, k upevňování vojenské kázně, soudružské spolupráce a vzájemné pomoci v jednotkách a na pracovištích.

— Důsledným využíváním všech forem kulturní výchovné činnosti rozvíjet tvůrčí síly příslušníků ČSLA a zvyšovat jejich kulturní mravní a estetickou úroveň.

Nezbytnou podmínkou neustálého zdokonalování SPP je, aby velitelé a politické orgány uplatňovali trvale vyšší náročnost i odpovědnost za obsahové zaměření i organizovanost zabezpečení ideové výchovy a aby se na ní aktivně podíleli. Ideově výchovná práce by se měla stát jádrem činnosti všech politických orgánů a stranických organizací.

Na účinnost SPP při zdokonalování bojové pohotovosti pozitivně působí **kvalifikovaná práce politických orgánů**, především jejich vzdělávací, výchovná a organizační činnost. Proto tyto orgány by měly cílevědomě zdokonalovat svou řídicí práci, svůj styl a metody činnosti, výrazněji v ní uplatňovat požadavky komplexnosti (tj. vysoké komunisticke přesvědčení, oddanost straně a lidu, pevná vojenská kázeň, vycvičenost, zvládnutí zbraní a techniky, psychická odolnost, fyzická připravenost, schopnost velitelů, organizovat a řídit činnost štábů a vojsk), vědeckosti, kritické náročnosti a diferencovanosti. Zvyšovat své teoretické znalosti, praktické zkušenosti a návyky při řízení stranických organizací, aktivně a kvalifikovaně se podílet na řešení otázek výstavby armády, výchovy a výcviku vojsk. Neustále by měly dbát na zdokonalování svého třídně politického složení a posilovat úlohu politických orgánů a stranických organizací v každé práci. Nemenší pozornost by měly věnovat dalšímu rozvíjení úzké součinnosti s územními a stranickými orgány.

Základní podmínkou úspěchu SPP je její **konkrétnost a těsné přimknutí** k úkolům bojové pohotovosti, výcviku a výchovy vojsk, její orientace na výchovu uvědomělého obránce a budovatele socialistické vlasti a socialismu, na zvyšování kvality a efektivity veškeré práce.

Měla by vždy operativně reagovat na mezinárodní i vnitropolitickou situaci i na problémy útvaru. K tomu je potřebné znát a vyhodnocovat názory, nálady a postoje vojáků stejně jako kvalitu a účinnost (efektivnost) přijatých stranickopolitických opatření včetně účasti komunistů na jejich realizaci. Jen tak je možné dosáhnout pozitivního vlivu SPP na mobilizaci příslušníků útvaru ke kvalitnímu a iniciativnímu plnění úkolů.

Při řešení konkrétních problémů uvnitř útvaru SPP nesmí připouštět smířlivost s nedostatkem, projevoval shovívavost nebo snahu o bezkonfliktnost.

Ke zvyšování efektivity SPP přispívá též **soustředění jednotného úsilí** velitelů, politických orgánů a stranických organizací na rozhodující úkoly Rozkazu ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA v jednotlivých výcvikových rocích.

Má-li být SPP účinná, je nutné ji **přizpůsobovat novým tendencím a zvláštnostem rozvoje vojenství a kvalitativním změnám** v organizačních strukturách, ve vyzbrojování vojsk novou bojovou technikou a zbraněmi, změnám, k nimž dochází ve složení velitelského sboru i vojáků základní služby i ve vedení boje a operace. SPP musí zabezpečovat vysokou úroveň výcviku vojsk v ovládnutí této nové bojové techniky a zbraní, neustálé zdokonalování bojové přípravy, především plnohodnotného výcviku, efektivní využívání každé výcvikové hodiny na vědeckém základě. To znamená, že musí být uskutečňována na marxisticko-leninském ideovém teoretickém a metodologickém základě a plněm do-

držení principu komunistické stranickosti. Tento princip vyžaduje vychovávat příslušníky ČSLA v souladu s politikou KSČ, usnesením jejich sjezdů a zasedání ÚV KSČ. Předpokládá komunistickou ideovost a stranickost všech stranickopolitických opatření.

Trvalou zásadou účinnosti SPP je její **nepřetržitost a efektivnost**. Nic neškodí více jako sezónnost, nedůslednost či pasivnost. Zásadním kritériem její účinnosti nemůže být nikdy množství plánovaných a uskutečněných opatření, ale vždy pouze a výhradně výsledky dosažené při zabezpečování bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy.

SPP při plnění úkolů bojové pohotovosti musí velitelé a političtí pracovníci chápat **jako živou práci s lidmi**, vylučovat z ní administrativní přístupy, formálnost, obecnost a kampaňovitost. Při jejím hodnocení se nesmí připustit, aby převládala kvantitativní hlediska.

SPP může být účinná jen za předpokladu, že vychází **ze znalosti života podřízených vojsk**, z jejich potřeb, požadavků a zájmů, z kladných stránek i z nedostatků. Je třeba mít stále na vědomí, že zatím co se urychlil rozvoj intelektuálních schopností našich vojáků, jejich citová stránka vědomí poněkud zaostává. Proto je nezbytné posilovat citovou, emocionální výchovu, aby se rostoucí tok informací transformoval do osobního přesvědčení vojáků ve směru příznivém pro socialistickou společnost. Dosáhnout, aby ideje vlastenectví, internacionalismu, věrnost vojenským povinnostem a další se staly materiální silou. Vyvarovat se šablon a zastaralých dogmat. Dosáhnout, aby SPP byla konkrétní a cílevědomá, aby vytvářela podmínky pro objektivní hodnocení činnosti vojáků a všestrannou analýzu nedostatků v práci, aby prosazovala neustálé zvyšování náročnosti a přesnosti při hodnocení.

Pro úspěšné formování potřebných morálně politických a bojových kvalit vojáků má velký význam poznání jejich vývoje již v předvojenském období. Proto nelze podceňovat studium osobních spisů podřízených a podle potřeby i navazovat kontakty s rodiči či zaměstnavateli těch vojáků, u nichž předvojenský vývoj neprobíhal rovnoměrně. Bez poznání individuálních (volních) vlastností a zvláštností jednotlivých vojáků, jejich sklonů, zájmů i jejich místa a úlohy v kolektivech, není možné v SPP dosáhnout trvalých (dlouhodobých) výsledků. Stále platí zásada, že efektivnost SPP je závislá na aktuálnosti obsahu, formách a metodách práce, které svou úrovní odpovídají vzdělání a kulturnosti těch, s nimiž je uskutečňována. SPP může být úspěšná jen tehdy, je-li těsně spjata **i se životem našeho lidu**. Proto musí vojákům vysvětlovat složité ekonomické problémy našeho hospodářství, nezbytnost vysoké hospodárnosti, šetření surovinami a energetickými zdroji, potřebu zdokonalování řídicí práce, zvyšování produktivity práce apod.

Hlavní úsilí SPP by mělo být soustředěno **na zabezpečení nepřetržité a vysoké bojové pohotovosti**, na boj za zkracování norem plnění jednotlivých opatření bojové pohotovosti (např. vyvedení a vyvezení osob, zbraní, bojové techniky a materiálu z míst stálé dislokace zpod úderu nepřítel, uvedení zbraní a bojové techniky k boji apod.). Toto úsilí je naplněno hlubokým sociálním smyslem, neboť stálá připravenost významem nejdůležitějším faktorem zabezpečení příznivých podmínek pro další budování rozvinutého socialismu. Proto by mělo být úkolem SPP dosáhnout, aby všichni vojáci si hluboce a rvale uvědomovali politický význam bojové pohotovosti, aby byli vždy informováni o životě země, o činnosti naší strany a lidu, o mezinárodní situaci i o politice a vojenských opatřeních imperialistických států.

Neméně důležitým úkolem SPP při zabezpečování nepřetržité a vysoké bojové pohotovosti je zdokonalování metod politického přístupu k dosažení nejvyšších ukazatelů při výcviku, zvláště při osvojování nové techniky, při taktickém, střeleckém i odborném výcviku, při vytváření atmosféry nesmiřitelnosti k porušování kázně, zjednodušování a

shovívavosti při výcviku. Nepřipustit nesoulad mezi složitostí bojové techniky a zbraní a úrovní jejich ovládnutí a využívání vojsky.

Úspěch SPP je podmíněn též **náročným vyžadováním** plnění přísahy, řádů a předpisů na jedné straně, avšak též **soudružským vztahem** velitelů (náčelníků) a politických orgánů k podřízeným na druhé straně. Jen na základě vzájemného poznání a vzájemné důvěry je možné dosáhnout u podřízených vojsk vysokého morálního stavu a obětavého i přesného plnění vojenských povinností.

Vysoká efektivnost SPP je podmíněna též **osobním příkladem nadřízených** při plnění vojenských povinností, při vytváření stmelených kolektivů a boji proti nesprávným vztahům. Má-li být velitel (náčelník) kteréhokoliv stupně příkladem pro podřízené, musí mít takové mravní kvality, které jeho podřízení mohou ocenit. Patří k nim vysoká ideovost, profesionální zdatnost, zásadovost, čestnost a spravedlivost i péče o podřízené. Nemenší význam má vytváření zdravé morální atmosféry ve vojenských kolektivech, které se dosahuje přísným a přesným dodržováním zásadových, avšak přitom soudružských vztahů mezi představenými a podřízenými i mezi všemi, kteří jsou služebně stejně postaveni.

Důležitou úlohu při plnění obsahu SPP, zobecňování zkušeností z výchovy a výcviku, mobilizaci vojáků ke splnění požadavků vojenské služby, branné propagandy a popularizaci ČSLA ve společnosti mají **vojenské sdělovací prostředky**. Jejich činnost je nutné ještě těsněji spojit se životem vojsk a neustále zvyšovat jejich ideově politickou, vojenskoodbornou a profesionální úroveň. Současně je však nezbytné dovedněji využívat již zpracovaných programů vojenských sdělovacích prostředků. Zatím je často např. televizní vysílání považováno více za prostředek odpočinku a zábavy než za prostředek ideové výchovy vojsk.

Souběžně s pokračujícím budováním rozvinuté socialistické společnosti musí být věnována náležitá pozornost zabezpečení obranyschopnosti státu v jednotě se zajištěním internacionální obrany celého socialistického společenství.

Při výstavbě ČSLA a zvyšování její bojové pohotovosti je základním požadavkem neustále zdokonalovat SPP s cílem neustále prohlubovat vedoucí úlohu strany, upevňovat jednotu a revoluční charakter armádní stranické organizace, sjednocovat příslušníky armády kolem KSČ a získávat je pro aktivní a iniciativní realizaci její politiky. Těsněji spojit SPP s úkoly bojové pohotovosti a zvyšovat úlohu armády při komunistické výchově mladé generace. Vychovávat vojska k osvojování si vědeckého světového názoru, k socialistickému vlastenectví a internacionalismu, k hrdosti na svou vlast a armádu, intenzivně bojovat proti buržoazní ideologii a nepřátelské propagandě.

SPP aktivně pomáhá řešit úkoly. Svědčí o tom dobré výsledky, dosažené v bojové pohotovosti i v bojové a politické přípravě. S dosaženými výsledky se však nelze spokojovat, je nutné je považovat pouze za odrazový můstek pro dosažení dalšího zdokonalení.

NÁSILNÝ PŘECHOD VODNÍ PŘEKÁŽKY Z DOTYKU

Vodní překážky, jak dokumentuje historie ozbrojeného zápasu, vždy značně ovlivňovaly vedení boje a operace. Byly to zkušenosti Sovětské armády z 2. světové války při překonávání takových řek jako je Dněpr, Odra, Visla a Dunaj, které se staly základem pro rozpracování problematiky násilných přechodů vodních překážek i v našich řádech.

Množství a druh vodních překážek v našem zájmovém prostoru, jakož i jejich vzájemná vzdálenost nás nutí počítat s tím, že při stanovených hloubkách úkolů a tempu bude násilný přechod vodní překážky samozřejmou součástí vedení útočného boje divize. Divize bude překonávat vodní překážky ve většině případů v jejich horním a středním toku. Jsou to převážně řeky úzké s proudem většinou středním a o průměrné hloubce vody 1 až 3 m. Řeky mají únosné dno zpravidla v převažující části délky toku a na nich můžeme zřizovat všechny druhy přeprav. Ve většině případů je na nich dostatek stálých přechodů, i když jejich únosnost nebude vždy odpovídat naší potřebě. Přístupové cesty můžeme s výhodou využít k příchodu na jednotlivá přepraviště. Nevýhodou je, že protékají v hluboce zaříznutém korytě, se sráznými a často zalesněnými břehy, které jsou málo vhodné pro organizaci přepravy. V každém případě je třeba vyhodnotit vliv hydrotechnických zařízení na řece, zejména jezů a přehrad, kterých je v horním a středním toku řek dostatek. Je možnost vzniku průlomové vlny při náhlém zničení přehradní hráze, která v závislosti na velikosti vodní nádrže může dosahovat až několik desítek kilometrů a na tuto vzdálenost bude ničit jak vojenská přepraviště, tak stálé mosty a způsobovat rozsáhlé záplavy. Proto úseky násilného přechodu vodního toku volíme mimo dosah účinku průlomové vlny, nebo nad přehradou. Při nutnosti volit úsek násilného přechodu řeky v dosahu průlomové vlny musíme neustále sledovat stav přehradní hráze. Inít předem vypočtenou dobu příchodu průlomové vlny do prostoru násilného přechodu řeky a násilný přechod uskutečnit před jejím příchodem nebo v krajním případě po odchodu průlomové vlny.

Nepřítel se bude snažit včasnou přípravou vodních toků k obraně a vytvořením širokých pásem záplav dezorganizovat naše vojska, zastavit jejich postup nebo je přinutit zpomalit tempo při překonávání těchto prostorů a tím je donutit k soustředění většího počtu sil a prostředků na poměrně malém prostoru a vytvořit si tak podmínky pro vedení jaderných úderů.

Štáby a vojska musí proto přijmout včas opatření, která budou eliminovat všechny překážky na přístupech k řece, tuto překonávat z chodu, v rychlém tempu, na široké frontě a tím zabránit nebo alespoň ztížit nepříteli výhodné použití zbraní hromadného ničení.

Předpis Vševojsk-2-3 uvádí, že násilný přechod vodní překážky, jejíž protilehlý břeh brání nepřítel, se uskutečňuje z chodu nebo s plánovitou přípravou. Pojem násilný přechod s plánovitou přípravou plně nevystihuje podstatu způsobu zahájení útoku. Vytváří též dojem, jako by se při útoku z chodu nemusel násilný přechod vodního toku plánovat. V praxi ovšem tomu tak není. Násilný přechod musíme plánovat.

Sám násilný přechod vodní překážky není nic jiného, než v současné době používaný způsob zahájení útoku na nepřítel v obraně spojený s překonáním vodní překážky. Proto je výhodnější používat pojmy pro násilný přechod řeky shodné s označením způsobu útoku na nepřítel v obraně doplněné výrazem „násilný přechod“. Tzn. např. násilný přechod z chodu a násilný přechod z dotyku. V článku budu ale používat dosud platné pojmy.

Násilný přechod z chodu je v současných podmínkách hlavním způsobem překonávání vodních překážek a proto mu v přípravě velitelů, štábů a vojsk věnujeme značnou pozornost. V jeho stínu stojí násilný přechod vodní překážky s plánovitou přípravou (z dotyku), který však vzhledem k množství vodních toků v našem zájmovém prostoru nemůžeme vyloučit.

Násilný přechod vodní překážky s plánovitou přípravou se od násilného přechodu z chodu odlišuje tím, že mu předchází určitá doba přímého dotyku vojsk s nepřítel na vodní překážce. To umožňuje nepříteli doplnit ženijní opatření k upevnění řeky jako překážky. Zároveň tato doba přímého dotyku umožňuje dokonale poznat vodní překážku a k ní přilehlý terén. To vytváří podmínky pro podrobné plánování násilného přechodu vodní překážky i organizaci útoku, umocňuje včas a skrytě soustřeďovat potřebné přepravní prostředky, vybudovat výchozí prostor, přeskupit síly a prostředky a vykonat přípravné práce pro zřízení přepravišť.

Násilný přechod s plánovitou přípravou (z dotyku) bude převážně vynucenou činností, a to kdy v důsledku silného odporu nepřítel se násilný přechod z chodu nezdařil, kdy vojska přecházejí do útoku z obrany vodního toku, aby charakter vodní překážky násilný přechod z chodu neumožnil (odchod ledu, vysoký stav vody, strmé břehy, rozbahněné přístupy apod.).

Přechod vodní překážky probíhá v úsecích násilného přechodu řeky, které divizi stanoví velitel armády a plukům velitel divize.

Prostor násilného přechodu neovlivňuje výrazně jeho hloubka. Ta je omezena úsekem vodní překážky s přilehlým terénem na obou březích a na přístupech výchozí čarou k přepravě vzdálené od řeky podle současných ustanovení řádů 10–12 km. Vzhledem k prodloužení dostřelu dělostřelectva nepřítel na 24 až 30 km, bude nutné palebné přikrytí vojsk ještě před dosažením výchozí čáry. Tam, kde to bude možné, budeme tuto čáru volit ve vzdálenosti 15 i více kilometrů.

Šířku úseku násilného přechodu vodní překážky stanoví velitel na základě konkrétní situace, zejména při útoku s plánovitou přípravou (z dotyku).

Pro násilný přechod vodní překážky z chodu se bude velitel armády i divize rozhodovat v době, kdy zpravidla ještě nepřítel nebude řeku bránit. Proto šířka úseku násilného přechodu řeky bude většinou shodná s útočným pásmem divize. To umožňuje předsunutým odřadům a vrtulníkovým výsádkám předstihnout nepřítele v ovládnutí přepravišť a výhodných prostorů pro násilný přechod řeky v několika místech v celém útočném pásmu divize a tím:

- vázat volné síly nepřítele, znemožnit mu nebo alespoň ztížit zjištění našeho směru hlavního úderu a přeskupovat síly a prostředky k jeho přehrazení,

- veliteli divize umožňuje přenést úder hlavních sil na ten směr, kde měl předsunutý odřad nebo vrtulníkový výsadek úspěch, nebo na ten směr, kde nepřítel nemá síly k zaujetí obrany a vodní překážka umožňuje její přechod.

Jinak tomu bude při útoku s plánovitou přípravou (z dotyku), kdy násilný přechod vodní překážky bude spojen s průlomem obrany nepřítele. Její prolomení bude vyžadovat přeskupení vojsk, abychom dosáhli potřebnou převahu sil a prostředků v úseku průlomu a vytvořili dostatečně silný druhý sled a zálohy. To si vynutí zúžení úseku násilného přechodu vodní překážky nebo při zasazování dalších sil armády zúžení útočného pásma divize.

Stanovení šířky úseku násilného přechodu vodní překážky bude záviset vždy na:

- zámyslu boje (operace) a rozhodnutí,
- množství sil a palebných prostředků přidělených pro násilný přechod a bojeschopnosti sil divize,
- síle, rázu a systému obrany nepřítele, na jeho sestavě a palebných prostředcích,
- rázu vodní překážky a přilehlém terénu,
- počtu přepravních prostředků a možnostech jejich použití v určeném úseku vodní překážky.

Cílem násilného přechodu vodní překážky není jen překonat řeku, ale hlavně prolomit obranu nepřítele a zničit jeho síly. Úsek násilného přechodu vodní překážky bude zpravidla širší než úsek průlomu a proto nebudou vojska překonávat vodní tok stejnou hodnotou sil v celé jeho šíři. V určité části (částech) soustředí většinu svých sil a ve zbývajících částech úseku bude probíhat především demonstrativní činnost ke klamání nepřítele a poutání jeho sil.

Charakter řek v jejich horních tocích nebude vždy umožňovat násilný přechod potřebnými silami a v šířce adekvátní úseku průlomu obrany nepřítele, zejména při útoku s použitím jaderných zbraní, kdy prolamujeme obranu nepřítele v šířce 8 i více km. V tom případě půjde o násilný přechod řeky na široké frontě, v několika směrech a v úsecích řeky, které umožňují zřízení přepravišť a násilný přechod. Po překročení můžeme vstřícnými údery dosáhnout požadované šířky úseku průlomu obrany nepřítele. Útok v těchto podmínkách bude vyžadovat silné druhé sledy jak na stupni pluku, tak i divize, a zvláště pečlivou organizaci komplexního palebného ničení nepřítele. Bude třeba ničit jadernými údery, údery letectva a dělostřelectva zálohy nepřítele, které přisunuje k vedení protiztečí na jednotlivé směry. K znemožnění (popř. ke ztížení) manévru záloh nepřítele bude výhodné použít i vrtulníkový výsadek. Ovládnutím důležitých prostorů může zabránit přísunu nepřátelských záloh, vázat je na sebe a tím vytvořit prvním sledům divize podmínky pro rychlé rozšiřování prostoru na protilehlém břehu a pronikání do hloubky obrany nepřítele.

Správná volba úseku průlomu obrany nepřítele, vázaná na výhodné úseky násilného přechodu vodního toku, je základním předpokladem řešení tohoto složitého úkolu.

K přijetí reálného rozhodnutí musíme znát jak řeku, tak i obranu nepřítele. Musíme vědět, o jakou vodní překážku jde, vlastnosti řeky — její šířku, hloubku, rychlost proudu, charakter břehů a dna, členitost terénu na obou březích, slepá ramena, bažiny a přístupy k řece, záatarasy na obou březích i v řece, vliv počasí a roční doby na charakteristiku řeky, místní zdroje přepravních prostředků a především kapacitu přepravy v jednotlivých úsecích apod.

Dále musíme znát charakter a cíl obrany nepřítele, jeho pravděpodobný zámysl bojové činnosti, uskupení a možné použití jeho záloh, stupeň odolnosti jeho obrany zejména v boji s obrněnými cíli a její vybudování včetně zátarasů. Důležitá je znalost předního okraje obrany nepřítele z hlediska jeho umístění na břehu řeky nebo v hloubce za ní.

Bez hluboké analýzy těchto skutečností spojených s reálným hodnocením vlastních možností se velitel nemůže optimálně rozhodnout. Potřebné podklady získává velitel již při přibližování se k řece, při srážení nepřítele z vlastního břehu, při pokusech překročit vodní tok a ovládnout protilehlý břeh z chodu. Teprve po neúspěšném pokusu o násilný přechod z chodu přistupuje velitel divize se souhlasem velitele armády (nebo na jeho rozkaz) k organizaci přechodu vodního toku a průlomu obrany nepřítele s plánovitou přípravou. Pak zahájí útok z přímého dotyku po přeskupení.

Útok s plánovitou přípravou musí probíhat v co nejkratší době. Proto jeho příprava probíhá již v průběhu bojové činnosti před vodní překážkou a upřesňuje se po dosažení vodní překážky, nepodařil-li se násilný přechod z chodu. Pak se přijatá opatření pro násilný přechod z chodu upřesňují na základě změn zjištěných na vodní překážce, činnosti a síle nepřítele a z toho vyplývající nutnosti přeskupovat síly a prostředky na nejvhodnější směry.

V práci velitele a štábu půjde prakticky o stejnou činnost jako při přípravě útoku z přímého dotyku s nepřítelem, doplněnou o organizaci přechodu řeky. Na rozdíl od plánování násilného přechodu z chodu budou řešit organizaci:

- ženíjního budování a úpravu výchozího prostoru,
- přeskupení vojsk nebo zaujetí výchozího prostoru po přeskupení divize z hloubky,
- součinnosti s vojsky, která jsou v dotyku, popř. i vystřídání vojsk v dotyku nebo jejich části, je-li to nezbytné,
- komplexního palebného ničení nepřítele s využitím sil a prostředků vojsk v dotyku s důrazem na ničení palebných prostředků nepřítele v předních opěrných bodech a prostředků REB,
- přepravy vojsk v celém úseku násilného přechodu divize.

Velitel divize připravuje své rozhodnutí na základě rekognoskace. Plánování je podrobnější. To se projeví ve stanovení konkrétních bojových úkolů útvarům, důsledné organizaci součinnosti a především v podrobném zpracování grafikonu přepravy pro všechna plánovaná přepraviště. Plánování bude přísně centralizované v rámci celé divize a bude probíhat pod přísnou kontrolou velitele divize a jeho štábu.

Na rozdíl od plánování násilného přechodu z chodu nebude obvykle použito předesunutých odřadů.

Hloubka a obsah bojového úkolu závisí na konkrétní situaci. Především však na tom, v kterém údobí plnění bojového úkolu divize budou vojska překonávat

řeku. Budou-li vodní překážku překonávat v průběhu útočného boje v hloubce obrany nepřítele, pak její násilný přechod bude součástí bojového úkolu, který byl divizi stanoven na den boje. Bojový úkol divize bude zpravidla stejný jako za normálních podmínek.

Zahájení útoku a jeho vedení se nebude výrazně odlišovat od klasického průlomu obrany nepřítele ať již s použitím jaderných zbraní nebo i bez nich. V úvahu bereme šířku a množství úseků vhodných pro překonání vodního toku, zranitelnost přepravišť jadernými zbraněmi, palbou dělostřelectva, údery letectva a v důsledku toho možnost dočasného přerušení přepravy na některých přepravištích úseku násilného přechodu vodního toku divize. To může ztížit i tak postupně probíhající soustřeďování sil, bojové techniky a palebných prostředků na protilehlém břehu. Rovněž materiální, technické a zdravotnické zabezpečení z hloubky bude probíhat se značnými obtížemi.

Útok můžeme zahájit ve dne i v noci. Zahájení přechodu v noci nebo s rozedněním je výhodné v případě, bude-li přední okraj nepřátelské obrany dále od řeky a na břehu bude pouze bojové zajištění. Pak k dosažení překvapení nepřítele můžeme útok zahájit bez palebné přípravy. Bude-li přední okraj procházet v blízkosti řeky, bude účelné zahajovat násilný přechod ve dne, a to po mohutné dělostřelecké a letecké přípravě a po jaderných úderech.

V prvním sledu budou zpravidla útočit motostřelecké útvary. Jejich soudobá technika umožňuje rychle překonávat vodní tok, ještě z vody ničit nepřítele a ihned po dosažení protilehlého břehu bez zastavení zahájit bojovou činnost. Musí se snažit získat a rozšířit prostor na protilehlém břehu a vytvořit podmínky pro plynulou přepravu ostatních jednotek divize. Důležité je co nejdříve zahájit stavbu mostů pro přepravu druhých sledů a záloh.

Velitel divize sleduje z PVS průběh násilného přechodu. Podle vývoje situace na bojišti i přepravištích řídí prostřednictvím náčelníka ženijní služby manévry přepravními prostředky, usměrňuje vojska do úseků, kde se násilný přechod rozvíjí neúspěšněji a všestranně podporuje vojska na protilehlém břehu. Přitom sleduje včasnou přepravu tanků, protitankových jednotek a dělostřelectva. Divizní dělostřelectvo se zpravidla přepravuje za pluky prvního sledu. Raketový útvar se přepravuje po bateriích, aby byl stále v pohotovosti k vedení jaderného úderu na nepřítele. PVS divize se přepravuje na protilehlý břeh ihned po přepravě prvních sledů.

Druhý sled divize (nebo vševojsková záloha) se po příchodu k vodní překážce přepravuje po mostových přepravištích podle grafikonu přepravy. Jinak velitel divize na základě vývoje boje upřesňuje přepravu tak, aby nedošlo k nahromadění vojsk, ale současně tak, aby druhý sled mohl být včas zasazen do boje. Po zasazení rozvíjí útok v rychlém tempu, vede údery do boku a týlu nepřítele, v součinnosti s PTZ a POZ odráží silné protizteče, rozšiřuje úsek průlomu apod.

Násilný přechod vodní překážky z dotyku bude téměř vždy spojen s průlomem nepřátelské obrany, a to je velmi složitý a současně významný úkol. Velitelé a štáby se musí touto problematikou ve své přípravě a v přípravě vojsk zabývat a v celém rozsahu ji zvládnout.

Bohaté zkušenosti Sovětské armády z této oblasti jsou nám poučením i východiskem pro řešení těchto úkolů v současných změněných podmínkách výzbroje vojsk a vedení soudobého boje.

PRONÁSLEDOVÁNÍ NEPŘÍTELE SILAMI MSD

Při studiu dějin Velké vlastenecké války, zejména jejího vítězného vedení od Moskvy, Leningradu a Stalingradu až ke konečné porážce fašistického Německa sledujeme, že v útočných operacích frontů a vševojskových armád mělo významné místo energické a do velké hloubky vedené pronásledování nepřítele, které následovalo ihned po prolomení taktické hloubky nepřátelské obrany. Pronásledování dokončovalo zničení nepřítele a rozhodovalo o rozsahu vítězství. Vytvářelo též podmínky pro další rozhodný úder.

I v současné době může jít v podmínkách použití jen klasických prostředků ničení o pronásledování nepřítele. Způsob pronásledování v současném válečném konfliktu by se příliš nelišil od způsobů uplatněných v druhé světové válce. Výrazněji by je ovlivňoval rozvoj vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Nová bojová technika a nové zbraně dnes umožňují vést pronásledování daleko rychleji a do větších hloubek, vykonat rozsáhlejší manévry a překračovat vodní překážky přímo z pochodu. K novým podmínkám počítám i některé nové aspekty, které usnadňují nepříteli ústup, jako je např. zvýšení účinnosti protitankové obrany a radioelektronický boj.

K pronásledování dochází po úspěšném prolomení obrany nepřítele nebo při jeho odchodu. Při pronásledování se snažíme obejít nebo obchvátit sestavu nepřítele s cílem obklíčit a zničit jeho hlavní síly. Nepřítel se bude snažit zastavit nebo zdržet naše vojska a organizovaně odejít na další obrannou čáru nebo do nového prostoru. Realizace těchto záměrů bude určovat ráz činnosti na bojišti. Neustále bude docházet k prudkým bojům čelních jednotek pronásledujících vojsk se zadními voji nepřítele, k obcházení zatarasených prostorů nebo jejich překonávání, k obchvacování nebo obcházení nepřátelské sestavy za současného odrážení protiztečí, úderů letectva a bitevních vrtulníků. Podle rázu činnosti nepřítele může se pronásledování měnit v útok z chodu nebo ve střetný boj, a to i jen částí sil divize.

Hlavním úkolem divize při pronásledování je zabránit nepříteli v odchodu a organizovaném zaujetí obrany na nových čarách, nedovolit mu spojit se s prisunovanými zálohami, obklíčit ho a dokončit jeho zničení.

Motostřelecká divize zahajuje pronásledování v sestavě, která se vytvořila při prolamování nepřátelské obrany. Směr hlavního úsilí bude zpravidla pokračováním směru hlavního úderu, který byl divizi stanoven pro útok. Můžeme předpokládat, že na tomto směru bude mít z počátku nejsilnější uskupení sil a prostředků a také největší úspěch.

Pronásledování zahajují útvary a jednotky prvního sledu samostatně, a to okamžitě po prolomení obrany nepřítele nebo poté, když zjistily, že nepřítel zahájil odchod. Správný okamžik zahájení pronásledování podmiňuje splnění hlavního požadavku, tj. zabránit nepříteli v odpoutání a ve vytváření příznivých podmínek pro další organizaci boje.

Pro zvýšení tempa, rychlé sražení a zničení zadních voňů nepřítele, prolomení jeho dalších obranných čar, k dosažení a upevnění výhodných prostorů v hloubce (např. k získání předmostí), vyčleňuje velitel divize a velitelé prvosledových pluků **předsunutý odřad**. V současné době je u divize výhodné k tomu využít útvar vyzbrojený bojovými vozidly pěchoty. Tento především svou rychlostí a schopností bez přípravy překonávat vodní překážky splňuje více požadavků pro energetické, rychlé a hluboké vedení bojové činnosti za pronásledování než tankový útvar.

Měnit sestavu divize se zahájením pronásledování je pro složitost situace a nutnost okamžitě pokračovat v bojové činnosti vojsk téměř vyloučeno. Ke změně sestavy divize dojde později při obchvacování a obklíčování vojsk nepřítele nebo při jiném hlubším manévru.

V podmínkách evropského válčiště s hustou sítí komunikací bude divize pronásledovat podél několika (2—4 i více) komunikací, a to buď čelně nebo souběžně, popř. kombinovaným způsobem. Při čelním (méně účinném) pronásledování musí velitelé všech stupňů usilovat o obchvacování sil nepřítele, o vyjítí mezerami do jeho boků a týlu, přehradit mu cesty odchodu, po částech ho ničit a vytvářet tak podmínky pro rozvíjení pronásledování po uvolněných komunikacích. **Hlavní úsilí** při pronásledování přenáší velitel divize na ten směr, kde dosáhl úspěchu.

V některých případech může na nový směr zasadit i druhý sled divize. Ten je nejlépe zasadit po souběžných komunikacích, které nejsou přeplněny bojovou technikou útvarů a jednotek pronásledujících čelně. Druhý sled však zasazujeme zpravidla až při hlubších manévrech, např. při obklíčování nepřítele, dále při rozšiřování předmostí nebo úspěchu na některé z obranných čar, popř. při přechodu ke střetnému boji s přisunovanými zálohami nepřítele.

Při kombinovaném pronásledování může divize pronásledovat hlavními silami souběžně a tím rychleji pronikat do hloubky sestavy nepřítele. V těchto podmínkách vede velitel hlavní úsilí na souběžných komunikacích. Tankové jednotky a jednotky s BVP rázně pronikají vpřed. Svou rychlou a překvapivou činností dezorganizují obranu nepřítele a úderem do jeho boků a týlu znásobují možnosti jeho rychlého obklíčení a zničení. Předsunutý odřad rychle proniká a plní předem mu stanovené úkoly v hloubce. Umožňuje splnit úkoly prvosledovým útvarům a jednotkám a vytváří předpoklady pro úspěšné pokračování v pronásledování. Předsunutý odřad divize při plnění zvláště důležitého úkolu (např. při získání a udržení předmostí) úzce spolupracuje s taktickým vzdušným výsadem.

Za kombinovaného pronásledování se bude sestava divize neustále měnit. Jednotky pronásledující čelně mohou být v bojových sestavách a hlavní síly v první fázi činnosti v předbojových sestavách nebo v proudech. V průběhu

pronásledování může dojít několikrát ke změně hlavního směru pronásledování a tím i ke změně sestavy.

Pro úspěšné, rychlé a nepřetržité pronásledování je nutné, aby velitel divize v každé situaci dovedl co nejefektivněji využít přednosti té sestavy, která se v dané situaci vytvořila. Musí se vyhnout složitějšímu přeskupování sil, které by mohlo znamenat snížení tempa a zvýšení nebezpečí, že se podaří nepříteli odpoutat.

Velkou pozornost musí velitelé věnovat činnosti v noci. Hluboké pronikání do sestavy nepřítele v noci má demoralizující účinek na jeho vojska a značně narušuje organizovanost jeho odchodu. Zkušenosti Sovětské armády potvrzují, že rychlým nočním pronásledováním se nepříteli znemožňuje zaujmout plánovanou nebo připravenou obrannou postavení v hloubce a vytvářejí se příznivé předpoklady pro jeho rychlé obklíčení a zničení.

V podmínkách, kdy bude moci celá divize pronásledovat nepřítele souběžně, bude se zpravidla měnit charakter úkolů divize i způsob její činnosti. V těchto případech může být motostřelecká divize úspěšně zasazena jako operační manévrující skupina ke splnění úkolů velitele armády nebo frontu v hloubce nepřátelské obrany.

Příznaky k odchodu nepřítele musí zjistit především **průzkum**. Při očekávání odchodu se zesiluje rádiový a radiolokační průzkum, zasazují se další skupiny hloubkového průzkumu a organizuje se průzkum bojem. Významnou úlohu může sehrát zejména rádiový a vzdušný průzkum. Jakmile zahájí nepřítel odchod, velitelé všech stupňů jsou povinni okamžitě zahájit pronásledování, aniž by čekali na rozkaz od nadřízeného. Průzkumné skupiny pluků a divize i bojové průzkumné hlídky prvosledových praporů okamžitě zjišťují směry odchodu nepřítele, místa a způsoby zatarasování. Za pronásledování mohou napadat odcházející štáby s cílem získat zajatce nebo důležité dokumenty velení a ve zvlášť příznivých podmínkách mohou bojovou činností i přehrazovat cesty odchodu nepřítele.

Pro úspěšné pronásledování je nutné včas zjistit zámysl činnosti nepřítele v hloubce, vyhodnotit čáry jeho dalších obranných postavení, možných protiztečí a možné použití přisunovaných záloh. Dostatek zpráv z hloubky a jejich správné vyhodnocení jsou nejdůležitějšími podklady pro rozhodnutí velitelů.

Velitel divize a velitelé pluků využívají k ničení odcházejícího nepřítele **paleb raketového vojska a dělostřelectva**. Tyto palby ničí hlavní síly nepřítele s cílem znemožnit jejich organizovaný odchod na další postavení, přisunované zálohy s cílem znemožnit jim plánovaný manévry, cíle a ohniska odporu na obranných čarách v hloubce. Za pronásledování působí dělostřelectvo decentralizovaně a podporuje boj útvarů a jednotek na jednotlivých směrech. Divizní dělostřelecká skupina bude zabezpečovat především zasazování druhého sledu, podporovat boj jednotek na hlavním směru a ničit přisunované zálohy nepřítele. Dělostřelectvo se musí také účinně podílet na odražení protiztečí nepřítele, které vedou do boků pronásledujících vojsk.

Obdobné úkoly jako dělostřelectvo, se zvýrazněním ničení cílů ve větších hloubkách, bude plnit ve prospěch divize letectvo. Jeho dalším úkolem bude vést vzdušný průzkum.

Významné úkoly za pronásledování plní **ženijní jednotky**. Kromě ženijního průzkumu odstraňují překážky, odtarasují, uvolňují a upravují komunikace a jejich zařízení a podílejí se na zabezpečování překonávání vodních překážek. Odřady zabezpečení pohybu divize a pluků budou působit zpravidla na hlav-

ních směrech v sestavě hlavních sil, které pronikají do hloubky. Při obchvacování nepřítele zabraňují ženijní jednotky nepříteli v odchodu zatarasováním komunikací a kladením minových polí. Proto ženijní jednotky zařazujeme do čela sestavy divize a pluků. Ženijní záloha se používá po přenesení hlavního úsilí v pronásledování na jiný směr.

V průběhu pronásledování **vzrůstají nároky na velení**. Sestava divize je ve svém pohybu neustále proměnná, narůstají délky proudů útvarů na komunikacích, zvětšují se vzdálenosti jednotlivých míst velení a snižuje se možnost plně využít všech rádiových stanic. Za těchto podmínek se velitel divize přemísťuje blízko čela pronásledujících vojsk na předsunutém velitelském stanovišti vybaveném technikou, která umožňuje vysokou průchodnost terénem a rychlý pohyb za sestavou čelního útvaru nebo i v ní. Předsunuté velitelské stanoviště musí mít obdobné síly a prostředky jako velitelské stanoviště, aby byla zabezpečena možnost převzetí velení kterýmkoli z nich. Velitel divize bude postupovat na hlavním směru pronásledování. Za kombinovaného způsobu to bude zpravidla souběžný směr, protože na něm se bude s největší pravděpodobností rozhodovat o úspěchu obklíčení a zničení nepřítele. V tomto případě může být velitelské stanoviště s náčelníkem štábu na směru čelního pronásledování. Velitel divize bude velet z PVS zaujatého mimo komunikace zejména při manévru k obklíčení a zničení nepřítele, dále při rozšiřování úspěchu předsunutého odřadu divize, v dalších důležitých fázích pronásledování i po jeho ukončení dosažením a udržením stanovené čáry. V těchto případech se počítá s další organizací boje, kdy bude velitel stanovovat útvarům a jednotkám nové úkoly a organizovat součinnost. Jinak bude velitel za pronásledování velet i za pohybu vydáváním krátkých rozkazů, krátkými signály a vysíláním důstojníků štábu.

Při zahájení pronásledování musí velitel a štáb divize přejít na nepřetržitě vyhodnocování situace, a to činnosti nepřítele, vlastních vojsk a rázu terénu. Musí předvídat vývoj situace na bojišti ve variantách. Hlavním zdrojem pro hodnocení situace budou průzkumové zprávy a hlášení podřízených (nařízená podávat v krátkých intervalech) a při každé změně situace. Při pronásledování bude nepřítel pravděpodobně zvyšovat intenzitu radioelektronického boje. Proto je výhodné vysílat styčné důstojníky, kteří jsou schopni hlásit situaci pluků.

Úkoly k pronásledování pro pluky vydává velitel divize v bojových úkolech, kde vyjadřuje též směr rozvíjení dalšího útoku. Po zahájení pronásledování bude zpravidla nutné úkoly upřesnit a pluku, který zahájil pronásledování souběžně, stanovit hloubku a nové úkoly k obchvacení a ničení nepřítele.

K ovládnutí důležitých terénních objektů, přepravišť přes vodní překážky a k vytvoření dalších podmínek pro úspěšné vedení bojové činnosti organizuje velitel divize vysazení vzdušného výsadku. Jeho činnost se plánuje ještě při organizaci útoku. Ke splnění podobných úkolů může velitel divize (i velitelé pluků) podle rázu terénu vysílat obcházecí odřad. Při zahájení bojové činnosti vzdušného výsadku se čelní jednotky nesmí zbytečně zavazovat do boje. Jejich povinností je rychle se s výsadkem spojit a pokračovat v součinnosti s ním v plnění dalších bojových úkolů.

Podle vývoje situace může velitel divize stanovit některému z pluků zcela samostatný úkol. Může to být např. dokončení zničení obklíčeného nepřítele, popř. samostatné přehrazení směru útoku zálohám nepřítele.

Zásady metodiky práce velitele divize za pronásledování vidím v tom, že nepřetržitě analyzuje situaci a současně řídí boj divize. Přitom všestranně za-

bezpečuje bojovou činnost zejména těch pluků, které plní úkoly na hlavním směru pronásledování.

Z obvyklých povinností štábu divize za pronásledování vystupuje do popředí povinnost organizovat pořádkovou službu ve složitých podmínkách zasazování druhého sledu.

Ve zvláštních případech, při nestejném uspořádání sestavy do různých hloubek na jednotlivých směrech, může štáb divize samostatně řídit boj útvarů a jednotek na některém směru pronásledování. Neustále však musí znát úplnou situaci a kdykoli být schopen převzít velení a pokračovat v bojové činnosti podle zámyslu velitele divize.

Významnou úlohu při pronásledování do velké hloubky sestavy nepřítele má všestranné a plynulé **týlové zabezpečení** vojsk. Zejména přísun munice a pohonných hmot prvosledovým plukům bude často rozhodovat, zda tyto pluky budou schopny v pronásledování pokračovat, nebo jen zabezpečit dosaženou čáru. Nedostatek munice nebo pohonných hmot může ovlivnit i zasazení druhého sledu divize.

Obtížnost zásobování roste úměrně s vysokým tempem pronásledování, s jeho hloubkou a rychlostí změny situace. Jednou z podmínek úspěšného řešení problému zásobování i za těchto podmínek je neustálá znalost situace a předpokládaného vývoje, stavu zásob a techniky všemi zástupci velitele. Je musí nepřetržitě informovat náčelník štábu. K plynulejšímu zásobování přispívá vynechání mezistupňů. Jde tedy o dovoz zásob z týlu divize až do praporů apod. V každém případě, kdy se k plukům přisunuje opravená technika, musí se využít k dovozu zásob, především munice a pohonných hmot.

Zásobování vojsk municí a pohonnými hmotami je důležitým faktorem, který úměrně s délkou pronásledování bude výrazně ovlivňovat konečný úspěch. Proto přísun zásob musí být již od počátku pronásledování zahrnut do procesu nepřetržitého hodnocení situace u všech velitelů a štábů.

Pronásledování, jako rozvíjení útoku po úspěšném prolomení obrany nepřítele, dokončuje porážku nepřátelských sil. Musí se vést rázně, nepřetržitě, za značného vypětí sil, ve dne i v noci.

Motostřelecká divize je za podmínek použití klasických zbraní schopna pronásledovat nepřítele do velkých hloubek zcela samostatně. O jejím úspěchu v pronásledování bude, kromě schopností velitelského sboru mistrně řídit boj podřízených rozhodovat i úroveň morálních vlastností vojsk, jejich schopnost překonávat únavu a vést pronásledování v nejtěžších podmínkách až na hranici vyčerpání fyzických sil. Zkušenosti z druhé světové války potvrzují, že úspěch v pronásledování podmiňuje rozhodná a energická bojová činnost všech sil i v těch nejtěžších podmínkách co do největší hloubky.

K POUŽITÍ PŘEPADOVÝCH ODŘADŮ

Soudobý boj se vyznačuje nejen velkým vypětím, ale i rychlou a dynamickou činností útvarů a jednotek. Nerovnoměrné tempo postupu, útok na směrech, odkryté boky a mezery v sestavě znamenají, že útvary musí být schopny vést boj samostatně s cílem co nejefektivněji využít výsledků jaderných a palebných úderů, ve vysokém tempu, do velké hloubky a nepřetržitě. To vyžaduje jejich vysokou bojeschopnost, odolnost, mobilnost a pohyblivost.

Nové podmínky změnily úlohu manévru v útoku, jeho cíle i obsah. Vysoká manévrovost a dynamičnost bojové činnosti v důsledku úplné motorizace jsou důležitým rysem soudobého útoku. Tato skutečnost vede k prudkým změnám situace.

Zkušenosti z arabsko-izraelské války ukazují, že k vedení vysoké manévrové činnosti, obchvatům, obejitím i k úderům do týlů byly využívány manévrové skupiny spolu s výsadky a vrtulníky. Proniknutí těchto skupin do hloubky obrany a zničení raketových prostředků mělo za následek oslabení systému PVO nepřítele a tím účinné použití vlastního letectva.

Vybavení vojsk soudobou technikou má vliv na růst bojových možností útvarů a jednotek. Proto mohou vést samostatnou činnost a zasazovat nejen prudké údery, ale vykonat smělý a pružný manévr.

Jak ukazují současné poznatky, vysílání přepadových odřadů bude možné nejen od operačních manévrujících skupin, ale i od divizí prvního sledu. Nejdříve se budu zabývat vysíláním přepadových odřadů operační manévrující skupinou.

Operační manévrující skupina (dále OMS) bude ničit prostředky jaderného napadení, velitelská stanoviště, protiletadlové raketové prostředky, sklady jaderné munice, útvary REB, radiotechnické útvary a obsazovat důležitá letiště. Toto jsou zároveň objekty, které může OMS ničit zejména vysíláním zvláštních skupin, které nazýváme samostatné přepadové odřady (dále jen SPO). Tyto jsou určeny k plnění dílčích úkolů zvláštní formou činnosti. Jde o ničení (ovládnutí) určeného objektu přepadem. Po splnění tohoto úkolu se přepadový odřad vrací do bojové sestavy (divize, pluku), nebo podle situace plní další samostatný úkol.

Charakteristickým rysem bojové činnosti SPO bude tedy rychlý manévř do prostoru bojové činnosti, nenadálý a prudký úder z několika směrů proti danému objektu, jeho ovládnutí nebo zničení a návrat do bojové sestavy. Jeho činnost zabezpečí vyčleněné dělostřelectvo (ze sestavy SPO) krátkým palebným úderem, který bude zpravidla kombinován s úderem bojových vrtulníků. Rovněž je možná kombinace úderu přepadového odřadu s využitím bojové činnosti vzdušného výsadku. Rozhodující úlohu v činnosti SPO bude hrát překvapení, rozhodnost a rychlost. Pro ničení objektu má vliv i jeho rozměr (malá či velká plocha). Objekty na velkých plochách (raketové útvary) bude ničit postupně, ve výhodných podmínkách útokem z několika směrů. Objekty malých rozměrů — sklady JM, VS, spojovací uzly, PVO — ničí jedním úderem.

V dosavadní praxi dochází někdy k zaměňování a ztotožňování pojmů před-sunutého a přepadového odřadu. I když se zdá, že na první pohled není mezi nimi rozdíl co do složení, zásadní rozdíl bude ve funkci jednotlivých prvků, zejména způsobu úkolu a manévru při činnosti v OMS.

Funkce před-sunutého odřadu při činnosti v OMS bude spočívat především v zabezpečení bojové činnosti hlavních sil, v ovládnutí důležitých čar, překonávání mezilehlých postavení, ovládnutí předmostí apod. Zásadní rozdíl v manévru bude v tom, že zatímco hlavní síly OMS budou postupovat za před-sunutým odřadem, nebo směrem k němu, samostatný přepadový odřad se po splnění úkolu vrátí do bojové sestavy OMS. Výjimka může nastat jen v případě, že SPO dostane za úkol ovládnout důležité letiště určené k zásobování OMS vzduchem a udržet je do příchodu hlavních sil.

Určité ztotožnění funkcí PO a SPO může nastat při činnosti, kdy přepadové odřady vysílají divize prvního sledu a SPO po splnění úkolu (přepadovou činností) může za výhodných podmínek plnit některé úkoly před-sunutého odřadu.

Síla a složení SPO bude záviset na stanoveném úkolu a objektu nepřítel, který má zničit nebo ovládnout. Do SPO můžeme vyčlenit hodnotu zesílené roty, praporu až pluku. K ničení prostředků jaderného napadení rdo „LA“ a VS armádního sboru předpokládáme msp (tp), letiště (podle jeho důležitosti) prapor až pluk, baterie rdo „LA“, sklad jaderné munice a SNRTL mspr (tpr) a útvary REB prapor (rotu).

Při ničení nebo ovládnutí těchto objektů budou vyčleněné síly používat různé způsoby bojové činnosti. Jejich základem bude přepad z několika směrů kombinovaný zpravidla s použitím taktického vzdušného výsadku.

Bojová sestava přepadového odřadu může mít průzkumný sled, zabezpečovací sled a hlavní síly. V jeho prospěch může působit taktický vzdušný výsadek. Toto složení může být jak na stupni pluk, tak i prapor.

Přepadový odřad v síle pluku může mít průzkumný sled (SPzH) od pzzr, nebo PzO — zesílená rota), zabezpečovací sled (v hodnotě praporu zabezpečuje přesun do prostoru bojové činnosti a chrání hlavní síly před nenadálým napadením pozemního nepřítel), hlavní síly vytvořené z motostřeleckých nebo tankových praporů, posílených dělostřelectvem (1—2 oddíly) a dalšími silami a prostředky. Posílové prostředky jsou začleněny v sestavách těchto jednotek. Součástí hlavních sil mohou být i destrukční (nebo odtarasovací) jednotky (podle povahy objektu).

SPO v síle praporu (vytváří se zpravidla jeden u pluku, výjimečně i dva v závislosti na posílení a úkolu) může mít průzkumný sled (SPzH od pzzr, nebo BPzH), zabezpečovací sled (v hodnotě msr nebo tr) a hlavní síly — motostřelecký (tankový) prapor, tanková (motostřelecká) rota, dělostřelecký oddíl (sa-

mohybný), baterie PTRS u mspr (jsou-li v objektu obrněné cíle), Pl četa a železniční jednotka.

Přepadovému odřadu velí organický velitel útvaru (jednotky). SPO v síle praporu nemusí mít vždy zabezpečovací sled (podle úkolu a situace). Funkci zabezpečovacího sledu může plnit pochodová záštita. Nemůžeme vyloučit ani další možné dělení SPO. Další dělení těchto prvků na menší skupiny vyvolá však další problémy v organizaci jejich bojové činnosti a ve velení jednotlivým prvkům vzhledem ke značné dynamice jejich činnosti.

Bude-li do SPO vyčleněna jednotka v síle roty, nebude mít zpravidla zabezpečovací sled. Tento úkol bude plnit BPZH vyslaná na tomto směru.

Organizaci bojové činnosti a vysílání SPO bude řídit centralizovaně svazek, který plánuje i jejich bojovou činnost.

Velitel svazku ve svém rozhodnutí vyjádří základní myšlenku použití přepadových odřadů a jejich organizací. Zároveň řeší jejich vzájemnou součinnost s letectvem (zejména s bojovými vrtulníky) a použití taktického vzdušného výsadku v jejich prospěch.

K tomu **štáb OMS zpracovává plán bojové činnosti**, ve kterém jsou podrobně uvedeny úkoly přepadových odřadů a způsob jejich plnění.

Při plánování je třeba vyhnout se šabloně. Objekty určené k ničení přepadovými odřady rozdělujeme centralizovaně. Důležité objekty by měly ničit přepadové odřady. V jejich prospěch by měly přispět TVV, údery bojových vrtulníků a někdy i údery sbol. Proto jejich bojovou činnost musí zplánovat štáb OMS a řídit centralizovaně.

Časovou posloupnost plnění úkolů SPO můžeme přehledně vyjádřit v grafikonu bojové činnosti OMS. Ten může obsahovat časovou osu na první den bojové činnosti po hodinách a orientačně na druhý den. Na ose postupně vyjádří činnost jednotlivých přepadových odřadů (objekty ničení), bojových vrtulníků, dopravních vrtulníků a taktických vzdušných výsadků. Pro úplnost můžeme zde vyjádřit i činnost předsunutého odřadu, dělostřelectva atd. Také zde vyjádříme vzdálenosti v km k jednotlivým objektům.

Pokud bude SPO v síle pluku, dostane úkoly přímo od velitele OMS. SPO v síle praporu bude úkoly dostávat prostřednictvím pluku. Avšak v bojovém nařízení pro pluk bude stanoven úkol pro vyčleněný SPO včetně prostředků OMS, které působí v jeho prospěch (údery bojových vrtulníků, TVV apod.). Velitel pluku přitom může mít volnost ve výběru jednotky pro SPO, volit jeho posílení i další zabezpečení.

Z tohoto pohledu opět vyplývá nezbytná centralizace řízení bojové činnosti jednotlivých prvků OMS. Na druhé straně tato centralizace nevylučuje iniciativu velitelů, volnost manévru a rozhodnost při plnění úkolu.

Některé menší objekty může pluk ničit samostatně a iniciativně. Budou to zpravidla objekty, které jsou na směru jeho činnosti a je na rozhodnutí velitele pluku, jaké síly k jejich ničení vyčlení. Půjde o objekty, které zjistí vlastní průzkum, popř. průzkum nadřazeného, a tyto mu jsou v průběhu bojové činnosti přiděleny k ničení.

Velitel SPO zahájí plánování a přípravu bojové činnosti ihned po obdržení bojového úkolu, který bude zpravidla obsahovat:

- nezbytné údaje o nepříteli,
- bojové složení a posilové prostředky,
- prostor soustředění a místo v sestavě divize (pluku),

- bojový úkol,
- osy (osu) přesunu,
- údery letectva v jeho prospěch,
- činnost po splnění úkolu.

Bojovou činnost SPO je výhodné plánovat metodou souběžného plánování, neboť včasné doručení úkolu může značně podnítit podřízené k jeho splnění.

V předběžném nařízení by měly být řešeny (kromě základní orientace o bojovém úkolu) otázky materiálního zabezpečení. K ničení objektů můžeme jednotkám SPO stanovit bližší úkol na celou hloubku objektu, směr dalšího útoku, čas vyjít z boje, místo a dobu soustředění a připojení se k hlavním silám.

Ihned po zplánování bojového úkolu přistupuje velitel SPO k přípravě bojové činnosti. Důležitá je přitom organizace součinnosti.

Výhodná je varianta přípravy velitelského sboru do velitelů rot (SPO v síle pluku) nebo čet (SPO v síle praporu) na podrobném plastickém stole nebo maketě daného objektu. Velitel zde rozebere možné varianty bojové činnosti a podrobnou organizaci součinnosti s důrazem na:

- přesun SPO (způsob zajištění přesunu, manévr na směr, sestavu),
- palebný přepad a údery letectva,
- úder jednotek (z jakých směrů, v jaké sestavě),
- zničení (ovládnutí) objektu,
- soustředění jednotek po splnění bojového úkolu,
- vysazení TVV a sladění jeho činnosti s jednotkami SPO (dobu vysazení, úkoly a jeho činnost, signály),
- činnost bojových vrtulníků (jaké zteče a z jakého směru).

Důležité v této fázi je, aby zpravodajský náčelník podrobně rozebral charakter objektu, jeho ochranu a obranu i předpokládanou variantu činnosti nepřítele.

Tento způsob organizace součinnosti připadá v úvahu před zahájením bojové činnosti OMS, tj. bezprostředně po zplánování bojového úkolu (OMS bude v prostoru rozmístění). Půjde především o manévr a objekty na první až druhý den bojové činnosti po zasazení OMS. Nepřipadá v úvahu při součinnosti, která bude probíhat zkrácenou formou.

Forma bojové činnosti SPO bude záviset na charakteru objektu. SPO bude přepadovou činností ničit určené objekty a po jejich zničení se vrátí do bojové sestavy. Bude působit zpravidla bez podpory hlavních sil divize (pluku) odtrženě a samostatně, ve značné vzdálenosti od hlavních sil. Proto musí být samostatný, dostatečně silný i mobilní, mít prostředky PVO. Tyto zkušenosti potvrzují i lokální války.

Vzhledem k charakteru jeho bojové činnosti bude nutné, aby plnil úkoly bez sesednutí, využil překvapivého a nenadálého úderu dělostřelectva a letectva na daný objekt a prudkou ztečí jej ovládl.

Musí se snažit maximální rychlostí překonat pásmo paleb nepřítele. Sesedá jen v případě, nebude-li činnost na vozidlech možná z hlediska charakteru objektu a terénu. Zámysl manévru i vedení bojové činnosti musí být jednoduchý, aby jeho plnění nevyžadovalo mnoho času. Úspěch činnosti v mnohém závisí na překvapivosti, utajení a dovedném využívání terénu. Překvapivá a nenadálá činnost umožňuje zastihnout nepřítele nepřipraveného. To usnadňuje dezorganizaci jeho velení, snižuje tím jeho bojeschopnost a vytváří výhodné podmínky pro splnění stanoveného úkolu. Tato činnost předpokládá dobrou

znalost nepřítel, jeho organizace, taktiky, bojové techniky i zbraní. Nejdůležitější je, aby průzkum včas zjistil konkrétní ochranu a obranu objektu.

Přepadové objekty musí využívat zejména zpráv získaných vlastními prostředky. Zprávy od nadřazených se mohou opožďovat, nebo nemusí být dostatečně podrobné. Průzkum nadřazeného bude zpravidla zjišťovat a upřesňovat jen, kde se daný objekt nalézá.

Plukovní průzkum musí zjistit konkrétní ochranu objektu a jaké síly jsou k této činnosti vyčleněny. Na základě těchto údajů velitel SPO upřesní své rozhodnutí. V souladu s organizací součinnosti (popř. na vyžádání) vyžádá úder letectva, dělostřelectva a okamžitě zahajuje úder odřadem z několika směrů. Jestliže byl vysazen do prostoru výsadek, vede úder v součinnosti s ním a využívá výsledků jeho činnosti.

Důležité je, aby nedošlo k ničení vlastních jednotek. Proto je nutné přesně stanovit signály pro řízení bojové činnosti. Po splnění bojového úkolu se SPO vrací do bojové sestavy divize (pluku) a je připraven po doplnění munice a PHM k plnění dalšího úkolu.

Přepadové odřady budou ničit především velitelská stanoviště raketových útvarů a jednotek, letouny-nosiče na letištích, ovládat sklady se speciální municí, přičemž odpalovací zařízení se ničí, jaderné náboje se zajišťují, v možném případě se přepravují do týlu nebo se ukrývají a ponechávají pod ochranou.

Při ničení velitelských stanovišť je nutné narušit systém velení nepřítel, především raketových jednotek a útvarů.

Za základ bojové činnosti SPO ve všech variantách považujeme rychlost, přepad, rychlé uvolnění a soustředění sil, změnu bojové sestavy a manévry k plnění dalšího úkolu.

K vysílání přepadových odřadů od prvosledových divizí

Jak jsem již uvedl, bojová činnost v soudobých podmínkách se bude rozvíjet nerovnoměrně. Některé svazky a útvary budou rychle pronikat do hloubky sestavy nepřítel, jiné mohou odrážet jeho útoky. Odkryté boky a mezery v sestavě nepřítel budou právě při vedení útočné činnosti umožňovat vysílání přepadových odřadů i od divizí prvního sledu ke splnění dílčího úkolu. Jde o narušení velení vojskům, ničení prostředků jaderného napadení, protiletadlových raketových prostředků a jiných důležitých objektů.

Vševojsk-1-1 v článku 247 řeší ničení prostředků jaderného napadení vysláním speciálních odřadů v síle zesílené rotý až praporu. Přepadové odřady jsou však kvalitativně novým prvkem bojové sestavy určeným nejen k ničení prostředků jaderného napadení, ale i velitelských stanovišť, protiletadlových zbraní, prostředků REB apod. Mají tedy mnohostrannější použití než speciální odřady. Kvalita tohoto nového prvku se bude odrážet nejen v možném úkolu, ale i v jeho síle (posílení).

Zásada jejich vysílání a organizace bojové činnosti bude obdobná jako při činnosti v OMS. Vycházíme však z posílení divize (pluku). Divize bude zpravidla schopna podle situace vyslat jeden předsunutý odřad a jeden přepadový odřad v hodnotě pluku. Pluk za této situace bude schopen zpravidla organizovat bojovou činnost a vysílat buď přepadový odřad, nebo předsunutý odřad v síle praporu v závislosti na konkrétní situaci a posílení.

SPO v síle praporu (za výhodných podmínek až pluk) proniká do hloubky mezerami v bojové sestavě nepřítel a ničí jeho některé důležité objekty. Při-

tom může obdržet i jiný úkol. Po splnění úkolu jako SPO může např. plnit úkol předsunutého odřadu, tj. ovládnout důležité prostory v hloubce, bránit přísunu záloh apod.

Výhodná je jejich kombinace použití at již k přepadu objektu nebo úderu v součinnosti s taktickým vzdušným výsadkem. Velmi účinnou pomoc těmto odřadům může poskytnout vlastní letectvo, a to nejen sbol, ale i bojové vrtulníky. Tyto mohou využívat průletového pásma vytvořeného k vysazení TVV, v němž je umlčen systém PVO nepřítel.

K jejich efektivní činnosti můžeme s výhodou organizovat i palebné zabezpečení na maximální dosah dělostřelectva i ostatních prostředků prvosledových divizí.

Nenadállost těchto úderů přitom budou umožňovat nejen jaderné zbraně, ale i vysoká pohyblivost a manévrovost tanků a dalších motorizovaných prostředků. Rovněž zde platí zásada, že manévr je účinný jen tehdy, jestliže probíhá rychle a neočekávaně.

Víme, že ne všechny jednotky a útvary OMS budou zařazeny a plnit úkoly přepadových odřadů. Přepadové odřady mají však nezastupitelné místo mimo jiné v tom, že OMS může vést bojovou činnost metodou širokého manévru v určitých fázích nebo na určitém směru pouze působením těchto odřadů.

ZKUŠENOSTI ZE SPOLEČNÝCH VŠEVOJSKOVÝCH CVIČENÍ

V operacích Velké vlastenecké války bok po boku se sovětskými vojáky plnily společné bojové úkoly jednotky, útvary, svazky a svazy spojeneckých armád. Tak např. 1. československý samostatný prapor u Sokolova bojoval v sestavě 25. a později 62. gardové střelecké divize 3. tankové armády a jeho boj podporovala tanková brigáda, 4 oddíly „katuší“, 2 dělostřelecké oddíly a dělostřelecký protitankový pluk.

Na podzim roku 1943 se 1. čs. samostatná brigáda v sestavě 51. střeleckého sboru 38. armády zúčastnila osvobozovacích bojů hlavního města Ukrajiny — Kyjeva.

V září 1944 v bojích o Karpaty byla československému sboru přidělena sovětská 359. střelecká divize, která po několika dnech plnila bojové úkoly spolu s našimi vojáky.

Historické zkušenosti a současné poznatky z mezinárodních vztahů svědčí o tom, že je objektivně nutné dále rozšiřovat oblasti, stupně a formy vojenské integrace. Mezi jednu z forem patří i společná vševojsková cvičení.

Příprava a řízení společných vševojskových cvičení má objektivní charakter, který je podmíněn národními zvláštnostmi každé spojenecké armády.

Mezi zvláštnosti můžeme řadit různé technické vybavení, organizační strukturu, úroveň přípravy vojáků, bojové možnosti a odlišnosti v některých předpisech.

Různorodost těchto faktorů svým obsahem je hlavní příčinou některých odlišností v přípravě a konání společných vševojskových cvičení od zpracování cvičení až po závěrečný společný mítink.

Hlavní význam těchto cvičení spočívá v tom, že v průběhu cvičení se neformál-

ně prohlubují přátelské svazky mezi vojáky bratrských armád a posiluje se třídní vědomí sounáležitosti. Jsou příležitostí k výměně zkušeností z bojové a politické přípravy a bojové mistrovství zúčastněných vojsk se pozvedá na vyšší stupeň.

V posledních letech se útvary a svazky ČSLA zúčastnily řady spojeneckých a společných vševojskových cvičení, jako např. v roce 1979 na cvičení Stít-79 v MLR byl msp a BVP začleněn do svazku MLA a později podřízen sovětské divizi; v roce 1980 na cvičení Bratrství ve zbraní v NDR byla msd ČSLA začleněna do sestavy vševojskové armády NLA NDR a později převedena do sestavy sovětské armády. V roce 1982 při cvičení Družba-82 byl tp MLA začleněn do sestavy msd ČSLA a pak podřízen sovětské divizi. V září 1982 proběhlo na území NDR společné plukovní taktické cvičení s bojovou střelbou pod názvem Normblende-82. Cvičení se zúčastnil z ČSLA motostřelecký pluk na OT-64 zesílený dělostřeleckým plukem bez 1. oddílu.

Cílem těchto cvičení bylo prohloubit znalosti a praktické návyky všech velitelů ve velení vojskům při plnění společných bojových úkolů s důrazem na těsnou součinnost při průlomu nepřátelské obrany, násilný přechod vodní překážky s využitím komplexního palebného ničení nepřítelů dosáhnout přesné spolupráce vojsk co do místa, úkolů a času s překonáním některých problémů v jazykovém projevu. Zdokonalit velitele v organizaci politické práce k prohloubení přátelství ve zbraní v zájmu splnění bojových úkolů.

Jednou z podmínek úspěšné spolupráce při těchto cvičeních je včasné a úplné roz-

pracování materiálů k přípravě a vedení cvičení.

Zkušenosti ze cvičení Štít-79 i Normblende-82 potvrzují správnost zásady podílu všech zúčastněných armád na přípravě těchto materiálů a jejich rozpracování pro národní armády. K rozpracování jednotlivých dokumentů bylo účelné vytvořit operační skupinu ve složení 1 důstojník operačního oddělení a po 1 důstojníku OBP, ORVD, OŽV (OCHV), politického oddělení a štábu týlu; celkem 6—7 důstojníků. Skupina v tomto složení je schopna za řízení zástupce velitele armády v průběhu 7—10 dnů po schválení cvičení rozpracovat veškeré materiály nutné pro přípravu a řízení společného vševojskového cvičení. Pro kvalitní práci skupiny je nutné, aby její příslušníci dobře znali ruský jazyk a jeden z nich národní jazyk té země, kde cvičení probíhá.

Při cvičení Štít-79 byla rozpracována dokumentace včetně rekognoskace v terénu za 7 dní.

Při cvičení Normblende-82 byla rozpracována dokumentace, proběhl konkrétní dohovor v týlové oblasti a rekognoskace v terénu za 10 dní.

Veškerá grafická dokumentace, Plán řízení i Bojová a odborná nařízení byly zpracovány v ruském jazyce. Pouze pomocné dokumentace byly zpracovány v národním jazyce.

Pro úspěšný průběh cvičení má velký význam rekognoskace v terénu a seznámení se se zájmovým prostorem za řízení řídicího cvičení. Nejvýhodnější je organizovat toto zaměstnání za účasti náčelníků druhů vojsk řídicího štábu 2.—3. den po seznámení všech s předpokládaným průběhem cvičení. Zpravidla bude probíhat v ruském a částečně v národním jazyce s překladem.

Zkušenosti z obou cvičení potvrzují, že je nutné, aby příslušníci operační skupiny, kteří budou rozpracovávat cvičení, se seznámili se zájmovým prostorem a předpokládanou reálnou činností vojsk.

Jiná situace je při operačním nebo operačně strategickém cvičení, při kterém dokumentaci zpracovává národní armáda, na jejímž území cvičení probíhá, a to v ruském jazyce.

Důležité jsou i otázky vzájemné součinnosti v průběhu cvičení.

Při cvičení Normblende-82 šlo o získání poznatků ze součinnosti při průlomu nepřátelské obrany s bojovou střelbou. Stanovené úkoly při tomto cvičení vyžadovaly pevné velení a sládní bojové činnosti všech druhů vojsk bez rozdílů národních armád, aby nedošlo k narušení bezpečnostních opatření.

Při cvičení se osvědčila vzájemná informovanost velitelů motostřeleckých pluků o rozhodnutí již v době jejich přijímání. Tím se vytvářejí předpoklady pro zplánování součinnostních otázek a řešení problémů na styku. V průběhu celého cvičení je nutné, aby součinnost, pokud ji neudrží samotní velitelé, udržovali styční důstojníci, kteří musí předat svým velitelům informace o situaci a opatřeních souseda. To umožní vojskům národních armád společně zahájit průlom, současně prolomit přední okraj obrany, zasadit zálohy a splnit další společné úkoly.

I zde se potvrdila nutnost zabezpečit na stupních prapor—pluk další zkvalitnění výuky ruského jazyka a nedopustit tak, aby jazykové odlišnosti vedly k nekonkrétní součinnosti.

Zúčastněné dělostřelectvo na společných vševojskových cvičeních bude zpravidla řízeno a zabezpečováno centrálně. Přitom řídicí štáb musí vzít v úvahu národní zvláštnosti a připomínky odpovědných funkcionářů. V součinnostních otázkách je nutné řešit povětrnostní a topograficko-geodetické zabezpečení, včetně předávání „Meteo-11“.

Při cvičení Družba-82 a Normblende-82 se dále rozšířily poznatky o součinnosti při zásahu PTZ ve prospěch spojeneckých vojsk a potvrdila se nutnost sládní bojové činnosti tak, aby výsledky boje PTZ mohla využít jak vlastní vojska, tak i spojenecké útvary.

V rámci cvičení Normblende-82 a Štít-79 byly získávány zkušenosti z plnění společných palebných úkolů ostrou střelbou a ze vzájemné dělostřelecké podpory. Dosažené výsledky ukázaly, že větší pozornost bude nutné i nadále zaměřit na:

- plnění palebných úkolů z chodu a vedení palebné podpory a palebného doprodu neplánovanými palbami,
- zabezpečení součinnostního spojení,
- plnění palebných úkolů ve prospěch jiné národní armády.

Podobně byly získány i zkušenosti ze součinnosti letecké podpory. Prokázalo se, že pokud u velitele podporované jednotky (útvary) bude působit letecký návodčí, který ovládá ruský jazyk, je letectvo jiné národní armády schopné vést úderu na vyžádání podle situace.

Při cvičení Družba-82 a Normblende-82 se v rámci řešení otázek vzájemné zprávo-
dajské součinnosti osvědčila výměna informací při plánování a při plnění úkolů. Větší důraz však musíme klást na způsob předávání zpráv o nepříteli, který může působit do pásma (úseku) sousedního svazku (útvary) jiné národní armády. Půjde pře-

devšm o včasné a nezkomolené předání těchto zpráv v době pro souseda aktuální.

Úkoly ženijního zabezpečení při společných vševojskových cvičeních může splnit ženijní jednotka jiné národní armády stejně kvalitně jako vlastní jednotka. Předpoklady pro to jsou vytvořeny již stejnou organizací a vybavením těchto jednotek. Přesto se ukazuje, nutnost řešit i zde jazykové odlišnosti a nedopustit, aby měly vliv na pochopení úkolu a kvalitu jeho splnění.

Při cvičení Družba-82 a Granit byla jako jedna z odborných otázek procvičována součinnost vojsk PVO různých národních armád jako rozhodující pro jednotný systém komplexního a neefektivnějšího ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení. Zároveň s tím je však třeba procvičovat i bezpečnost vlastního letectva před vlastními prostředky PVO, kde dosud dochází k řadě omylů v identifikaci. Zkušenosti ukazují na nutnost propojení automatizovaných systémů velení mezi sousedními útvary a svazky PVO národních armád a vzájemnou informací o vzdušném nepříteli a vlastním letectvu.

Z hlediska chemického zabezpečení při spojeneckých a společných vševojskových cvičeních jsou v chemickém vojsku jednotlivých národních armád dobré organizační podmínky, které spočívají v podobné organizaci, vybavení a úkolech. Pravidelně při těchto cvičeních se procvičuje pomoc při odstranění následků, hlavní řízovací MSO ve prospěch jiné národní armády, což je dáno možnostmi útvarů a jednotek chemického vojska všech národních armád.

Velmi důležitou otázkou se ukazuje materiální, technické a zdravotnické zabezpečení při společných vševojskových cvičeních. Zkušenost potvrzuje, že je nutné již při rozpracování cvičení v řídicím štábu organizovat konkrétní dohovy k jednotlivým úkolům týlového zabezpečení a vyřešit otázky železničních převozů, výstavby a zabezpečení tábora. Týlové zabezpečení bude zpravidla probíhat vlastními silami a prostředky z vlastních zdrojů dovezem z nejbližší posádky, nebo cdběrem ze zdrojů národní armády, kde se cvičení koná. Zásobování neunifikovaným materiálem všeho druhu je nutné organizovat z vlastních zdrojů a na základě zkušenosti ze cvičení Štit-82, Družba-82 i Normblende-82 bude nutné včas vyčleňovat u předávaných jednotek (útvarů) zvýšené zásoby těchto materiálů na dopravních prostředcích. Množství těchto zásob bude záviset na době plnění úkolů.

Organizace boje v terénu a velitelská

činnost na stupni svazek—pluk zpravidla probíhá v ruském jazyce. Rovněž Bojová nařízení zpracovaná v ruském jazyce umožňují velitelům pluku reálně se rozhodnout.

Přitom velitelská činnost ve vlastním štábu a směrem k podřízeným bude v národním jazyce. Rovněž vedení pracovních map a pomocných dokumentů bude v národním jazyce. Pokud bude začleněn pluk do spojeneckého svazku, bude nutné zpracovat Rozhodnutí velitele svazku i pluku v ruském jazyce a zabezpečit u začleňované součásti plně a správně pochopení bojového úkolu. Rovněž rekognoskace a organizace součinnosti bude vedena v ruském jazyce, zpravidla direktivní formou s důrazem na vzájemnou součinnost na styku sousedů v nejdůležitějších fázích boje. Vzhledem k tomu, že i zde by se mohly vyskytnout jazykové problémy, bude účelné zajistit tlumočnicka, aby mohl objasnit vzniklé nejasnosti.

Při samotném vedení boje a udržování součinnosti je však nutné používat pouze ruského jazyka s využitím předem stanovených signálů bezprostředně samotnými veliteli. Velmi důležitou roli sehrává i volba těchto signálů z hlediska výslovnosti, porozumění a zapamatování.

Těmto otázkám je třeba věnovat zvýšenou pozornost hlavně při společných cvičeních s útvary MLA a NLA NDR, kde se mohou vyskytnout větší jazykové problémy.

Začlenění jednotek a útvarů jiné národnosti do vlastní sestavy bylo procvičováno při cvičeních Štit-79 a Družba-82.

Závěry z těchto cvičení ukazují, že nejde pouze o převzetí těchto částí do sestavy a zpracování zápisu, což předpokládá nutnou dobu u praporu do 1 hodiny, u pluku 2—3 hodiny a u svazku 5—8 hodin. Mnohem důležitější je vytvoření časových i materiálních podmínek pro organické splynutí v jeden vícenárodní útvar, svazek, popř. svaz. Doba nutná pro toto organické splynutí v plnohodnotnou bojovou součást bude záviset jednak na schopnostech a připravenosti nadřízeného štábu, operačních skupin i přebírané části, jednak na vytvoření materiálních podmínek pro plnění bojových úkolů v nové sestavě. Proto musíme předvídat a řešit ty problémy, které mohou vzniknout vzhledem ke zvláštnostem jednotlivých národních armád (např. technické a výzbrojní zabezpečení neunifikované techniky a zbraní).

Zkušenosti ze společných vševojskových cvičení potvrzují nutnost včas posilovat začleňované jednotky a útvary technickými prostředky a vytvářet u nich zvýšené zásoby především neunifikovaného materiálu v takovém množství, aby byly schop-

ny vést bojovou činnost asi 2 dny. Vzhledem k tomu, že nejsou ještě zcela překonány některé problémy v otázkách znalosti jazyků a stále existují národní zvláštnosti, bude výhodnější ponechat si po předání útvaru (svazku) část operační skupiny jako styčnou skupinu u štábu spojeneckého svazku (svazu). Při spojeneckých i společných vševojskových cvičeních se potvrdilo, že styčná skupina ve složení 3 až 4 důstojníci zabezpečila předávání vzájemných informací o situaci i úkolech a pomáhala při rozpracování úkolů stanovených velitelem spojeneckého svazku (svazu). Složení, vybavení a zabezpečení těchto skupin závisí na konkrétní situaci a úkolu.

Pro řízení společných vševojskových cvičení je účelné vytvářet ŘC, do kterého včlenit příslušníky operační skupiny národní armády, kteří budou zabezpečovat splnění úkolů hlavního řídicího cvičení u zúčastněných vojsk. To se osvědčilo při cvičeních Štít-79 a Normblende-82, kdy v čele těchto skupin pracovali zástupci velitele svazu, kteří byli zároveň zástupci řídicího pro ČSLA. Podobně tomu bylo i při cvičeních na našem území.

Kromě toho je nutné včlenit do skupiny rozboru důstojníka, který ovládá ruský jazyk a podílí se na zpracování rozboru za vylčený útvar (svazek).

Při cvičeních s bojovou střelbou bude nutné vylčenit pro tuto část cvičení 1—2 důstojníky jako pomocníky pro terčový manévra a 1 důstojníka, který zodpovídá za dodržování bezpečnostních opatření. Tito funkcionáři v době přípravy i průběhu cvičení musí úzce spolupracovat se skupinou reálné činnosti a řídit se jejími pokyny. Rozhodčí u štábu a vojsk budou zpravidla určeni z nadřízeného štábu, a to včetně palebných rozhodčích (při cvičení s bojovou střelbou).

Vlastní příprava ŘC a rozhodčí služby může proběhnout ve 2 dnech, a to jak teoretická, tak i praktická v terénu. Veškeré materiály pro funkcionáře připravuje řídicí štáb. Je účelné, aby jejich rozpracování zabezpečovali jednotliví funkcionáři pro své strany. Každý příslušník ŘC a RS se tak plně seznámí s úkoly vojsk v rámci celého cvičení a v tomto duchu ovlivňuje činnost jednotek.

Teoretická příprava může probíhat v ruském jazyce nebo v národním jazyce za účasti překladatele. Jejím cílem bude:

- seznámit příslušníky ŘC a RS s průběhem cvičení s důrazem na časové plnění jednotlivých učebních úkolů,

- objasnit otázky řízení a součinnosti vojsk, především v těch situacích, kdy může být ohroženo splnění úkolů,

- vysvětlit způsob činnosti jednotlivých druhů vojsk a sladit jejich činnost s činností motostřeleckých a tankových jednotek.

Během 5 hodin mohou být funkcionáři ŘS a RS připraveni na práci v terénu. Rozehra v terénu probíhá ihned v návaznosti na teoretickou přípravu v délce 1—1,5 dne. Zpravidla se organizuje na všech stanovištích. Na každém stanovišti je topografická a taktická orientace a potom jednotliví funkcionáři v terénu upřesňují činnost odborných útvarů a jednotek. Na závěr velitelé divizí jako rozhodčí u velitelů pluků v terénu přednesou předpokládanou činnost vojsk. Tak tomu bylo např. při cvičení Normblende-82.

V této době se palební rozhodčí a pomocník pro terčový manévra za řízení pomocníka pro bezpečnostní opatření přímo na jednotlivých směrech seznamovali se zařízením střelnice, nebezpečnými prostory a bezpečnostními opatřeními na střelnici.

Cvičení Normblende-82 prokázalo možnost přípravy a vedení společných plukovních taktických cvičení s bojovou střelbou. Pro řízení cvičení je účelné vytvořit ředitelství cvičení ze štábu armády, do kterého začlenit zástupce pro národní armádu s jeho pomocníky (oper. odd., OBP, ORVD, polit. odd. a další podle potřeby). Tuto skupinu vybavit spojovacími prostředky (R 4-AT, přenosné rdst) a dopravními prostředky. Rozhodčí službu vytvořit z nadřízeného štábu svazku ve stejném složení a vybavení jako pro řízení plukovního taktického cvičení. Při výběru osob bereme v úvahu i jazykové znalosti, především ruského jazyka a jazyka té země, kde cvičení probíhá.

Vzhledem k problémům, které mohou vzniknout z jazykových odlišností, bude vhodná obměna příslušníků jednotlivých armád při školení ve vojenských školách a akademiích jiných států. Tito funkcionáři by byli schopni zabezpečit všechny součinnostní otázky při společných vojskových cvičeních.

K AUTOMATIZOVANÉMU HODNOCENÍ KONTROLNÍ ČINNOSTI

Rozhodujícím činitelem pro upevňování bojové síly a připravenosti ČSLA je cílevědomé zdokonalování řízení a velení na všech stupních. Jeho nedílnou součástí je kontrola. Cílem kontrolní činnosti je nejen zjištění dodržování zákonů, předpisů, rozkazů a dalších normativních aktů, ale také poskytnutí účinné pomoci při jejich plnění. Kontrolní činnost má zjistit příčiny nedostatků v řídicí a organizátorské práci a zabezpečit jejich odstranění. Prohlubování účinnosti a další zvyšování úrovně kontrolní činnosti patří k hlavním úkolům zkvalitňování řídicí a organizátorské práce při uplatňování závěrů XVI. sjezdu KSČ v podmínkách ČSLA.

Další prohlubování vědeckosti řízení je nemyslitelné bez vysoce kvalitní, účinné a efektivní kontrolní činnosti. Smysl kontrolní činnosti nevidíme pouze v poznávání faktického stavu, ale především v pozitivních změnách, které po ní následují. O její účinnosti hovoříme jen tehdy, vede-li k přijetí a realizaci takových opatření, která zabezpečí splnění stanovených cílů. Je proto nutné vytvořit takový systém kontroly, který by na základě hlubší analýzy daného stavu zjistil příčiny nedostatků a přijímal promyšlené a účinné závěry k jejich odstranění, popř. k jejich předcházení.

Vzhledem k rozsáhlosti kontrolní činnosti je nezbytné zabezpečovat její přesnou obsahovou i časovou koordinaci mezi jednotlivými stupni. Jinak zákonitě dochází k neodůvodněnému zdvojení úsilí, k nedostatečné dělbě práce po vertikální i horizontální linii a v důsledku toho

i k nepřiměřenému množství kontrol, na úkor její kvality a účinnosti. Uroveň kontrolní činnosti hodnotíme nejen z hlediska kvantity, ale rozhodující je kvalita a efektivnost. Nejde o množství prověrek, ale o hloubku závěrů, umění zjistit a odstranit příčiny nedostatků.

Jedním ze základních předpokladů vysoké efektivnosti kontrol je postižení podstaty problémů a nedostatků při uplatnění jednoty kvalitativní a kvantitativní analýzy. Vzhledem k velkému rozsahu poznatků, faktů a informací o úrovni a výsledcích bojové a politické přípravy je nutné hledat nové formy evidence a hodnocení kontrolní činnosti. Ke zvýšení efektivnosti kontrolní činnosti vede automatizované sledování a hodnocení kontrol, zejména na stupních, kde je rozsah kontrol maximální.

Dosud používané formy práce s výsledky kontrolní činnosti neodpovídaly současným požadavkům na rychlou a přesnou analýzu skutečného stavu a nedávaly dostatečné podklady pro zpracování opatření k odstranění nedostatků. Dosavadní praxe kladla značné nároky na vyhodnocení výsledků kontrol, byla zatížena prvky subjektivismu a nezabezpečovala jednotu kvalitativních a kvantitativních ukazatelů. To ve svém důsledku vedlo ke snižování účinnosti přijatých opatření. Mechanický způsob zpracování výsledků kontrol neumožňoval variantní výběr hodnocení podle jednotlivých kritérií.

Projekt úlohy 71101 „Centrální evidence kontrolní činnosti“ řeší problematiku kontrolní činnosti automatizovaným způsobem,

ZÁZNAM

o výsledku kontroly

pro centrální evidenci - CEKOC

1. strana

(oddělení - skupina)

Čj.: (stanovi operační oddělení)

1

2

3

4

5

KONTROLA

FORMA	1	byla provedena podle plánu
NV	2	mimo
	3	plán
vypsat číslo dle číselníku		číslo odpovídající správnému údaji zakroužkovat

objekt kontroly (vypsat číslo dle číselníku)

číslo oddělení/skupiny (podle číselníku), které kontrolu provedlo (řídilo) a u kterého je uložen Zápis (KL)

Kontrola byla provedena v oblasti (číslování oblastí podle číselníku)

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
oblast	hodn.	oblast	hodn.	oblast	hodn.	oblast	hodn.	oblast	hodn.

Rubriku oblast vyplňovat čísla podle číselníku oblastí. Hodnocení uvádět podle číslování v tabulce 7. Je-li kontrolováno méně než 10 oblastí, uvést za posledním hodnocením do rubriky oblast „0“. Při záznamu z provedení Komplexní prověrky nebo Závěrečné kontroly vyplnit u písmene A v rubrice oblast „0“ a ostatní části tabulky 4 nevyplňovat. Celkové hodnocení je pak uvedeno v tabulce 7. Tabulka 4 je vázána na tabulku 10 - viz poznámku.

Vojenská rada

Vel.	NŠ	ZV	Oper.	ZC	ORVD	OVFVO	OŽV	OCHV	CSV	sk. REB	sk. SV	sk. Topo	AHO	PO	PO-ZU	OBP	OMO	OVS	KO	PO	Šodd.	OTAS	týl

V části Vojenská rada se při účasti na kontrole příslušným funkcionářem vyznačí číslo 1. Ostatní členové vojenské rady - náčelníci oddělení - jsou v počtu oddělení. Při účasti náčelníka odd./sk vyplnit před počet znaménko „-“. Neúčast odd./sk při kontrole značit „0“.

6	Údaje o době provedení kontroly										7	CELKOVÉ HODNOCENÍ																			
Datum				Čas provedení				Počet dnů																							
den		měsíc		ve dne		v noci		prac. So, Ne svátky																							
										NV																					
V části Datum vyplnit den zahájení a měsíc, v části Čas provedení uvádět 1 = ANO, 0 = NE, v poslední části uvést číslem odpovídající počet dnů, ve kterých kontrola provedena.																															
8	ROZHODNUTÍ k výsledku kontroly																				9	NV									
Datum hlášení o odstra- nění nedostatků (splně- ní stanovených úkolů)										Termín následné kontroly																					
den		měsíc		komu +)		den		měsíc		provede+) (řídí)																					
										NV																					
Vyplnit podle údajů ze Zápisu (Záznamu, Kontrolního listu) a podle rozhodnutí funkcionáře. Není-li naří- zené podání hlášení, provedení NÁKO - uvést „0“ do všech rubrik. V opačném případě uvést datum ne- bo počet dnů NÁKO (hlášení), u +) číslo odd./sk.																															
9	Číslo jednací Zápisu (Záznamu, Kontrolního listu)																				NV										
Vypsat do každého pole pouze jeden znak (číslo, lomítko, písmena, včetně vynechání příslušných mezer). Pod tímto číslem je kontrola evidována u oddělení/skupiny.																															
10 A B C D E F G H I J																															

Vyplňují se potřebné pomocné údaje k jednotlivým oblastem uvedeným v tabulce (A-J),
 například konkrétně prověřované jednotky, jejich dílčí hodnocení atd. Možno využít
 pro vlastní pomocný číselník k oblastem a podobně. Do každého pole uvést vždy jen
 jeden znak (včetně mezer, čárek atd.). Pokud se v této tabulce nevyužije žádný (nebo
 jen několik) řádek, pak do prvních dvou polí prvního (dalšího) řádku uvést 2krát - -

s využitím minipočítače ADT 4332. Je univerzální a umožňuje automatizované zpracování výsledků kontrolní činnosti na stupních od svazku výše.

Řešení úlohy vycházelo z potřeby zdokonalit dosavadní způsob evidence výsledků kontrol a jejich využití jako podkladů pro analýzu a vyhodnocení kontrolní činnosti. Umožňuje kvalifikovanou a systematickou analýzu kontrolního procesu, a tak zpětně ovlivňuje jak etapu přípravy a plánování, tak organizaci a zaměření kontrol. Přispívá ke zvýšení jejich účinnosti, a tím i ke zkvalitnění celého procesu organizátorské a řídicí práce.

Po zkušenostech z dosavadního využívání projektu úlohy na stupni svaz můžeme konstatovat, že automatizovaný způsob evidence a hodnocení kontrolní činnosti splnil tyto základní požadavky:

- přispěl ke sledování a vyhodnocování určitého cyklu řízení,

- podává reálné informace o stavu plnění uložených úkolů a dosažených výsledcích, což v dalším slouží jako podklad pro rozbor a vyhodnocení efektivnosti kontrol a přijetí účinných opatření k odstranění nedostatků,

- umožňuje variantní řešení a výběr údajů pro volbu nejúčinnějších metod kontrolní činnosti v té které oblasti,

- zabezpečuje sledování a možnost vyhodnocování kontrol za delší období.

Svým rozsahem i formou řešení odpovídá projekt plně zásadám a kritériím pro kontrolní činnost, které stanoví předpis Všeob-P-35 „Kontrolní činnost v ČSLA“. Zároveň byly do řešení zahrnuty některé požadavky štabu svazu.

V zájmu zabezpečení kvality a efektivnosti využití projektu jsme řešení orientovali na:

- zabezpečení přehlednosti a názornosti výstupních údajů při zachování všech kritérií na jejich obsah a rozsah,

- snížení rozsahu dosavadní administrativní činnosti a odstranění náročné mechanické práce,

- zabezpečení možnosti volby varianty a periodicity zpracování výstupních sestav,

- plné využití zpracovaných výsledků pro zabezpečení komplexní analýzy kontrolní činnosti a zvýšení její účinnosti.

Projekt je v podstatě na stejné informační základně, na které probíhalo dosavadní zpracování. Podstatně zrychluje a zkvalitňuje evidenci a analýzu výsledků kontrol. Umožňuje poměrně i v krátké době kvantitativní a částečně i kvalitativní zpracování podkladů pro hodnocení kontrolní činnosti na jednotlivých velitelských stupních.

Variantní řešení výstupních sestav na základě různých kritérií zabezpečuje uživateli značné množství objektivních a věrohodných údajů (podkladů) pro hodnocení účinnosti a efektivnosti kontrolní činnosti. To umožňuje pomocí kvalifikované a podrobné analýzy zvolit účinná opatření k odstranění nedostatků. Zpracované výsledky umožňují stanovit zatížení jednotlivých stupňů kontrolní činnosti, dávají přehled o dosažených hodnoceních po útvarch, předmětech a oblastech kontrolní činnosti, družích kontrol a jejich organizaci. Zároveň obsahují lhůty pro hlášení o odstranění nedostatků a výsledcích případných následných kontrol.

Projekt umožňuje dílčí posouzení procesu kontrolní činnosti z hlediska jeho efektivnosti, vynaloženého úsilí jednotlivými orgány a stupni. Výhodou je, že pružně reaguje na metodiku práce uživatele (štabu). Požadavky na zpracování se zadávají buď písemně (požadavkovým listem) nebo přímým vstupem (dialogovým režimem) uživatele do počítače.

Vlastní realizace úlohy probíhá po etapách. V první etapě jde o **naplnění konstantních datových souborů (číselníků)**. To probíhá při počátečním zpracování a je zabezpečeno programově. Vzhledem k univerzálnosti projektu úlohy a jelikož v této oblasti nebyly dosud vytvořeny jednotné číselníky, uživatel vyplní 3 formuláře vstupních dat s údaji:

- názvy útvarů,
- názvy oddělení a skupin vyčleněných pro kontroly,
- názvy forem kontrolní činnosti,
- názvy jednotlivých oblastí kontrol.

Na základě vyplněných údajů se naplňují vnější datové soubory, které se využívají jako konstantní při dalším zpracování.

Ve druhé etapě jde o **naplnění datových souborů proměnnými daty**. Vyplňují se formuláře „Záznam o výsledku kontroly“ (viz obr. 1) s požadavkem na zpracování evidence kontrol za určité období. Periodicitu zpracování úlohy stanoví uživatel.

Ve třetí etapě jde o **zpracování výstupních sestav**, které probíhá na základě vyplněného „Požadavkového listu“ nebo přímým dialogem uživatele s počítačem v režimu „dotaz—odpověď“. Podle stanovených požadavků se zpracují požadované varianty výstupních sestav.

Projekt umožňuje zpracování až 1000 „Záznamů o výsledcích kontroly“, další rozšíření je omezeno kapacitou diskové paměti.

Programovou strukturu objektu tvoří 3 programové moduly, které zabezpečují její celkové zpracování. Východím produktem

Informace o svazu:

Svazek útvar (objekt)	Druh kontroly	Oblast – zaměření kontroly	Hodn.	Termín	Provedl	Rozhodnutí		Zápis č. j.	Poznámka
						hlášení	NAKO		

Obr. 2

Objekt	Celkový počet kontrol – podle formy											Celkem	Poznámka
	závěreč.	komplex.	tématic.	kontrola cvičení	ověřka HS PVO	sladěnost	revize	inventura	šetření	kontrolní den	následná		

Obr. 3

Název oddělení:

Druh kontroly	Objekt	Termín	Čas		Počet dnů					Řídil							Kontrola		Rozhodnutí		Zápis č. j.	Poznámka
			D	N	PR	V	SV	VEL	NS	NPO	ZV	OBP	NT	ZVT	PL	mimo pl. VL NAD	hlášení	NAKO				

Obr. 4

Oblast

Objekt	Hodn.	Poznámka	Provedl	Termín	Zápis č. j.	Rozhodnutí	
						hlášení	NAKO

Obr. 5

Přehled útvarů, které mají podat hlášení o odstraněných nedostatecích v termínu: od: do:

Svazek útvar (objekt)	Forma kontroly	Oblast	Hodn.	Termín		Kontrolu řídilo	Zápis pod č. j.	Poznámka	
				hláš.	NAKO			hlášeno odstr. dne:	č. j.

Obr. 6

úlohy jsou výstupní sestavy, které můžeme podle varianty řešení, určení, rozsahu a způsobu využívání rozdělit do 5 skupin:

První skupinu tvoří výstupní sestavy, které dávají přehled o kontrolách u jednotlivých útvarů. Tyto sestavy mají podobnou strukturu a uspořádání, liší se pouze rozsahem kontrolovaných útvarů. Patří sem výstupní sestavy:

71101/1 — Informace o konkrétním útvaru,

71101/2 — Informace o vybraných útvarcích (svazcích),

71101/3 — Informace o všech kontrolovaných útvarcích.

Pro názornost uvádíme vzor záhlaví výstupní sestavy — viz **obr. 2**.

Druhou skupinou jsou sestavy, které podávají informace o počtu, formách a jednotlivých typech kontrol. Do této skupiny patří tyto výstupní sestavy:

71101/4 — Informace o celkovém počtu kontrol podle formy kontroly, informace o počtu jednotlivých forem kontrol,

71101/5 — Informace o jednotlivých formách kontrol.

Vzor záhlaví výstupní sestavy 71101/5 — viz **obr. 3**.

Třetí skupina výstupních sestav podává informace o počtu zúčastněných osob na kontrolách a přehled kontrol jednotlivých funkcionářů štábu, oddělení nebo skupin. Obsahuje tyto výstupní sestavy:

71101/6 — Informace o počtu zúčastněných osob a průběhu konkrétní kontroly,

71101/9 — Přehled kontrol uskutečněných členy vojenské rady,

71101/10 — Přehled kontrol po jednotlivých odděleních.

Záhlaví výstupní sestavy 71101/10 — viz **obr. 4**.

Do čtvrté skupiny patří sestavy, které informují o jednotlivých oblastech zaměření kontroly, o hodnocení těchto oblastí a podávají celkový přehled o hodnocení kontrol. Jsou zde zahrnuty sestavy:

71101/7 — Informace o jednotlivých oblastech, na které byla kontrola zaměřena, přehled hodnocení jednotlivých oblastí,

71101/8 — Celkový přehled hodnocení kontrol.

Záhlaví výstupní sestavy 71101/7 — viz **obr. 5**.

Pátou skupinu tvoří přehledy o útvarcích, které mají hlásit odstranění nedostatků a u kterých má být následná kontrola. Forma a struktura těchto sestav je obdobná. Obsahuje tyto sestavy:

71101/11 — Přehled kontrol podle hlášení o odstraněných nedostatecích,

71101/12 — Přehled kontrol podle termínu následné kontroly.

Záhlaví výstupní sestavy 71101/11 — viz **obr. 6**.

Kromě tisku požadovaných výstupních sestav jsou na závěr výstupních sestav zapisovány (tisknuty) sumarizační údaje za jednotlivé oblasti. V případě potřeby můžeme projekt doplnit o možnost tisku dalších sestav podle výběru uživatele.

Popsaný projekt úlohy nepředstavuje uzávesněný systém. Můžeme jej podle potřeby [dalších požadavků] upravovat nebo modifikovat. Teprve jeho dlouhodobější využívání ukáže klady, nedostatky a další možnosti efektivního využití.

Dosavadní provoz však ukázal, že základní požadavky uživatele projekt zabezpečuje a je plně provozuschopný a využitelný. Jeho efektivnost spočívá především v tom, že výstupní údaje umožňují kvalifikovanou analýzu a přijetí opatření k odstranění nedostatků. To by ve své konečné podobě mělo vést k racionalizaci kontrolní činnosti štábu, který kontroly nejen plánuje, ale také realizuje v praxi. Kromě toho můžeme na základě zpracovaných in-

formací reálně vyhodnotit stav plnění úkolů, zjistit příčiny nedostatků, jakož i stanovit, kdo má na těchto nedostatecích podíl. Jestliže má být kontrola skutečným nástrojem řízení, je nutné ze zpracovaných podkladů vyvodit závěry pro další činnost. Ani sebedokonalější automatizovaný systém však není schopen tuto úlohu řešit, pokud se získané poznatky a informace nespojí s lidským činitelem, to znamená velitelem, který má jako jediný právo a povinnost rozhodnout, jak zjištěné nedostatky řešit.

Automatizovaný způsob je pouze jednou z cest komplexního řešení oblasti kontrolní činnosti. Za současných podmínek je to postup objektivní, jestliže bude správně pochopen.

RVD

PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU VODNÍ PŘEKÁŽKY

V útočné operaci budou vojska překonávat značný počet vodních překážek. Můžeme předpokládat, že nepřítel se vynasnaží včas je připravit k obraně a vytvořit široká pásma záplav. Tím chce dezorganizovat útočící vojska, zastavit nebo zpomalit jejich postup a vytvořit podmínky např. k použití účinných jaderných úderů.

Velitelé a štáby musí pečlivě studovat vlastnosti vodní překážky a přilehlého terénu, charakter obrany nepřitele na ní a včas přijmout nezbytná opatření k jejich úspěšnému překonání.

Boj o přechod vodní překážky zahájíme již na vzdálených přístupech k ní. Úkolem svazků i všech palebných prostředků v této době bude ničit nepřátelské síly v dotyku a tím jim zabránit v odpoutání a organizování obrany na vodní překážce.

Přechod vodní překážky organizujeme na několika směrech a v celém útočném pásmu armády. Tím vytváříme podmínky pro úspěšné překonání vodní překážky. Tento způsob totiž zabezpečuje do určité míry prvek překvapení a dále ztěžuje nepříteli koordinovaný zásah jeho záloh proti vojskům, která vodní překážku překonala.

Při plánování jaderného a palebného ničení nepřitele na vodní překážce je nutné stanovit rozsah úkolů, odpovídající prostředky ničení a způsob jaderného a palebného ničení nepřitele.

Pro jaderné ničení nepřitele při přechodu vodní překážky plánujeme skupinové a jednotlivé jaderné údery při přibližová-

ní vojsk k vodní překážce, v době jejího přechodu a při činnosti vojsk na protilehlém břehu.

Palebné ničení nepřitele při přechodu vodní překážky z chodu a při zaujetí výchozích prostorů pro útok vojsky v hloubce uskutečňujeme zpravidla v rámci komplexního palebného ničení ve 4 obdobích (palebné přikrytí vyvedení vojsk, palebná příprava přechodu, palebná podpora přechodu a palebný doprovod útočících vojsk na protilehlém břehu), při rozvíjení vojsk bezprostředně u vodní překážky v přímém dotyku ve třech obdobích.

Plánované úkoly RVD upřesňujeme při přibližování k vodní překážce postupně v součinnosti s ostatními náčelníky (odděleními) štábu armády. Náčelník a štáb RVD zaměřuje úsilí všech druhů průzkumu na včasné zjištění objektů nepřitele, upřesňuje otázky jaderného a palebného ničení, prověřuje uskupení RVD a organizuje jeho manévry při vyjití k vodní překážce i po jejím překonání.

Násilný přechod z chodu považujeme za hlavní způsob překonávání vodní překážky.

Rychlé překonání vodní překážky prvořadými svazky můžeme do značné míry usnadnit úspěšnou činností předsunutých odřadů. Předsunuté odřady proto podle situace a úkolů posílíme mimo jiné alespoň 2 dělostřeleckými oddíly a protitankovými jednotkami.

Při násilném přechodu z chodu RVD jadernými a palebnými údery v součinnosti

s letectvem a ostatními prostředky ničí nově zjištěné zbraně hromadného ničení, dělostřelecké a minometné baterie, tanky a protitankové prostředky, jakož i jiné důležité objekty nepřítele.

Raketové vojsko vede jaderné údery při přiblížení se předsunutých oddílů k vodnímu toku, před vysazením taktických vzdušných výsadků a při zmocnění se předsunutými oddíly výhodných čar na protilehlém břehu. Dělostřelectvo ničí nepřítel na úsecích překonávání vodního toku zvláště tam, kde jsme jaderné zbraně nepoužili dostatečně, popř. vůbec. K palebnému ničení přibíráme mimo dělostřelectva předsunutých oddílů i divizní a armádní dělostřelecké skupiny.

Dělostřelectvo předsunutých oddílů nepřetržitě podporuje jejich vyjití k vodní překážce, její překonávání a spolu s nimi se přepravuje na protilehlý břeh, kde se rozvíjí do bojové sestavy a podporuje činnost oddílů a přepravu hlavních sil divizí. Toto dělostřelectvo se přepravuje obvykle na plavidlových či přívozových přepravních prostředcích nebo po mostech, které se podařilo ovládnout. Samohybné oddíly motostřeleckých pluků mohou překonávat vodní tok plaváním.

Dělostřelectvo divizí prvního sledu postupuje za předsunutými oddíly nebo na čele hlavních sil. Rozvíjí se do bojové sestavy blíže k vodnímu toku a podporuje palbou přechod vodního toku předsunutými oddíly i jejich boj na protilehlém břehu.

Dělostřelectvo, začleněné do armádních skupin, přisunujeme k vodnímu toku také ihned za předsunutými oddíly. Rozvíjí se do bojové sestavy a ničí palbami na maximální délky nepřítel ještě do vyjití hlavních sil armády k vodní překážce. Pro vyvedení tohoto dělostřelectva je vhodné volit samostatné osy přesunu.

V případě, že se v důsledku silného odporu nepřítel násilný přechod z chodu nepodaří, nebo vojska byla do zahájení útoku v přímém dotyku s nepřítelem, uskutečňujeme **násilný přechod s plánovitou přípravou.**

Útok s násilným přechodem vodní překážky s plánovitou přípravou organizujeme stejným způsobem jako útok z přímého dotyku s nepřítelem. Na široké frontě útočí všechny útvary prvního sledu zpravidla po jaderných úderech (při použití JZ) a palebném ničení nepřítel. Zvláštností bude násilný přechod s průlomem obrany nepřítel, zaujaté bezprostředně na vodní překážce.

Čas „Č“ bude v obou případech okamžik, kdy jednotky prvního sledu odrazí (odplují) od vlastního břehu.

Náčelník a štáb RVD armády v souladu se situací a rozhodnutím velitele armády musí:

- organizovat dělostřelecký průzkum nepřítel a terénu s využitím fotografických snímků vodního toku na úsecích přechodu a seznámit s jeho výsledky podřízené velitele (náčelníky) a štáby,

- upřesnit uskupení dělostřelectva, organizovat jeho přeskupení, vyvedení, rozvinutí a zabezpečení municí,

- stanovit úkoly raketovému vojsku (při přechodu k použití JZ),

- určit úkoly RVD divizí a armádních dělostřeleckých skupin v rámci komplexního palebného ničení,

- upřesnit trvání a strukturu palebné přípravy, metodu a hloubku palebné podpory,

- stanovit způsob a posloupnost přepravy raketových a dělostřeleckých svazků a útvarů (skupin) a jejich činnost na protilehlém břehu.

Hlavní uskupení nepřítel na protilehlém břehu a jeho přicházející zálohy ničíme zpravidla hromadným jaderným úderem (při použití JZ) raketového vojska společně s letectvem. Zvláštní pozornost věnujeme ničení prostředků jaderného napadení nepřítel, jeho dělostřelectva, tankových jednotek a protitankových prostředků. K jadernému ničení nepřítel přibíráme armádní raketovou brigádu a oddíly vojskových raket od divizí prvního a obvykle i druhého sledu.

Bojové použití dělostřelectva v rámci komplexního palebného ničení uskutečňujeme obvykle ve třech obdobích.

Dělostřeleckou přípravu přechodu vodního toku na směr hlavního úderu armády uskutečňujeme podle plánu armády. Její trvání a struktura závisí na charakteru obrany nepřítel, objemu úkolů dělostřelectva, vzdálenosti předního okraje obrany nepřítel od vodního toku (vlastního břehu), vzdálenosti výchozí čáry k přepravě od vodního toku, rychlosti postupu vojsk z této čáry k vodnímu toku a na počtu dělostřelectva, které má armáda k dispozici. V případě rozsáhlých vodních toků na šířce vodní překážky a rychlosti plavby přepravních prostředků na vodě.

Dělostřeleckou přípravu přechodu vodního toku zpravidla zahajujeme při vyjití jednotek prvního sledu na výchozí čáru k přepravě (10–12 km). Jestliže terén dovoluje skrytý postup vojsk k vodnímu toku, pak při vyjití na čáru, kterou může pozorovat nepřítel z pozemních pozorovatelů. Při přechodu zvlášť rozsáhlých vodních překážek můžeme ji zahájit až při vyjití vojsk k okraji vody.

Dělostřelecká příprava končí v čase, kdy vojska vyjdou na takovou vzdálenost před obranu nepřítele, která zabezpečuje minimální dobu vedení palby na první čáru dělostřelecké podpory při zachování bezpečnostní vzdálenosti od výbuchů vlastních střel, tzn. asi 500–800 m od předního okraje obrany nepřítele (přitom počítáme s bezpečnostní vzdáleností vojsk od výbuchů vlastních střel 300–500 m a s dobou vedení palby na první čáru palebné podpory 2–3 minuty). Při útoku z přímého dotyku může být délka dělostřelecké přípravy v některých případech limitována jen časem, potřebným ke splnění daného objemu úkolů.

K palebnému ničení na úsecích přechodu vodního toku přibíráme plukovní, divizní a armádní dělostřelecké skupiny.

K palebnému ničení na úsecích přechodu vodního toku přibíráme plukovní, divizní a armádní dělostřelecké skupiny.

Dělostřeleckou podporu přechodu vodního toku obvykle uskutečňujeme postupným soustředováním palby, spolu s palbami baterií na jednotlivé cíle, do hloubky obrany brigád prvního sledu nepřítele. Výjimečně můžeme použít i jiné metody, jako je palebný val, či pohyblivé palebné pásmo.

Palba na cíle na první čáře postupného soustředování palby pokračuje do vyjití jednotek na čáru bezpečnostní vzdálenosti od výbuchu vlastních střel a přenáší se do hloubky na signál velitelů pluků (praporů). Při dělostřelecké podpoře, stejně jako při dělostřelecké přípravě, v hojně míře používáme paleb prostředků pro přímou střelbu.

Dělostřelecký doprovod vojsk v útoku na protilehlém břehu uskutečňujeme do celé hloubky bojových úkolů divizí. V té době řešíme i další úkoly, jako je zasazení druhého sledu divize, odražení protiztečí apod. K jejich zabezpečení plánujeme hromadné, soustředěné a přehradné palby, popř. další. Při plnění těchto úkolů centralizujeme velení na stupni divize či armáda. Jinak dochází většinou k decentralizaci velení. Nepřetržitá palebná činnost musí vytvořit optimální předpoklady pro rychlé rozvíjení útoku do hloubky.

V případě, že do průlomu na vodní překážce zasazujeme novou divizi z hloubky,

obvykle zařadíme i období dělostřeleckého přikrytí vyvedení vojsk s úkolem zabránit činnosti nepřítele na přisunovaná vojska. Při plnění úkolů v tomto období použijeme jen nezbytného množství dělostřelectva a letectva, které může zabezpečit splnění daných úkolů.

Při přechodu vodní překážky vojsky armády v útoku vzrůstá nebezpečí použití jaderných zbraní nepřítelem (samozřejmě pokud se již nepoužívají). **Přeprava RVD** přes vodní tok musí proto zabezpečovat nepřetržitost jaderného a palebného ničení nepřítele.

Armádní raketová brigáda se přepravuje na mostovém přepravišti, obvykle příští noc po zahájení přechodu vodního toku, kdy čelní vojska mohou být již ve vzdálenosti 60–80 km od vodní překážky, oddíly vojskových raket divizí prvního sledu za hlavními silami těchto divizí, kdy čelní útvar dosáhl hloubky 10–15 km od vodního toku. K zabezpečení trvalé pohovosti raketového vojska k 1. jadernému úderu frontu, přepravujeme oddíly vojskových raket podle plánu armády a armádní raketovou brigádu podle plánu frontu.

Současně s přepravou raketových svazků a útvarů přepravujeme armádní pohyblivou raketovou technickou základnu, připravujeme a přisunujeme rakety k vojskům. V těchto podmínkách pro přisuny raket či bojových hlavic k raketovým oddílům vhodně využíváme vrtulníků.

Dělostřelectvo připravujeme tak, aby jeho větší část mohla nepřetržitě podporovat útok vojsk na protilehlém břehu.

Plukovní dělostřelecké skupiny a protitankové zálohy pluků prvního sledu přepravujeme na protilehlý břeh zpravidla za prapory prvního sledu; divizní dělostřelecké skupiny a protitankové zálohy divizí obvykle za pluky prvního sledu. Všechny zbraňové systémy na přivozových přepravištích, pokud ovšem nejsou samostatně schopny plavby. Armádní dělostřelecká skupina a armádní raketometná skupina (samostatná dělostřelecká skupina) využívají mostových přepravišť poté, kdy na protilehlém břehu je rozvinuta již většina dělostřelectva divizí. Protitankovou zálohu armády přepravujeme zpravidla po ukončení přepravy divizí prvního sledu.

PŘEDPOVĚĎ ZTRÁT LETECTVA A VOJSKA PVO

V článku shrnují poznatky a výsledky matematického modelování ztrát letectva a vojska PVO v průběhu bojové činnosti vojsk frontu. Výstupy v praxi ověřovaného štábního modelu slouží jako podklady pro přípravu rozhodnutí na společném velitelském stanovišti letectva a PVO, popř. na místech velení operačního stupně obou druhů vojsk.

Cílem modelu je výpočet vybraných predikčních údajů o průběhu, očekávaných úrovních a druzích ztrát letounů frontového, taktického a vojskového letectva a prostředků PVO v průběhu frontové (armádní) útočné nebo obranné operace a v průběhu vzdušné nebo protivzdušné operace. Předpověď ztrát je modelována po zvolených časových intervalech daného dne operace. Po uplynutí každého dne operace se v modelu k určitému času aktualizují vstupní data výpočtů následných předpovědí ztrát. Získané predikční podklady proto můžeme použít v období plánování i vedení bojové činnosti vojsk, a to jak v podmínkách použití prostředků jaderného napadení, tak i v případě použití klasických prostředků ničení (varianta bojové činnosti s použitím a bez použití jaderných zbraní).

Model zpracované předpovědi ztrát hodnotí jako absolutní a rovněž jako procentuální ztráty používaných typů letounů a druhů prostředků PVO po organických letkách a bateriích, plucích a divizích operační sestavy vojsk frontu a vojsk nepřítelů.

Ověřený průměrný čas celkového zpracování modelu na počítači MOMI-1 se pohybuje v závislosti na variantě bojové činnosti a druhu bojové činnosti od 12 do 14 minut.

Strukturu modelu tvoří 16 programových prvků (1 hlavní program, 8 podprogramů a 7 programových segmentů). Tyto v souhrnu zabezpečují řízení modelovaného procesu předpovědi ztrát, zpracování vstupních údajů a jejich kontroly, sumarizaci bojových potenciálů letounů a prostředků PVO v jednotlivých čtyřúhelníkových souřadné síti válčiště, převedení potenciálově vyhodnocených ztrát na počty letounů a prostředků PVO v jednotkách, útvarech a svazcích, možnost doplňování počtů letounů a prostředků PVO v průběhu bojové činnosti a závěrečný tisk výstupních sestav celkových ztrát.

Nezbytné operačně taktické údaje, takticko-technická data bojové techniky a výzbroje a ostatní potřebné informace, které vstupují do modelu, určují strukturu informační základny modelu. Tuto tvoří blok konstantních informací a blok proměnných informací.

V bloku konstantních informací jsou u protistojících stran zaznamenány údaje, které svým obsahem nezávisí na vývoji situace. Jde o:

- taktické dolety letectva frontu, taktického a vojskového letectva,
- dosahy prostředků PVO,
- označení typů letounů a druhů prostředků PVO,
- váhy faktorů, které ovlivňují bojovou činnost vojsk,
- koeficienty, které se používají v matematických vztazích předpovědi ztrát a koeficienty souměřitelnosti bojových potenciálů letounů modelovaných druhů letectva prostředků PVO.

V bloku proměnných informací jsou zaznamenávány, aktualizovány a využívány údaje, které se mění v průběhu bojové činnosti. Jsou rozděleny na:

- údaje o letectvu (označení, podřízenost a dislokace dané letky v operačních sestavách protistojících stran),
- údaje o letectvu (označení a podřízenost jednotky nebo útvaru PVO v operačních sestavách protistojících stran, včetně jejich dislokace na válčišti),
- směr hlavního a vedlejších úderů vlastních vojsk,
- bojové úsilí modelovaných druhů letectva a předpokládané úsilí letectva nepřítele,
- počet palebných průměrů prostředků PVO vlastních vojsk na operaci,
- naplněnost letek a baterií PVO vlastních vojsk,
- varianta bojové činnosti (s použitím nebo bez použití JZ),
- druh bojové činnosti (útok, obrana).

Výsledný výpočet předpovědi ztrát tvoří v souhrnu **pět dílčích algoritmů modelu**. Jsou to:

1. Výpočet celkového počátečního bojového potenciálu letectva a prostředků PVO protistojících stran (algoritmus POTENCIÁLY).
2. Výpočet předpovědi ztrát podle upraveného Lanchesterova modelu boje (algoritmus RELATIVNÍ ZTRÁTY).
3. Výpočet absolutních ztrát po jednotkách, útvarech a svazcích (algoritmus ABSOLUTNÍ ZTRÁTY).
4. Výpočet ztrát letištní a zabezpečovací techniky, včetně ztrát živé síly po raketových úderech nepřítele (algoritmus ZTRÁTY TECHNIKY A OSOB).
5. Výpočet celkových ztrát prostředků letectva a PVO (algoritmus CELKOVÉ ZTRÁTY).

Použité **matematické vztahy** modelu vycházejí z kvantitativně kvalitativního hodnocení bojových možností protistojících sil letectva a prostředků PVO v průběhu bojové činnosti vojsk frontu. Modelování probíhá po časových krocích (intervalech) v daném operačním prostoru s využitím zavedených úrovní bojových potenciálů.

Prostor válčiště se rozčleňuje pomocí speciální souřadné sítě modelu — viz **obr. 1**. Souřadná síť umožňuje modelovat rozmístění objektů na válčišti prostřednictvím zónově souřadné metody, která rozděluje plochu operačního působení protistojících uskupení do hloubky na tři zóny a do šířky na pět pásů. Zóny a pásma souřadné sítě tvoří třicet (dvakrát po patnácti) čtyřúhelníků, číselvaných symetricky od čáry dotyku. Souřadná síť je předem narysována na oleátě, která se při zadávání vstupních dat modelu přikládá na pracovní mapu se zakreslenou situací. Můžeme použít tři typů souřadných sítí v závislosti na rozmachu bojové činnosti vojsk frontu a na druhu modelované operace (frontová, vzdušná, protivzdušná).

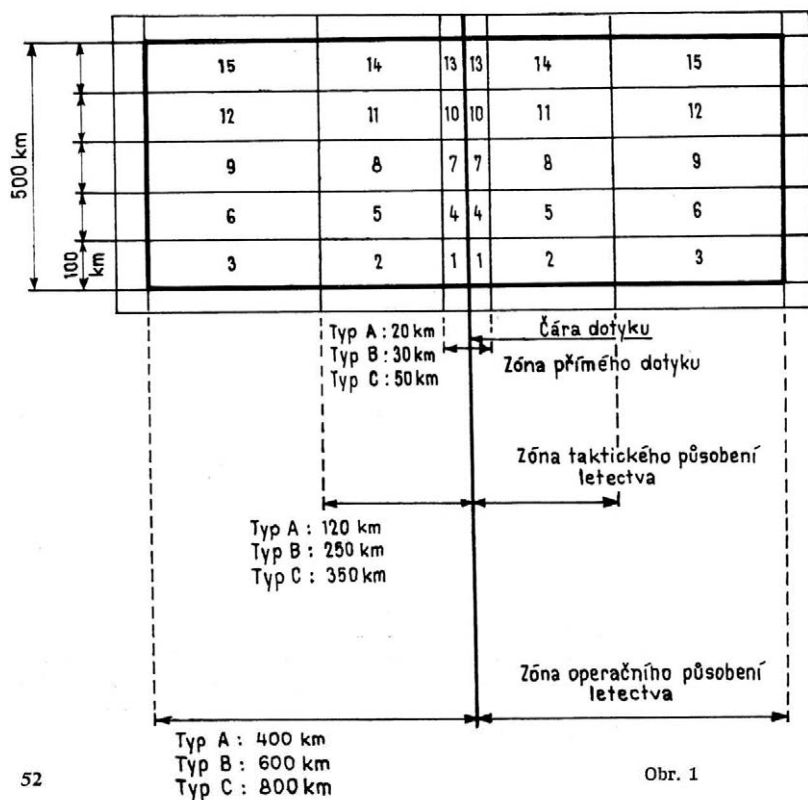
Model vypočítává nejprve celkovou relativní, tj. vzájemnou úroveň bojových potenciálů letounů a prostředků PVO v každém z třiceti čtyřúhelníků souřadné sítě. S narůstajícím časem bojové činnosti vojsk se relativní úroveň bojových potenciálů mění v souladu s průběhem rovnice upraveného Lanchesterova modelu boje. Úprava tohoto všeobecně známého modelu spočívá ve volbě hodnot a rychlostí změn parametrů a proměnných Lanchesterovy rovnice. Hodnoty přitom vystupují jako závislé proměnné kvalitativního poměru sil, rychlostí změn jsou určovány v podobě funkce intenzity bojové činnosti a faktorů, které ovlivňují průběh operace. Přehled v modelu použitých faktorů — viz **tabulku 1**.

V modelu jsou pro popsání způsobu výpočtu ztrát použity běžné typy letounů a druhů prostředků PVO protistojících stran.

Výstupní informace modelu

Modelem vypočtené předpovědi ztrát jsou uspořádány tak, aby rychle a přitom přehledně informovaly velitele letectva a velitele PVO o předpokládaném vývoji ztrát.

Jsou dva druhy výstupů modelu. Prvý druh výstupů jsou tzv. kontrolní tisíky, které dávají orientační přehled o postupném vývoji ztrát prostřednictvím snižujících se úrovně celkových bojových potenciálů v jednotlivých čtyřúhelní-

cích válčičkách. Při nedostatku času v průběhu rozhodovací činnosti můžeme kontrolní tisky vynechat.

Druhým, základním typem výstupů, jsou tři výstupní sestavy:

1. **Předpověď ztrát letectva**, ve které je vytištěno odděleně pro všechny druhy letectva:

— označení letky,

Tabulka 1

Označení faktoru	Význam faktoru	Počet úrovní	Hodnotící stupeň		
			1	2	3
X ₁	Plošná hustota rozmístění prostředků PVO ve vymezených zónách	2	zabezpečena	účinná	—
X ₂	Množství pronikajících nepřátelských letounů	2	zabezpečující splnění bojových úkolů	dtto s vysokou účinností	—
X ₃	Intenzita bojové činnosti nepřátelského letectva	3	normální	zvýšená	intenzivní
X ₄	Chemická situace	2	normální	chemické nebezpečí	—
X ₅	Úroveň bojových potenciálů nepřátelských letounů	2	standardní	vysoká	—
X ₆	Intenzita doplňování ztrát nepřátelských letounů	2	potřebné doplňování	intenzivní doplňování	—
X ₇	Dosažený stupeň automatizace systému velení PVO	2	standardní	vysoký	—
X ₈	Účinnost prostředků vzdušného průzkumu nepřítele	3	málo účinný	účinný	velmi účinný
X ₉	Účinnost vlastních prostředků REB	3	nejsou v činnosti	v činnosti, ale neúčinné	účinné
X ₁₀	Účinnost nepřátelských prostředků REB	3	nejsou v činnosti	dtto	účinné
X ₁₁	Úroveň součinnosti s vlastními stíhači	2	zabezpečena a probíhá	zabezpečena a probíhá efektivně	—
X ₁₂	Povětrnostní podmínky a denní doba	2	normální	ztížené	—
X ₁₃	Radioční situace	2	normální	radioční nebezpečí	—
X ₁₄	Vliv terénu na bojovou činnost letectva	2	rovinatý a členitý; normální činnost	horský; ztížená činnost	—
X ₁₅	Vliv terénu na činnost prostředků PVO	3	rovinatý; normální činnost	členitý; ztížená činnost	horský; velmi ztížená činnost

Tabulka 2

PVON	PVNV	PVON	PVNV	PVON	PVNV	PVNN	PVOV	PVNN	PVOV	PVNN	PVOV
2.572 - .729	15	1.191 - 2.230	14	1.049 - 3.121	13	.649 - 2.751	13	.659 - 2.202	14	.453 - 2.459	15
2.635 - .774	12	1.205 - 2.019	11	.943 - 3.471	10	.573 - 1.319	10	.528 - 1.163	11	.289 - 3.862	12
2.656 - .454	9	1.185 - 2.241	8	.891 - 3.365	7	.589 - 2.422	7	.525 - 2.204	8	.272 - 3.273	9
2.494 - .818	6	1.106 - 1.371	5	.872 - 2.144	4	.605 - 2.955	4	.554 - 2.621	5	.101 - 11.058	6
2.494 - .818	3	1.071 - 2.481	2	.872 - 3.755	1	.554 - 3.229	1	.544 - 2.665	2	.130 - 8.558	3

↓
čára dotyku

Poznámka:

PVNN – prostředky vzdušného napadení nepřítele

PVOV – prostředky PVO vlastní

PVON – prostředky PVO nepřítele

PVNV – prostředky vzdušného napadení vlastní

- počet ztrát a počty zbylých letounů v letce po typech letounů,
- počet a procento ztrát letounů na zemi.

Každý tisk výstupní sestavy obsahuje dále informaci o variantě vedení bojové činnosti (s použitím nebo bez použití JZ) a dále o tom, jde-li o předpověď ztrát vlastního nebo nepřátelského letectva.

Kromě toho jsou ve výstupech modelu vytištěny součty ztrát letounů a pilotů po jednotlivých plucích (křídlech) a divizích operační sestavy vojsk frontu a vojsk nepřítele.

2. Předpověď ztrát prostředků PVO, ve které je vytištěno:

- označení baterie (oddílu) a typu prostředku PVO v ní umístěné,
- počet ztrát a počet zbylých odpalovacích zařízení nebo PL kanónů v baterii (oddíle),
- procento ztrát a celkové součty ztrát prostředků PVO po plucích operační sestavy frontu.

3. Ztráty letištní a zabezpečovací techniky, včetně osob, po raketových úderech nepřítele za 24 hodin bojové činnosti.

Sestava obsahuje vypočtené ztráty sil a prostředků letištních praporů (cisteren, spouštěčů, tahačů, skladů leteckého technického materiálu a PHM) a rovněž ztráty prostředků praporů RTZ (osvětlovacích, přívodných radionavigačních, spojovacích a radiolokačních systémů).

V tabulkách 2 a 3 uvádím příklady vybraných výstupů modelu předpovědi ztrát letectva a prostředků PVO protistojících stran. Při modelování byly využity základní operačně taktické údaje námětu z komplexního štábního nácviku leteckého svazu.

Z tabulky 2 (první druh výstupní sestavy modelu předpovědi ztrát) vyplývá:

1. Na pravé straně od čáry dotyku (kde se předpokládá rozmístění vlastních vojsk) můžeme zjišťovat poměr celkových bojových potenciálů prostředků vzdušného napadení nepřítele a prostředků PVO vlastních vojsk. Vzhledem k použitým časovým krokům modelu 4 nebo 6 hodin, můžeme tímto způsobem vypočítávat speciální — dynamický, tj. s časem se měnící poměr vlastních prostředků PVO a letectva nepřítele. Přitom jde o poměr, který je lokalizován i geograficky, po jednotlivých čtyřúhelníkových válčištích (označení pořadí číslem 1—15 je v pravém dolním rohu každého čtyřúhelníku).

2. Na levé straně od čáry dotyku (kde se předpokládá rozmístění pravděpodobného nepřítele) můžeme určovat poměr prostředků PVO nepřítele a vlastního letectva. Jde opět o dynamický, geograficky vymezený poměr, vyjadřující bojové možnosti sil a prostředků letectva frontu v operaci nad územím nepřítele.

Výhodou tohoto způsobu modelování poměrů sil a prostředků je jejich časově prostorový charakter, který umožní příslušníkům společného místa velení letectva a vojska PVO zjišťovat v průběhu každého dne bojové činnosti:

1. Možnosti přikrytí vlastních vojsk před vzdušným napadením v různých místech operační sestavy.

2. Pravděpodobnost překonání PVO nepřítele na směrech hlavního i vedlejšího úderu vojsk frontu i v různých hloubkách obranných pásem nepřítele.

Tabulka 3 (druhý druh výstupních sestav modelu předpovědi ztrát) je výběrem několika částí výstupních sestav modelu. S jejich využitím můžeme v průběhu plánování a vedení bojové činnosti letectva a vojska PVO predikovat

VLASTNÍ SÍLY

Tabulka 3

SBOL NA KONCI 1. DNE OPERACE

Letka	Typ	Počet letounů na konci dne	Ztráty za den	Z toho na zemi	% ztrát
611	SU-7	10	0	0	.00
612	SU-7	10	0	0	.00
613	SU-7	8	2	0	20.00
621	MiG-21MF	10	0	0	.00
.					
.					
.					
Celkem					

NEPŘÍTEL

TAKT. LET. NA KONCI 7. DNE OPERACE

Letka	Typ	Počet letounů na konci dne	Ztráty za den	Z toho na zemi	% ztrát
321	F-104	14	0	0	.00
341	F-104	14	0	0	.00
492	F-104	8	6	0	42.86
11	F-104	8	6	0	42.86
.					
.					
.					
Celkem					

po konkrétních útvarech a svazcích těchto druhů vojsk absolutní a procentuální ztráty jednotlivých typů a druhů bojové techniky. Vzhledem k relativně krátké době zpracování modelu můžeme použít jeho výstupy jako podklady pro rozhodovací činnost velitele letectva a PVO. Jde zejména o úroveň ztrát druhů letectva a druhů prostředků PVO v závislosti na bojovém úsilí v jednotlivých dnech operace druhů bojové činnosti (s použitím nebo bez použití JZ) a o požadavky na doplňování letounů, PLŘS a PLK u jednotek a útvarů, které budou mít největší ztráty.

Výsledky ověřování štábního modelu předpovědi ztrát letectva a vojska PVO prokázaly naléhavost a objektivní potřebu využívání matematického modelů.

VLASTNÍ SÍLY**Pokračování tabulky 3****CELKOVÉ ZTRÁTY LETECTVA FRONTU – (část výstupní sestavy)
ZA DEN D**

Svazek – útvar	Počet letounů	Ztráty	% ztrát	Ztráty pilotů
63 PZL	39	1	2.50	1
63 PZL celkem	39	1	2.50	1
30 SBOL	29	1	3.33	1
.				
.				
.				
Celkem				

VLASTNÍ SÍLY**CELKOVÉ ZTRÁTY PVO – (část výstupní sestavy)
ZA DEN D**

Jednotka, (baterie, oddíl)	Typ	Počet o. z. (PLK)	Ztráty za den	% ztrát
211	PLK	6	0	.00
212	PLK	3	3	50.00
.				
.				
.				
Pluk celkem				
351	B. D.	2	2	50.00
352	B. D.	4	0	.00
353	B. D.	4	0	.00
354	B. D.	3	1	25.00
355	STRELA	2	1	33.33
.				
.				
.				
Pluk celkem				

vání operace (boje) při zvyšování efektivity rozhodovacího procesu velitele.

Vhodné propojení štábních modelů s operačně taktickými úlohami v rámci metodiky práce polních štábů rozšíří možnosti vytvořeného programového díla a přispěje k dalšímu zkvalitnění úrovně automatizace velení.

K PLÁNU ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ OPERACE

Součástí komplexu plánovacích dokumentů armádní útočné operace jsou i plány jednotlivých druhů operačního zabezpečení. Jedním z těchto plánů je i plán ženijního zabezpečení operace. Kromě podílu oddělení ženijního vojska (OŽV) na zpracování hlavních plánovacích dokumentů štábu vševojskové armády je i příprava plánu ženijního zabezpečení jednou z rozhodujících činností náčelníka a oddělení ženijního vojska armády v období přípravy operace, protože tento plán je základním řídicím bojovým dokumentem ženijního zabezpečení. Je výchozím podkladem pro organizaci ženijního zabezpečení bojové činnosti vševojskových svazků, svazků a útvarů druhů vojsk, jakož i pro bojové použití ženijního vojska armády. Plánované úkoly ženijního zabezpečení, bojové použití ženijního svazku a útvarů armády musí vycházet z operační a bojové činnosti zabezpečovaných vojsk i služeb ke splnění úkolů operace.

Plán ženijního zabezpečení armádní operace je výsledkem rozhodovacího procesu náčelníka ženijního vojska armády (NŽVA). Jeho kvalita, reálnost, objektivita i optimalita řešení ženijního zabezpečení je odrazem rozhodovacího procesu NŽVA i podkladů, dílčích kalkulací a propočtů příslušníků OŽV vševojskové armády i výsledkem důsledné součinnosti v rámci štábu armády.

Protože metodika rozhodovacího procesu řídicích funkcionářů, kteří řeší úkoly ženijního zabezpečení, je pouze orientačně stanovena řády a předpisy ČSLA (Vševojsk-2-2, Oper-1-1, Oper-2-1 apod.), jsou často forma i obsah rozdílné u jednotlivých štábů armád. V důsledku toho i obsah plánu ženijního zabezpečení na taktickém i operačním stupni není zpracováván podle jednotných zásad. Jeho obsah i formy zpracování jsou různé, často ovlivněné zvyklostmi v metodice práce štábu, požadavky velitele, zkušenostmi řídicích funkcionářů ženijního zabezpečení apod. Tato praxe nepřispívá ke zkvalitňování plánování ženijního zabezpečení boje a operace, jako základního předpokladu pro zkvalitnění funkce ženijního zabezpečení bojové činnosti vojsk. V článku chceme přispět k řešení tohoto problému na stupni oddělení ženijního vojska vševojskové armády, objektivizovat obsah a formu zpracování plánu ženijního

zabezpečení operace a prohloubit některé poznatky z oblasti řízení ženijního zabezpečení.

Plán ženijního zabezpečení operace vševojskové armády zpracujeme graficky na mapě stejného aměřítku jako plán operace (1 : 200 000) s textovou přílohou, která obsahuje výpočty (kalkulace) a tabulky.

Na mapě uvedeme:

- hlavní úkoly ženijního zabezpečení,
- složení, uskupení, možný zámysl nepřítelů a jeho ženijní opatření,
- úkoly svazu,
- úkoly sousedů,
- směr hlavního a dalších úderů,
- uskupení a operační sestavu vojsk, jejich úkoly, rozhraní mezi nimi,
- místa velení,
- uskupení ženijního vojska armády při zahájení a v průběhu operace,
- úkoly ženijního zabezpečení, které plní ženijní síly a prostředky frontu (ve prospěch svazu).

V **textové** příloze uvedeme:

- údaje o možnostech nepřítelů k plnění ženijních opatření,
- výpočty, které zdůvodňují splnění hlavních úkolů ženijního zabezpečení,
- hlavní úkoly ženijního zabezpečení a organizace jejich plnění,
- rozsah prací, možnosti vojsk, termíny plnění úkolů podle množství vyčleněných sil a prostředků,
- terénní a klimatické podmínky,
- organizaci a systém velení ženijnímu vojsku armády,
- přehled rozdělení a použití hlavních druhů ženijní techniky a materiálu.

Některé přílohy plánu ženijního zabezpečení armádní operace můžeme zpracovat i na mapě, např. plán ženijního materiálního a technického zabezpečení.

Vzhledem k důležitosti a významu některých úkolů ženijního zabezpečení a časových možností pro jejich plnění můžeme zpracovat i **díleč** plány:

- ženijního vybudování výchozího prostoru,
- ženijního zabezpečení násilného přechodu vodních překážek.

Plán ženijního zabezpečení schvaluje velitel armády a podepisuje náčelník štábu armády a náčelník ženijního vojska armády. Při zpracování plánu můžeme postupovat takto: Pro zpracování plánu je výhodné použít vyhodnocenou mapu s předtištěnou průchodností terénu. Pokud takovou mapu nemáme, připravíme běžnou mapu zvýrazněním a popisem terénních útvarů a objektů v zájmovém pásmu armády.

U vodních toků zvýrazníme modrou barvou jejich průběh, černou barvou vhodné a nevhodné úseky násilného přechodu, stálé mosty pro břemena o hmotnosti 50 t a vyšší, stálé brody a přívozy. V tabulce k vodním tokům uvedeme základní charakteristiku úseků (šířku, hloubku vody, rychlost proudu, charakter břehů a dna) a umístíme ji tak, aby nevařila dalším zákresům a přitom aby jednotlivé úseky charakterizovala.

U významných vodních nádrží a přehrad uvedeme stupeň naplněnosti (v miliónech m³), charakteristiku hráze, dobu prázdnění, pásmo ničení a ohrožení mostů přívalovou vlnou v případě zničení přehradní hráze s dobou příchodu čela přívalové vlny při maximálním naplnění a úplném zničení hráze, rozliv a zabahnění okolního terénu.

Horský terén je třeba barevně zvýraznit (hnědě), zejména jeho průběh, ohraňovat neprůchodné úseky, zvýraznit název, nadmořskou výšku, a černou barvou vyznačit stálé přechody a jejich kapacitu charakterizovat v tabulce. **Rozsáhlejší lesní porosty** zvýrazníme barevně (zeleně), označíme druh porostu, možnosti těžby dřeva a průchodnost.

Názvy osad a jiných objektů zvýrazníme k rychlejší orientaci. Jde zejména o prostory plnění úkolů ženijního zabezpečení (na závěr zpracování plánu vyznačíme důležité úkoly ženijního zabezpečení, např. čas zaminování, zřízení mostových přepravišť, upravované úseky os přesunu apod.).

Do takto připravené mapy zakreslíme **zjištěná ženijní opatření nepřítele**, jeho prověřenou a předpokládanou bojovou sestavu a pravděpodobný zámysl činnosti. U označení jeho vševojskových svazů a svazků uvedeme předpokládané začlenění (složení) ženijních útvarů. Dále zakreslíme ženijní opatření přípravy válčiště, jako stálá zařízení k ničení, stálá brodová přepraviště a další ženijní významné objekty.

Z výchozí situace vlastních vojsk zakreslíme:

— při plánování **první armádní útočné operace** mírové posádky svazků, žpr divizí, ženijního svazku a ženijních útvarů armády a prostory soustředění po bojovém poplachu, PAŽS, PSŽM, dále ženijní opatření uskutečňovaná v rámci operační přípravy teritoria, základní armádní silnice podélné a příčné,

— při plánování **druhé a další armádní útočné operace** přední okraj dotyku s nepřítelem, prostory rozmístění útvarů a svazku ženijního vojska armády, jejich místa velení, rozhraní mezi armádami, divizemi, prostory rozmístění útvarů a svazků armády, které se budou přesunovat k zaujetí operační sestavy, včetně jejich míst velení, spolu s místy velení armády.

Z rozhodnutí velitele armády zakreslíme:

— při plánování první armádní útočné operace bližší a další úkol armády a sousedních armád, směr hlavního a dalšího úderu (vyjadřujeme jen vrcholem šipky u objektu a zvýrazněním názvu), uskupení ženijního vojska na začátku a v průběhu operace, úkoly plněné ženijními silami a prostředky frontu (podbarvíme např. fialovou barvou), útvary v pásmu překrytí, výchozí prostory svazků prvního sledu, prostory rozmístění druhého sledu a jejich místa velení, vyhrazené prostory pro raketové útvary a svazky, prostory rozmístění záloh a odřadů, místa velení armády, čáry rozvinutí armádní protitankové zálohy, úsek průlomu, úseky násilného přechodu vodních překážek, čáry rozvinutí a předpokládaný směr protiúderu nepřítele,

— při plánování druhé a další operace stejné údaje s výjimkou útvarů a svazků v pásmu překrytí.

Graficky vyjádříme plnění jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení operace podrobně do bližšího úkolu armády a orientačně do celé hloubky operace (jejich podrobné rozpracování závisí na rozpracování plánu operace). Ve výchozím prostoru i v útočném pásmu armády zakreslíme skutečné a plánované prostory rozmístění ženijních odřadů, ženijních záloh armády a ženijních útvarů armády, které plní armádní úkoly, jejich místa velení, osy přesunu, plánované prostory rozmístění v jednotlivých dnech operace, prostory a doby předání a převzetí přidělených ženijních sil a prostředků. Dále úkoly a objekty ženijního průzkumu, osy přesunů svazků a armádních útvarů, které udržují ženijní útvary, způsob úprav přechodů pohoří a zalesněných prostorů, úkoly ženijního

zabezpečení násilných přechodů vodních překážek, zejména úseky násilného přechodu divizí, přívozová a mostová přepraviště, rokády, výchozí čáry k přepravě a kontrolní propouštěcí místa. V plánu ženijního zabezpečení operace uvedeme prostory rozmístění POZ a PTZ armády, čáry zaminování a plánované taktické hustoty zatarasování na tankových směrech. Ve výchozím prostoru k útoku zakreslíme armádní zatarasovaný prostor, uzly zátarasů a čáry zpohotovnění stálých zařízení k ničení. Současně zakreslíme úkoly k zabezpečení armádního protiúderu — zejména počet upravovaných cest, útvar, který je upravuje, přepraviště a čáry zatarasování. Podrobně zakreslíme i úkoly k zabezpečení přesunu a zasažení druhého sledu nebo OMS armády. Jsou to zejména osy přesunu, mostová přepraviště a horské přechody a útvary, které je udržují. Dále je možné uvádět i úkoly z plánu operačního maskování, např. vybudování klamných míst velení, klamné mosty, klamné prostory rozmístění útvarů budované po ženijní stránce ženijními útvary. Často zapomínáme řešit a zakreslovat ženijní úkoly, které vyplývají ze zabezpečení styku armád s odpovědností jejich časového a prostorového plnění (minová pole, přípravu mostů k ničení přes významné vodní překážky apod.). V plánu je vhodné uvádět i předpokládané prostory zřízení vodních stanic s uvedením kapacit vodních zdrojů. Důležitou součástí plánu ženijního zabezpečení operace jsou úkoly ženijního materiálního a technického zabezpečení. Podrobně je rozpracujeme v plánu ženijního zabezpečení uvedeme jen rozmístění ženijních opravárenských útvarů, osy přesunu k jejich zaujetí, shromaždiště poškozené ženijní techniky (SPŽT) s uvedením doby a jednotky, která je zřizuje. SPŽT armády a prostory, ze kterých odsunujeme poškozenou techniku, plánujeme do hloubky bližšího úkolu armády.

Grafické vyjádření plnění úkolů ženijního zabezpečení a plánovaných prostorů rozmístění kreslíme černou barvou k jednotlivým dnům operace a k lepšímu odlišení časové posloupnosti se osvědčilo podkreslit je různými barvami.

Samostatnou součástí plánu ženijního zabezpečení je jeho **textová** část, která dokresluje plnění úkolů ženijního zabezpečení o ty podklady, které nemůžeme graficky vyjádřit na mapě. Jsou to zejména podkladové kalkulace a zdůvodnění obsahu a rozsahu úkolů ženijního zabezpečení a bojového použití ženijních sil. Textovou část zpracováváme formou výstižných tabulek a schémat velikosti A 4 nebo A 3. Velikost A 4 umožňuje jejich rychlé vyplnění strojem, naproti tomu formát A 3 musíme vyplňovat ručně. Je ale názornější při přednášení návrhů. Přílohy uložíme ve složce nebo slepíme ve formě skládačky. Rozsah textové části, stejně jako počet a druh tabulek, můžeme měnit podle druhu operace. K nejdůležitějším z nich patří:

- hlavní úkoly ženijního zabezpečení operace a organizace jejich plnění,
- přehled narůstání bojové pohotovosti ženijního vojska A, ženijních útvarů a svazku, doby přesunu a zaujetí prostoru v operační sestavě,
- grafikon vybudování výchozího prostoru armády,
- kalkulace a způsob úprav cest v útočném pásmu A,
- manévr přepravními prostředky,
- plán činnosti POZ armády s uvedením doby plnění a signálů,
- přehled hlavních druhů ženijní techniky, její použití a přidělení,
- přehled ženijních sil a prostředků nepřítele, jeho možnosti k plnění ženijních úkolů,

- zhodnocení terénu, roční doby a klimatických podmínek po ženijní stránce, jejich vliv na plnění úkolů ženijního zabezpečení,
- organizace a systém velení ženijnímu vojsku A.

Podle času a možnosti OŽV A jako dílčí součást plánu ženijního zabezpečení zpracujeme na mapách:

- plán ženijního vybudování výchozího prostoru vševojskové armády (zpravidla na mapě 1 : 100 000),
- plán ženijního zabezpečení násilného přechodu vodních překážek (na mapě 1 : 100 000, popř. 1 : 50 000) s výpisem z grafikonu přepravy.

Všechny údaje v plánu ženijního zabezpečení musí být shodné s plánem útočné operace, přesně a jednotně vyjádřené v nařízeních pro ženijní zabezpečení svazků i v bojových nařízeních ženijním útvarům.

Forma tabulek (velikost i obsah) se bude postupně měnit, zejména zaváděním prostředků automatizovaného velení a výpočetní techniky. Po vyhotovení plánu ŽŽ jeho obsah obkreslíme na oleátu pro potřebu důstojníků ženijního vojska, vyčleněných na záložní velitelské stanoviště armády k řízení ženijního zabezpečení v případě vyřazení velitelského stanoviště.

Plán ženijního zabezpečení operace VŠ A je dokumentem, který po schválení velitelem armády nesmíme měnit a doplňovat bez jeho souhlasu. Dílčí řešení úkolů ženijního zabezpečení v průběhu operace podle vzniklé operačně taktické situace řešíme a zakreslíme na pracovní mapu NŽV A. Plán ženijního zabezpečení armádní operace spolu s pracovními mapami OŽV, obsahujícími dílčí zpřesnění obsahu a rozsahu plnění úkolů ženijního zabezpečení, spolu s výkazovou mapou po skončení operace archivujeme. Plán ženijního zabezpečení je náročný. K jeho zpracování vyčleníme nejzkušenější důstojníky OŽV armády, kteří tvoří sladěný pracovní tým a mají přesnou metodiku jeho vyhotovení. Jen tak jej mohou kvalitně zpracovat v požadovaném čase.

K PLÁNOVÁNÍ OPZHN U SVAZKU

U vševojskového svazku představuje efektivní a kvalitní plánování OPZHN jeden ze základních předpokladů pro praktickou činnost velitelů a náčelníků (v polní přípravě).

V rádech a předpisech ČSLA (Vševojsk-1-1, hl. 5; Vševojsk-2-1, hl. 3; Oper-2-1, čl. 135–140) jsou povinnosti velitele a řídicích funkcionářů velitelství divize při plánování OPZHN konkrétně stanoveny. Avšak vzhledem k povaze těchto dokumentů nejsou rozpracovány do takových podrobností, které by zabezpečovaly zcela jednoznačný výklad zejména obsahu a postupu práce a nezbytných součinnostních vazeb.

V důsledku toho v praxi nezřídka dochází k subjektivnímu výkladu kompetencí a k setrvávání na nesprávných pracovních stereotypy, které obvykle zbytečně komplikují plánování OPZHN a ve svých důsledcích snižují její účinnost.

V článku chci přispět ke zkvalitnění činnosti velitele a řídicích funkcionářů velitelství vševojskového svazku podrobným ujasněním kompetence, metodologicky zdůvodněného obsahu a postupu práce a nejdůležitějších součinnostních vazeb při plánování, organizaci a operativním řízení OPZHN.

Nepřetržitý rozvoj všech druhů ZHN, mimo jiné i taktických jaderných zbraní, klade na OPZHN vševojskového svazku stále náročnější požadavky a činí je složitější. Proto snahy po jejím určitém zjednodušení jsou sice přirozené, ale nemohou jít cestou zjednodušování dosavadní praxe. Takový postup je v rozporu s objektivní tendencí vývoje a požadavků na zabezpečení bojové činnosti divize. Na druhé straně však objektivní posouzení této problematiky ukazuje, že mezi efektivností plánování OPZHN a jeho teoreticky opodstatněným zjednodušením existuje přímá souvislost. V čem je podstata této souvislosti? Jestliže v podmínkách použití ZHN jsou jaderné zbraně rozhodujícím prostředkem ničení a radiální, chemická a biologická situace jsou neoddělitelnou součástí vševojskové situace, pak jakákoliv činnost spojená s realizací nebo zabezpečováním bojové činnosti je s OPZHN neoddělitelně spjata a stává se její organickou součástí. Bez důsledného respektování této skutečnosti nedosáhneme efektivního uplatnění ani u jednoho druhu vojska, speciálního vojska a služeb. Z toho vyplývají pro plánování OPZHN tři zásadní závěry.

1. Jestliže OPZHN je organickou součástí veškeré bojové činnosti, pak ji nemůžeme plánovat odděleně od bojové činnosti nebo ji dokonce dodatečně plánovat jako nějakou autonomní záležitost. OPZHN musíme plánovat v organické jednotě s bojovou činností, tzn. souběžně a současně s ní.

2. OPZHN je stále více vševojskovou záležitostí. Dnes neexistuje druh vojska, bez kterého by se OPZHN obešla a naopak. Z toho vyplývá, že role všech náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb je při realizaci OPZHN nezapustitelná. Každý řídicí funkcionář velitelství divize musí mít proto svou kom-

petenci v rámci OPZHN úplně a jednoznačně stanovenou. Tím je vytvořen předpoklad pro to, aby zplánováním bojové činnosti jemu podřízených součástí bylo zabezpečeno i efektivní využití jejich kapacit při realizaci jednotlivých opatření OPZHN.

3. Představuje-li OPZHN nedílnou součást bojové činnosti, potom její úsilí, v závislosti na přijatém rozhodnutí velitele divize a vzniklé situaci, se v průběhu bojové činnosti musí nutně měnit. Tato změna úsilí se projeví nejen ve změně objektů, prostorů, popř. čar, ale i ve změně priority jednotlivých opatření. Z toho vyplývá, že OPZHN nemůžeme plánovat šablonovitě, stereotypně na celou dobu plnění bojového úkolu vševojskového svazku, ale po jednotlivých obdobích boje diferencovaně a zcela konkrétně.

Tyto objektivní tendence se musí nutně promítnout do procesu přijímání rozhodnutí a do obsahu jak plánovacích, tak direktivních dokumentů. Jinak řečeno, realizace cílů, opatření OPZHN a z nich vyplývajících úkolů útvarů, jednotek a zařízení divize se musí komplexně, avšak podle jednoznačně stanovené kompetence diferencovaně odrážet v rozhodnutí velitele všech náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. A samozřejmě i v jejich plánech a z nich odvozených bojových rozkazech a nařízeních.

Tyto závěry nijak nepochybují účelnost zvláštní plánovací a direktivní dokumentace, která je pro OPZHN na jednotlivých stupních velení zpracovávána a vydávána. Jejím smyslem je ve stručné, ucelené, přehledné a zejména koordinované formě shrnout všechna opatření k realizaci OPZHN. Na stupni vševojskového svazku se zpracovává pouze písemné nařízení pro OPZHN.

Plánování a organizace OPZHN bojové činnosti vševojskového svazku ve své podstatě zahrnuje čtyři hlavní oblasti činnosti:

- stanovení konkrétních způsobů, pořadí a lhůt splnění jednotlivých opatření OPZHN,
- určení nezbytných sil a prostředků pro jejich realizaci a upřesnění součinnosti mezi nimi,
- zpracování příslušných bojových rozkazů a nařízení a jejich včasné doručení určeným vykonavatelům,
- kontrolu a pomoc u podřízených útvarů (jednotek) při realizaci nařízených opatření.

Klíčovou a nezastupitelnou úlohu při plánování a organizaci OPZHN má velitel svazku. Složitost, komplexnost a vševojskový charakter OPZHN vyžadují, aby se při tom plně opíral o své přímo podřízené funkcionáře.

K plánování OPZHN přistupuje velitel, štáb, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb souběžně a v organické jednotě s plánováním veškeré bojové činnosti.

Jejich činnost přitom zahrnuje především **studium nařízení** velitele armády pro OPZHN. Na základě něho si ujasní možný charakter a rozsah napadení divize ZHN nepříteli v jednotlivých obdobích plnění bojového úkolu, jaká opatření plánuje armáda provést ve prospěch divize (čáry, prostory vzdušného radiačního průzkumu; prostory rozmístění, čáry a pořadí zásahů jednotlivých armádních záloh, odřadů pro odstranění následků; pořadí, lhůty a rozsah doplnění divize prostředky ochrany, popř. jaká opatření nařizuje k zabezpečení armádních útvarů a jednotek, které jsou v prostoru rozmístění divize, k zabezpečení zasazení 2. sledu armády apod.).

Při **hodnocení situace** z hlediska OPZHN se zaměří především na současnou **radiační, chemickou a biologickou situaci**. Věnují pozornost zejména charak-

teru zamoření, jeho rozsahu a vlivu na bojeschopnost útvarů a jednotek a na plnění stanovených úkolů. Tímto hodnocením se zabývají zejména náčelníci chemické a zdravotnické služby a náčelník organizační a mobilizační skupiny.

Na základě vyhodnocení radiační, chemické a biologické situace přijímají především opatření k ochraně útvarů a jednotek v zamořených prostorech. Stanoví úkoly k vedení radiačního, chemického a biologického průzkumu. Určí pořadí, způsoby a lhůty odstranění následků zamoření vojsk. Stanoví radiační a chemické ztráty, přijímají rozhodnutí k vyhlášení observace, popř. karantény a poskytnutí nezbytné zdravotnické pomoci.

Dále hodnotí **možnosti nepřítele použít ZHN**. Zvažují možné cíle, rozsah, charakter napadení, jakými prostředky, odkud je může nepřítel vést, do kterých prostorů (po které čáry) a na které prvky bojové sestavy divize. Zvažují také, jaké můžeme předpokládat ztráty, možné prostory zamoření, závalů, požárů a záplav a jejich vliv na vedení bojové činnosti. Rozhodující roli při konkrétním hodnocení možností nepřítele v použití ZHN a stanovení podkladů pro všestranné vyhodnocení možných následků napadení musí sehrát náčelník průzkumu. Významnou úlohu při tom mají i náčelníci ženijní a chemické služby. Jejich činnost musí koordinovat a současně plně se podílet na vypracování příslušných vševojskových závěrů náčelník operační skupiny.

Zhodnocení možností nepřítele má na plánování OPZHN určující význam a musí z něho vyplynout řada zásadních závěrů. Především na které prvky bojové sestavy divize je třeba v jednotlivých obdobích boje z hlediska OPZHN soustředit hlavní pozornost. To do značné míry ovlivní uskupení sil a prostředků, které realizují jednotlivá opatření OPZHN (chemické zálohy, ženijních záloh, odřadů pro odstraňování následků napadení apod.). Stanoví se opatření, která mají nepříteli ztížit použití ZHN (změny prostorů rozmístění nejdůležitějších prvků bojové sestavy, jejich maskování, přimknutí prvních sledů k nepříteli) a pořadí realizace opatření, která vedou ke snížení účinků napadení ZHN (roztýlení bojové sestavy divize, způsoby ukrytí živé síly, rozsah a lhůty ženijních úprav terénu).

Při hodnocení situace útvarů, jednotek a zařízení vševojskového svazku se oceňuje především jejich všestranná připravenost k vedení bojové činnosti za podmínek použití ZHN nepřítelem, stupně jejich vybavenosti (prostředky radiačního a chemického průzkumu, ochrany jednotlivce, vojskovými soupravami pro speciální očistu), možnosti útvarů, jednotek a zařízení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb (chemické, ženijní, zdravotnické, výstrojní služby, spojovacího vojska, vyprošťovacích a odsunových prostředků atd.). Na tomto hodnocení se podílí kromě náčelníka operační skupiny všichni náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Výsledkem tohoto hodnocení musí být závěry zejména pro včasné zabezpečení jednotek a útvarů divize nezbytnými materiálními a technickými prostředky, včasné vytvoření potřebného rozsahu pohyblivých zásob materiálu a stanovení úkolů útvarům, jednotkám a zařízením druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb při organizaci OPZHN.

Při hodnocení terénu, povětrnostní situace, denní doby a ročního období se zvažuje vliv těchto činitelů na účinnost ZHN, možné použití jednotlivých druhů ZHN nepřítelem a na realizaci jednotlivých opatření OPZHN. Toto hodnotí náčelník operační skupiny v úzké součinnosti zejména s náčelníky chemické, ženijní a topografické služby.

Ze zhodnocení musí vyplynout zejména závěry pro stanovení možností vy-

užití ochranných a maskovacích vlastností terénu, volbu nejvhodnějších prostorů rozmístění jednotlivých prvků bojové sestavy divize, rozsahu ženijních prací potřebných k ukrytí osob, bojové techniky, úpravě komunikací a stanovení k tomu potřebných sil a prostředků.

Další průběh plánování a organizace OPZHN probíhá v souladu se stanoveným obsahem a postupem (metodikou) práce štábu vševojskového svazku při důsledném dodržování stanovené kompetence.

Velitel divize po ujasnění úkolu a zhodnocení situace vyhlásí svůj zámysl. V něm stanoví, kterým prvkům bojové sestavy z hlediska OPZHN je nutné v jednotlivých obdobích bojové činnosti věnovat hlavní pozornost, která opatření k OPZHN je nutné učinit neprodleně a která postupně a určí způsob rozptýlení bojové sestavy.

Po vyslechnutí návrhů svých zástupců, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb vyhlásí velitel divize své rozhodnutí, v němž by měl z hlediska OPZHN uvést:

- možný rozsah a charakter použití OPZHN na bojovou sestavu divize v jednotlivých obdobích vedení boje, přičemž hlavní důraz položí na období jaderné přípravy nepřítelů,
- způsob rozptýlení bojové sestavy divize,
- úkoly 2. sledu (vševojskové zálohy), protitankové zálohy a pohyblivého odřadu zatarasovacího při přehrazování prostorů napadených jadernými zbraněmi nepřítelů,
- úkoly oddílů vojskových raket a divizního dělostřelectva při ničení nepřítelů, který proniká ohnisky napadení ZHN,
- záložní prostory rozmístění míst velení, oddílů vojskových raket, 2. sledu, záloh a týlových útvarů (zařízení).

Po vyhlášení svého rozhodnutí vydá ústní pokyny pro plánování OPZHN, ve kterých zpravidla určí hlavní opatření k ochraně útvarů (jednotek) proti ZHN nepřítelů v jednotlivých obdobích boje, pořadí a lhůty jejich splnění a nezbytné síly a prostředky pro jejich realizaci. Tyto pokyny písemně zaznamená náčelník operační skupiny (nebo určený důstojník).

Po vyhlášení rozhodnutí velitele divize a vydání jeho ústních pokynů pro OPZHN zástupci velitele, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb přistoupí ke konkrétnímu zplánování bojové činnosti divize a její OPZHN. Postupují při tom důsledně podle jednoznačně vymezené kompetence.

Štáb divize zabezpečuje komplexní přístup k plánování OPZHN. Koordinuje činnost náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb a usměrňuje jejich činnost tak, aby jednotlivá opatření OPZHN byla realizována ve stanoveném pořadí, v nařízeném rozsahu a v určených lhůtách. Zpracovává písemné nařízení pro OPZHN, které vydává přímo podřízeným součastem současně s bojovým rozkazem velitele divize.

Náčelník štábu jako první zástupce velitele odpovídá za zplánování, organizaci a operativní řízení OPZHN v průběhu boje. Zabezpečuje veliteli včasnou přípravu a zpracování všech podkladů nezbytných pro přijetí rozhodnutí k organizaci OPZHN. Podepisuje písemné nařízení pro OPZHN a zabezpečuje jeho včasné doručení přímo podřízeným součastem. Osobně dbá na udržení bojeschopnosti divize a odstranění následků po hromadném napadení ZHN nepřítelům. Organizuje vyhlášení varovných signálů na velitelském a záložním velitelském stanovišti.

Náčelník operační skupiny je hlavním orgánem náčelníka štábu pro řešení

otázek OPZHN. Plní úlohu koordinujícího orgánu mezi štábem a ostatními složkami velitelství divize. Řídí zpracování písemného nařízení pro OPZHN a popisuje je před jeho předložením náčelníkovi štábu.

Zpravodajský náčelník připravuje a zpracovává výchozí podklady, které podmiňují cílevědomost, konkrétnost a pohotovost OPZHN. Vyhodnocuje možný charakter, rozsah a způsob použití ZHN nepřítelem v jednotlivých obdobích boje co do cílů, objektů a prostoru. Tím připravuje jak veliteli, tak všem ostatním funkcionářům velitelství divize konkrétní výchozí podklady pro plánování OPZHN. Organizuje nepřetržité zjišťování a sledování prostředků napadení ZHN nepřítele v zájmovém prostoru divize a podílí se na plánování jejich ničení. Je povinen zabezpečovat včasné zjištění příprav nepřítele k použití jednotlivých druhů ZHN.

Spojovací náčelník zabezpečuje odolnost spojovací soustavy proti účinkům ZHN a obnovu spojení po skupinových jaderných úderech na bojovou sestavu divize. Organizuje a zabezpečuje včasné pronikání varovných signálů v rámci velitelství a k podřízeným, předávání informací o napadeních ZHN, radiační a chemické situaci do výpočetní analytické skupiny divize (VASK), spojení s jednotkami radiačního a chemického průzkumu, s divízními OON a uvnitř něho.

Náčelník organizační skupiny vede celkový přehled ztrát po napadeních ZHN nepřítelem. Dále vede přehled ozáření útvarů (jednotek) divize vždy o dva stupně níže. U důstojníků a praporčků velitelství divize vede přehled ozáření jmenovitě.

Všichni zástupci velitele, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb mají v rámci OPZHN vůči svým přímo podřízeným součástí řadu společných povinností (Vševojsk-2-1, čl. 92). Tyto povinnosti plní vlastními a přidělenými silami a prostředky. Řada z nich však má nezastupitelnou úlohu při komplexním plánování OPZHN.

Náčelník ženijní služby se podílí na řešení těch opatření OPZHN, která zvyšují odolnost útvarů, jednotek a zařízení divize proti účinkům ZHN, zejména jaderných zbraní. Zajišťuje výhodné předpoklady k vedení bojové činnosti v podmínkách použití ZHN, zabezpečuje uskutečňování včasného manévru a skrytou činnost jednotlivých prvků bojové sestavy divize. Za tím účelem zpracovává předpověď boření, závalů, požárů a záplav. Plánuje a organizuje ženijní vybudování míst velení, prostorů bojového rozmístění oddílů vojskových raket, palných postavení dělostřelectva, protiletadlového pluku, zaujímaných obranných postavení, prostorů rozmístění útvarů (jednotek) a týlu divize, ženijní úpravu komunikací, těžení a očistu vody. Po napadení jadernými zbraněmi organizuje ženijní průzkum ohnisek napadení, uvolnění komunikací, hašení požárů, popř. dezaktivaci zaujatých postavení (prostorů).

Náčelník chemické služby se podílí na řešení otázek spojených s ochranou proti radioaktivním a otravným látkám. Hodnotí stav OPZHN u nepřítele. Zpracovává předpověď prostorů (pásem) radioaktivního a chemického zamoření. Organizuje a řídí radiační a chemický průzkum a zobecňuje v rámci velitelství divize (prostřednictvím VASK) údaje o radiační a chemické situaci. Organizuje a řídí úplnou speciální očistu. Kontroluje plnění opatření k ochraně proti radioaktivním a otravným látkám.

Zástupce velitele pro týl jako přímý organizátor týlu divize nese plnou odpovědnost za jeho OPZHN. K řešení a realizaci jednotlivých opatření OPZHN využívá podřízené náčelníky služeb, prapor materiálního zabezpečení, popř. při-

Plánování a organizace bojové činnosti vševojskové divize

Tabulka

Obdržení bojového rozkazu velitele armády	Taktická orientace	Ujasnění úkolu a zhodnocení situace velitelem divize	Vyhlášení zámyslu velitele divize	Návrhy zástupců velitele, náčelníků, druhů vojsk a služeb	Vyhlášení rozhodnutí velitele divize	Zplánování bojové činnosti	Vydání bojového rozkazu velitele divize	Rekognoskace	Organizace součinnosti	Kontrola a pomoc
---	--------------------	--	-----------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------------	---	--------------	------------------------	------------------

Plánování a organizace OPZHN bojové činnosti vševojskové divize

Studium nařízení štábu armády pro OPZHN	Seznámení hlavních funkcí a funkcí s opatřeními, která v rámci OPZHN plní armáda ve prospěch divize, nebo která opatření nařizuje ve prospěch armády silami a prostředky divize	Hodnotí z hlediska OPZHN: – radiální, chemickou, biologickou situaci, – možnosti nepřítel v použití ZHN, – situaci útvarů (jednotek) divize, – vliv terénu, povětrnostní situace, denní a roční doby	Stanoví: – kterým prvkům bojové sestavy z hlediska OPZHN je nutné v jednotlivých obdobích bojů věnovat hlavní pozornost, – jaká opatření OPZHN je nutné učinit neprodleně a která postupně, – způsob rozptýlení bojové sestavy divize	Ve svých návrzích řeší v rámci stanovení kompetence otázky OPZHN	Velitel ve svých pokynech pro OPZHN stanoví: – opatření k ochraně útvarů a jednotek k OPZHN, – pořadí a lhůty jejich splnění, – síly a prostředky vyčleněné pro jejich realizaci	Opatření OPZHN se rozpracují: – na mapě rozhodnutí, – na pracovních mapách náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Zpracování písemného nařízení pro OPZHN	Vydání písemného nařízení pro OPZHN	Upřesňují se: – nebezpečné prostory, – prostory rozptýlení, – způsoby činnosti při změně zaujatých prostorů, – záložní a příčné komunikace pro manévr, – způsob protiatomového manévru, – způsoby činnosti jednotlivých prvků bojové sestavy divize po napadení ZHN nepřítel, obnově bojové schopnosti a odstranění následků	Nepřetržitá znalost plnění opatření k OPZHN a jejich včasné realizace
---	---	--	--	--	---	--	-------------------------------------	--	---

dělené síly a prostředky. Organizuje vyhlašování varovných signálů na týlovém velitelském stanovišti a jejich pronikání k praporu materiálního zabezpečení. Organizuje ženijní vybudování prostoru rozmístění divizního týlu, sběr a odsun zamořené výstroje a materiálu. Řídí obnovu bojeschopnosti a odstranění následků v týlu divize.

Náčelník zdravotnické služby plánuje, organizuje a řídí ochranu proti bojovým biologickým prostředkům. Zabezpečuje biologický průzkum a léčebně odsunová opatření. Protože vyprošťování a odsun raněných z ohnisek napadení ZHN bude časově nejnáročnější, musí na základě kalkulací stanovit dobu potřebnou k odstranění následků. Organizuje lékařské kontroly dezinfekce potravin a vody.

Zástupce velitele pro technické věci organizuje odsun bojové techniky (jejichž osádky byly vyřazeny), poškozené techniky z ohnisek napadení ZHN a jejich opravu. Vyprošťování techniky ze zamořených prostorů plánuje a organizuje v úzké součinnosti s náčelníkem chemické služby.

Nezastupitelnou úlohu při plánování, organizaci a operativním řízení OPZHN má **zástupce velitele pro politické věci**, který své úsilí zaměřuje především na překonání psychických důsledků použití ZHN nepřitelem a organizuje zejména preventivní opatření k uchování a obnově morálně psychického stavu útvarů a jednotek divize. Preventivní opatření mají největší intenzitu v období očekávaného přechodu nepřítel na použití ZHN a tehdy, očekáváme-li hromadná napadení ZHN nepřítel. Obnovení morálně psychického stavu bude zahrnovat především obnovu koordinované činnosti politického aparátu, stranického a svazáckého aktivu. Jeho zaměření bude rozdílné u bezprostředně napadených útvarů (jednotek), u jednotek vstupujících do ohnisek napadení k poskytnutí pomoci zasaženým a u součástí, které si zachovaly bojeschopnost, ale byly svědkem účinků napadení ZHN nepřítel.

Z hlavních povinností řídicích funkcionářů velitelství divize při plánování a organizaci OPZHN je zřejmé, že jejich úspěšné plnění podmiňuje nepřetržitou a úzkou součinností mezi nimi. Dořešení a ověření úplnosti, spolehlivosti a efektivnosti těchto součinnostních vazeb je věcí praktických štábních nácviků a je třeba je v případě kádrových změn znovu upřesňovat a prakticky prověřovat.

Vlastní organizace jednotlivých opatření OPZHN se konkretizuje hlavně při rekognoskaci a organizaci součinnosti. Na nich se upřesňují zejména prostory rozptýlení a jejich změny, komunikace pro manévr, nebezpečné prostory z hlediska zamoření a způsoby jejich překonávání a způsoby činnosti jednotlivých prvků bojové sestavy divize po napadení ZHN.

Při kontrole a poskytování pomoci všichni řídicí funkcionáři velitelství divize v rámci své působnosti ověřují včasné proniknutí vydaného nařízení pro OPZHN, pochopení a znalost úkolů a realizaci stanovených opatření v nařízených termínech.

Možné schéma plánování a organizace OPZHN bojové činnosti vševojskového svazku — viz **tabulku**.

V průběhu vedení bojové činnosti naplánovaná opatření upřesníme podle konkrétní situace. Opatření OPZHN upřesňujeme formou bojových nařízení.

Obsah a postup práce velitele a hlavních funkcionářů velitelství vševojskového svazku při plánování, organizaci a operativním řízení OPZHN bude vždy poznamenán jistou subjektivní specifikou. Pokud tato vychází z objektivně platných teoretických zásad a opírá se o osvědčené praktické zkušenosti a pracovní návyky, je vždy opodstatněná.

KE SPRÁVNÉ VÝŽIVĚ VOJÁKŮ

Udržování stále vysoké bojové připravenosti ČSLA k obraně naší socialistické vlasti v současné době mezinárodního napětí je základní vlasteneckou a internacionální povinností každého příslušníka armády. Na dosaženém stupni se podílí nejen zbraňové systémy, ale svým podílem každé pracoviště, příslušníci zbraní i služeb, každý voják. Je výsledkem kolektivní činnosti, která musí být ve svém komplexu sladěna k dosažení maximálního efektu. Je proto objektivní skutečností, že správná výživa vojáka je nedílnou součástí komplexního úsilí k dosažení a udržení vysoké bojové připravenosti ČSLA.

Výživa vojáka ve své podstatě realizuje požadavky uspokojování výživových potřeb jednotlivých kategorií stravovaných, tj. sladí je v optimální míře energetické a nutriční hodnoty stravy s požadavky na utváření tělesného zdraví, fyzické odolnosti a zdatnosti a vyrovnané činnosti nervového systému vojáka v konkrétních podmínkách vojenské služby.

Při plánování výživy a přípravy stravy vojákům musíme ve skladbě jídel i v jejich technologické přípravě dodržet řadu zásad a požadavků, a to komplexním způsobem. Vojáci základní služby, kteří představují nejpočetnější stravovací kategorii ČSLA, jsou v podstatě mladá dospívající generace národa. Jejich výživa musí vycházet jednak z úrovně dosahované v celé naší společnosti, jednak musí splňovat požadavek na dotváření fyzického a psychického vývoje mladého organismu.

V tomto období je zvlášť důležité získat u nich správné stravovací návyky a nevytvářet podmínky pro latentní vznik tzv. civilizačních chorob, jako je obezita a ji doprovázející ischemická choroba srdeční, cukrovka apod. Tyto požadavky představují obecné normy výživy. Výkon vojenské služby však přináší další specifické požadavky na výživu, které jsou dány zvýšeným fyzickým vypětím, pracovní činností pod neustálým režimem, směnou činností, ovládnutím složitých mechanismů zbraní, techniky atd. Proto musíme dát vojákovi ve stravě zvýšené dávky živin a energie, které ve svém souhrnu se rovnají dávkám stanoveným pro kategorie těžce pracujících našeho státu. Představují energetické a výživové hodnoty v průměru o 20 až 40 % vyšší, než u kategorií lehce a středně pracujících, tj. kategorie, ze které povolanci přicházejí k výkonu základní vojenské služby. Jejich konkrétní výše je dána předpisem „Proviantní náležitosti v ČSLA“. Naplněním těchto výživových hodnot ve stravě vojáka splníme vlastní požadavek jeho výživy a tím dosáhneme jeho fyzické a psychické připravenosti k výkonu vojenské služby. Není to však tak jednoduché a požadovaného efektu nedosahujeme automaticky.

Naplňování výživových požadavků ve stravě vojáka můžeme dosáhnout různými způsoby. Nejjednodušší je použít k tomu základní potraviny s vysokým obsahem živin, např. chléb, maso a zeleninu. Dosáhneme tím sice naplnění energetických

dávek a převážné části živin, minerálií a vitamínů, ale ne všech a v požadovaném rozsahu, nehledě na jednostrannost v přípravě stravy.

Tento způsob můžeme krátkodobě a úspěšně použít v případě omezených možností přípravy pestré stravy, zejména při cvičeních v terénu a podobných akcích. Výživa vojáka však vyžaduje efektivní čerpání energetických a výživových dávek z celého sortimentu potravin, které jsou k dispozici v tržní síti národního hospodářství. Jen tak můžeme dosáhnout potřebné pestrosti a kvality stravy a její plné konzumpce stravníky — vojáky základní služby. Tím též dosáhneme efektivního a hospodárného využití potravin, ze kterých si organismus vojáka může vybrat výživné látky v nejlépe stravitelné formě.

Neméně důležitý požadavek je na diferencované využití sortimentu potravin s ohledem na náročnost a průběh výcviku. V praxi to znamená sladit jídelní lístek s plánem výcviku. Týká se to jak celého útvaru, tak zejména cvičení praporů v terénu s vyvedením týlu (což by mělo být pravidlem). Právě tato forma výcviku musí být po proviantní stránce kvalitně zabezpečena. Je vhodné ji využít k procvičení jak hospodářských družstev praporů, tak k získání návyků funkcionářů praporu k organizaci přípravy, ale zejména výdeje stravy a její konzumpce vojáky.

Při plánování výživy vojáka vycházíme ze stravovacích návyků, které si na vojnu přináší. Jde o návyky převážně dané přípravou stravy v rodině, kde pestrost stravy se plně podřizuje přáním stravníků jak co do sortimentu a kvality potravin, tak i hmotnosti konzumovaných jídel. Ne ve všech rodinách se dodržuje pravidelnost příjmu stravy.

Při nástupu vojenské základní služby tyto stravovací návyky přicházejí do „střetu“ s režimem vojenského stravování. Jde o zásady a požadavky na hromadnou přípravu stravy. Tato je charakteristická pravidelností výdeje a vždy jen jednoho jídla, bez možnosti jeho náhrady (jestliže je voják nechce). Voják je nucen konzumovat i méně oblíbená jídla (příkrmy), která však z hlediska výživných hodnot jsou ve strávě nezaměnitelná. Rovněž režim dne a výcviku, který klade na vojáka velkou fyzickou a psychickou zátěž, vyžaduje plnou konzumpci připravené stravy, včetně polévek, chleba a nápoje. Proto při nástupu vojáků základní služby dochází v různém rozsahu k nutné adaptaci organismu na nové prostředí, na náročnou fyzickou a psychickou námahu, na systém výživy, kulturu stolování

a zejména pravidelný režim dne. U některých vojáků se to neobejde bez stagnace jejich tělesné hmotnosti, popř. dojde i k jejímu poklesu. Během 4 až 6 týdnů se však v důsledku nově získaných návyků vztah k režimu stravování upraví a u všech vojáků dochází k pravidelnému zvyšování tělesné hmotnosti a fyzické připravenosti a zdatnosti. Proto období adaptace vojáků na nové podmínky musíme v plánování výživy a tím i v pestrosti stravy důsledně řešit. Náзор, že voják se po nástupu základní služby musí hned maximálně zatížit, aby se zkrátilo období adaptace jeho organismu na změněné podmínky, není správný. Naopak může formovat u vojáků negativní návyky, popř. i ohrozit zdraví. S krátkým adaptačním cyklem je nutné plánovat i období prvního výjezdu vojáků do výcvikového prostoru.

Rovněž režim stravování při výcviku v terénu musíme metodicky správně rozvrhnout. Hlavní úlohu zde sehrává řízení hospodářského družstva náčelníkem štábu praporu a sladění činnosti hospodářské výdejny praporu s výkonými praporčíky rot, zejména v etapě výdeje stravy. Pozornost zaměříme na získání návyků organizace výdeje a roznosu stravy v rotě. Je velmi důležité, aby připravená strava se dostala teplá a v plném množství ke každému vojákovi, a to i v nejsložitějších bojových a povětrnostních podmínkách. Cvičení ukazují, že na tomto stupni dochází k neorganizovanému a neúplnému výdeji stravy při vypjatých bojových situacích, a to z důvodů nedostatečných návyků, či nesprávného a opožděného rozhodnutí velitele praporu. Jsou i případy, kdy se na některé vojáky i zapomene. Tyto momenty mají silně negativní vliv na psychiku vojáků, zejména při cvičeních, a může se to odrazit na výkonu služby a plnění bojových úkolů. Jsou-li v rotě vžity návyky organizace výdeje a roznosu stravy až k vojákovi, pak včasná, teplá a kvalitní strava vždy pozvedne náladu vojáka a kladně přispěje ke splnění úkolu. Tento moment si dobří velitelé rot a praporů uvědomují a věnují mu včas potřebnou pozornost, nehledě na to, že jim to ukládají základní řády.

Vedoucí funkcionáři ČSLA i proviantní služby jsou si plně vědomi významu správné výživy vojáka, jakožto nedílné součásti jeho materiálního zabezpečení, nezbytného pro plnění úkolů bojové připravenosti ČSLA. Proviantní služba ČSLA je také k tomuto úkolu všestranně připravena. Finanční limity stravních dávek a přídávků potravin vojáků základní služby, žáků a posluchačů vojenských škol, léta-

jičho personálu a výsadkářů vytvářejí optimální podmínky pro sestavení kvalitních měsíčních plánů výživy. Tyto mohou diferencovaným způsobem řešit plnohodnotné proviantní zabezpečení vojsk jak při výcviku, tak při plnění úkolů bojové pohotovosti ČSLA.

Stabilní kuchyňské bloky, jejich technická vybavenost a dosahovaná kultura stolování umožňuje efektivní a organizovanou přípravu, výdej a konzumaci stravy. Rovněž pro polní podmínky je proviantní služba kvalitně připravena, neboť má polní kuchyně přívěsné nebo automobilní s naftovým topením s možností přechodu na otop dřevem. Plánovaným zařízením do výzbroje vojsk jednoosých chladících přepravníků je uzavřen cyklus polního přísunu masa a krátkodobě skladovatelných potravin z výrobních zařízení nebo skladů až do útvaru v chladících zařízeních. Nezapomínáme ani na malé jednotky a skupiny, které vybavujeme malolitražními polními kuchyňkami a várníčkami. Je dřešen a postupně zabezpečujeme materiálně systém přísunu pitné vody. Při dobré připravenosti kuchařů, zejména frekvenciantů výukových středisek kuchařů a starších kuchařů — absolventů vojenského učiliště, jsou vytvořeny všechny předpoklady pro praktickou realizaci zásad správné výživy vojsk jak v posádkách, tak při pobytu ve VVP a na cvičeniích. Zejména příprava stravy v terénu se neliší od přípravy stravy v bojových podmínkách.

Vyskytnou-li se případy nesprávného stravování vojsk, velitelé, političtí pracovníci, funkcionáři týlu a proviantní služby

musí neprodleně napravit nepříznivý stav odstraněním příčin, jež k němu vedly a tento vyvolaly. Nedostatky obvykle pramení z narušení komplexního přístupu k organizaci stravování ve smyslu základních řádů a odborných předpisů, které upravují povinnosti a odpovědnost za dosahovanou úroveň výživy a organizaci stravování vojska. Jde přitom o mírové podmínky, které dovolují časově odpovídající možnost řešení.

V polních podmínkách vzniklé nedostatky působí na chování vojska mnohem bezprostředněji. Vojsk obvykle rychle a citlivě posoudí, zda nedostatky pocházejí z objektivních příčin, které chápe a překonává, či ze subjektivních, se kterými se těžko vyrovnává. I když nejde o základní oblast, která formuluje morálně politický stav a úroveň bojové připravenosti, nemůžeme ji přehlížet. Dotváří totiž komplex faktorů, které určují stupeň péče o vojska v míru i v poli.

Je jasné, že správná výživa vojska aktivně přispívá k bojové pohotovosti ČSLA. Proto znalost rozsahu požadavků správné výživy a organizace stravování vojsk, jejich efektivní řešení a důsledná realizace může pozitivně ovlivnit výsledky bojové a politické přípravy útvaru. Naopak, jakékoliv podcenění úlohy výživy, zejména v polních podmínkách, může působit na výcvik vojska negativně. To si musí velitelé, političtí pracovníci, týloví a odborní funkcionáři všech stupňů včas a v celém dosahu uvědomit a v tomto směru vytvářet potřebné podmínky a usměrňovat podřízené velitelské a odborné orgány.

Základní tendence ve vývoji teorie a praxe útoků v horách

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek hrdiny Sovětského svazu maršála tankových vojsk O. A. Losika, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 2/1983.

V systému agresivních příprav na válku proti Sovětskému svazu a dalším socialistickým státům věnuje velení NATO velkou pozornost horským válčistům. V souvislosti s tím vyžadují zájmy obrany socialistických vymožeností věnovat zvláštní pozornost problematice vedení bojové činnosti v horách, protože 70 % pozemních hranic SSSR tvoří horské prostory.

Pro horský terén jsou charakteristické: členitost terénu, těžko překonatelné přirozené překážky, omezené množství cest a průchodů, převážná většina kamenité půdy a náhlá změna počasí v průběhu dne.

Složité geografické podmínky vždy ovlivňovaly a nadále budou podstatně ovlivňovat vedení bojové činnosti. Zejména podmiňují:

- vedení útoku vojsky na izolovaných směrech, které jsou rozděleny rozsáhlými těžko dostupnými prostory,

- vytvoření samostatných uskupení vojsk na každém směru,

- vedení útoku na značně široké frontě,

- menší hloubku úkolů vojsk, než v obyčejných podmínkách, a značně nižší tempo jejich útoku,

- vedení těžkých bojů o horské průsmyky a přechody, komunikační sítě, uzly silnic a další důležité prostory a rozhodující objekty.

V souladu s konkrétní situací a zvláštnostmi válčistů je nutné všechny tyto podmínky brát v úvahu při organizaci a vedení operací v horském prostoru.

Ve druhé světové válce získaly armády hlavních bojujících států značné zkušenosti z vedení bojové činnosti v horách.

Nejvíce zkušenosti získaly sovětské ozbrojené síly, které vedly řadu velkých útočných operací na Kavkaze, v Karpatech, v horách Rumunska, Československa, Rakouska a Mandžuska. Tyto operace byly vedeny v různých podmínkách (v horském zalesněném terénu, ve vysokohorských průsmycích, údolích, úžlabinách, předhůřích) a rozlišovaly se množstvím nasazených sil a prostředků, rozmachem a způsoby dosažení cílů.

Východně karpatská útočná operace 1. a 4. ukrajinského frontu (8. 9.—28. 10. 1944) překonala svými operačně strategickými výsledky, rozmachem, tempy útoku a rozsahem použití vojsk všechny dosud v historii válek známé operace vedené v horách. Činnost sovětských vojsk v ní byla charakterizována výjimečnou rozhodností a smělostí. Tato operace je výstižným příkladem úspěšného průlomu silně opevněné obrany nepřitele, která byla vybudována do celé hloubky horského masivu a zahrnovala několik obranných čar se stálými opevněními polního typu, v podmínkách těžko dostupného horského zalesněného terénu, v období nesjízdnosti cest a nepohody.

Analýza bojových zkušeností sovětských vojsk, které byly získány v letech Velké vlastenecké války, svědčí o možnosti vedení vševojskových operací v horách jakéhokoli válčistů za účasti mohutných uskupení vojsk. Např. v sestavě 1. a 4. ukrajinského frontu se východně karpatské operace zúčastnilo 34 střeleckých divizí, více než 5100 děl a minometů, 322 tanků a SHD a 1165 bojových letounů.

Při hodnocení těchto operací můžeme zjistit řadu tendencí ve vývoji operačního umění. Nejdůležitější z nich vyjadřuje objektivní nutnost vytvářet v útoku samostatná uskupení vojsk na izolovaných směrech. V operačním a taktickém měřítku toho bylo dosahováno začleněním takového množství bojových a zabezpečujících sil a prostředků do jejich sestav, které jim umožnilo plnit bojové úkoly bez dalšího posilování. Např. 1. gardová armáda 4. ukrajinského frontu ve východně karpatské operaci byla posílena dvěma dělostřeleckými brigádami, jedním houfnicovým, čtyřmi protitankovými dělostřeleckými a čtyřmi minometnými (na soumarch) piíky, protiletadlovou dělostřeleckou divizí a třemi ženijními brigádami.

Čelní údery vojsk v útoku, vedené na dostupných směrech, byly sladěny s manévrem jednotlivých divizí a útvarů přes těžko dostupné prostory s cílem vyjít do boku a týlu hlavního uskupení nepřítele.

Při rozvíjení úspěchu v horách se vojska snažila zabránit odtržení a odchodu nepřítele, protože horský terén mu umožňoval vybudovat v krátké době pevnou obranu na výhodných čarách omezenými silami s využitím přírodních překážek a pozastavit útok. Proto bylo nutné vést útok ve vysokých tempech, dovést používat předem připravené obcházecí odřady i vzdušné výsadky. To v celém souhrnu umožňovalo předejít vojska v obraně při zaujímání výhodných horských prostorů v hloubce a zmařit pokusy nepřítele organizovat připravenou obranu.

Je známo, že průměrné tempo útoku vojsk 4. ukrajinského frontu v Karpatech bylo 2–2,5 km za den. Toto nízké tempo postupu bylo podmíněno řadou faktorů:

- výjimečně těžko dostupným horským masivem pro svazky a útvary, které působily mimo komunikace,
- nízkou převahu sovětských vojsk nad nepřítelem nebo rovnováhou sil,
- nedostatečně efektivní dělostřeleckou podporou vojsk v útoku (hlavní část dělostřeleckva působila podél rozmoklých cest, často zaostávala za bojovými sestavami pěchoty a vedla palbu na maximálních dálkách střelby),
- slabou leteckou podporou pozemních vojsk v důsledku nepříznivých podmínek terénu a počasí (letectvo bylo používáno velmi zřídka, v září–říjnu bylo jen 20 letových dnů).

Tempa útoku vojsk byla dále snižována nutností častého přeskupování svazů a svazků v průběhu vedení útoku s cílem vyjít do boku a týlu nepřítele.

Bojové zkušenosti nakonec dokazují, že vzhledem k vedení útoku na izolovaných

směrech a ohniskovému charakteru boje nabývá na významu samostatná taktická činnost jednotek a útvarů při plnění operačních úkolů a dosažení cílů operace.

Boj o Kavkaz, východní i západní karpatské útočné operace přesvědčivě potvrdily, že i v horských prostorech současně se svazky a útvary, které mají speciální organizaci, bojové složení a vybavení, mohou úspěšně působit také vojska s obyčejnou organizační strukturou, avšak se speciální přípravou pro horské podmínky a s vysokou morálně psychologickou odolností.

Získané zkušenosti z vedení bojové činnosti v horách ve druhé světové válce neztratily na svém významu ani v současné době. Musí však být využívány tvůrčím způsobem, na principiálně novém základě a s přihlédnutím k podstatně vyššímu bojovému možnostem vojsk.

Lokální války zcela potvrdily zásadní principy vedení bojové činnosti v horách, které byly získány bojovými zkušenostmi v letech druhé světové války a vypracovány vojenskou teorií v poválečném období. Ve spojitosti s dalším rozvojem zbraní, bojové techniky a jejím širokým využíváním v bojových podmínkách však vznikly a byly potvrzeny nové způsoby činnosti vojsk. Ve válce v Koreji (v letech 1950–1953) začali používat američtí agresori v horách taktiky „vertikálního obchvatu“ vojsk protistojící strany s využitím vrtulníkových výsadků a diverzních skupin.

V dalších lokálních válkách v horských prostorech byla pozorována tendence ke zvětšení rozsahu a rozšíření způsobů použití vrtulníků. Ve vietnamské válce v horských prostorech a džunglích měly významnou úlohu v letecké podpoře vojsk. V této válce došlo k dalšímu rozvinutí „vertikálního obchvatu“, který nabyl formy tzv. aeromobilní činnosti. Jestliže v Koreji bylo složení taktických vzdušných výsadků poměrně malá (rota-prapor), pak v horských prostorech a džunglích Vietnamu byla používána již aeromobilní divize.

Použití bitevních vrtulníků a sil obchvatu ze vzduchu (vzdušných výsadků různé síly) v útoku zvýšilo efektivnost současně působení do celé hloubky operační sestavy nepřítele, vytvořilo příznivé podmínky k obsazení průsmyků, horských přechodů, komunikačních uzlů a umožnilo předejít obránci při vyjít na připravená obranná postavení a výhodné přírodní čáry v týlu a obsadit je z chodu.

V lokálních válkách (v Koreji, Indočíně a na Blízkém východě) se výrazně projevovala také tendence ke zvýšení bojové čin-

nosti se vzdušnými výsady, diverzně průzkumnými skupinami a obcházejícími oddády nepřítelů jak v útoku, tak v obraně. Současně vznikla naléhavá potřeba spolehlivé přímé ochrany a obrany bojových sestav vojsk, zejména tanků, dělostřelectva, prostředků PVO, míst velení, týlových objektů a komunikačních uzlů proti úderům vrtulníků, výsadek a diverzních skupin.

Zkušenosti z lokálních válek potvrzují, že bojová činnost v horách má ohniskový charakter a v mnoha směrech je závislá na výsledcích bojů praporů, rot a dokonce i čet, na jejich vysoké taktické připravenosti.

Formy a způsoby bojové činnosti v horách ovlivňují v zásadě dva hlavní faktory: fyzickogeografické podmínky terénu a bojové možnosti vojsk. Je-li první faktor prakticky stabilní celá staletí, pak druhý doznává radikálních změn v souvislosti s rozvojem zbraní a bojové techniky. V souladu s tím se mění charakter operací a způsoby bojové činnosti svazků a útvarů.

Přítom druhý faktor předurčuje možnost hromadného použití všech druhů ozbro-

jených sil a druhů vojsk v horách v soudobých podmínkách. Současně s tím, vzhledem ke specifickým podmínkám terénu, tak jako i v minulosti, zachovávají se principy činnosti vojsk na izolovaných směrech samostatnými uskupeními v širokých pásmech s nižšími tempy útoku a menší hloubkou bojových úkolů.

Studium bojových zkušeností rovněž dokazuje, že sražení boje v horách probíhalo zpravidla současně v různé hloubce, na bocích a v týlu. V soudobých podmínkách je nutné brát v úvahu zvýšené možnosti nepřítelů čelit vojskům v útoku, a to vybudováním pevné hluboce členěné obrany, jeho schopnost v krátké době zesilovat odpor jadernými a palebnými údery, přemístěním vojsk, zbraní a bojové techniky vzduchem, vytvořením značných zničených prostorů a zátarasů na směrech útoku vojsk a konečně možnost včas připravit opevněné prostory a postavení do velké hloubky, které by přehrazovaly dostupné směry.

Prolomení obrany nepřítelů, organizace a rozvíjení útoku v horách v těchto podmínkách zůstává i nadále složitým problémem.

Zvláštnosti přípravy útoku v horách

Při přípravě útoku v horách mají zvláštní význam: určení nejvýhodnějšího směru hlavního úderu, vytvoření úderných uskupení vojsk, organizace spolehlivého palebného ničení nepřítelů a dosažení překvapivé činnosti.

Směr hlavního úderu byl volen z hlediska zvláštností terénu, charakteru obrany nepřítelů a možnosti rozvíjení uskupení vojsk. Největšího úspěchu bylo dosažováno tam, kde byl hlavní úder veden proti nejslabšímu místu nepřítelů v jeho obraně — do boku a týlu hlavního uskupení.

Vzhledem ke složitosti horského reliéfu bylo nutné někdy vést hlavní úder také na směru dostupném pro činnost vojsk (podél silnic, údolí, přechodů), tj. proti nejsilnější a opevněné obraně nepřítelů, kombinací čelních úderů s obejítím a obcházením, které uskutečňovaly malé oddády.

Plánování útoku v horách bylo uskutečňováno podle obecných principů, avšak z hlediska zvláštností terénu a obrany nepřítelů. Plánování podle směrů útoku vyžadovalo dovedné rozdělení sil a prostředků z hlediska zabezpečení maximální samostatnosti uskupení vojsk na každém z nich. Zvláště důkladně byly rozpracovávány způsoby obsazení horských prů-

smyků, přechodů, překonávání překážek, použití obcházejících oddádů a vzdušných výsadek.

Palebné ničení nepřítelů bylo rovněž uskutečňováno podle směrů útoku vojsk. V závislosti na charakteru horského terénu a nepřátelské obrany na různých směrech mělo rozdílnou formu i dobu palebné přípravy a palebné podpory útoku a také čas jejich zahájení.

Ponaučení z útočných operací v horách potvrzují narůstající úlohu palby prostředků pro přímou střelbu, protože palba dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení byla často málo efektivní v důsledku mlhy v údolích a nízké oblačnosti v průsmycích, na hřebenech a výšinách. Kromě toho několikavrstvové vybudování obrany nepřítelů v horách a nutnost současného ničení jeho důležitých objektů podmiňovalo použití většího množství těchto prostředků než v obyčejných podmínkách.

Za útoku v Karpatech postupovalo např. v bojových sestavách pěchoty plukovní dělostřelectvo, minometné pluky a samostatné protitankové baterie a oddíly dělostřeleckých pluků. Přítom neefektivnější prostředkem podpory a doprovodu pěchoty byly 82mm a horské 107mm minomety dopravované na soumarech.

Vzhledem ke zvýšení efektivity leteckého a použití bojových vrtulníků v soubojích podmínkách se značně zvýšila úloha letecké podpory a význam úderů ze vzduchu v systému palebného ničení nepřítele.

Uskupení palebných prostředků se zpravidla vytvářela z hlediska zabezpečení samostatného splnění všech palebných úkolů na každém směru útoku vojsk. Ve spojitosti se složitostí manévru dělostřelectvem podél fronty předpokládá se při organizaci palebného ničení nepřítele manévr palbou na maximální dostřel.

Vzhledem ke specifice horských prostorů vznikala často nutnost přechodu od centralizovaného velení dělostřelectvu k decentralizovanému a opačně. Při průlomu nepřátelské obrany v širokých údolích a na náhorních rovinách bylo v operacích Velké Vlastenecké války soustředěno velení dělostřelectvu na armádním stupni; za útoku na izolovaných směrech bylo decentralizované velení.

V útočných operacích v horách byla složitější organizace **operační a taktické součinnosti sil a prostředků**. Je to spojeno se samostatnou činností uskupení vojsk, nerovnoměrností jejich postupu, potíží v orientaci, různorodostí charakteru terénu a z toho vyplývajících častými změnami ve způsobech činnosti vojsk.

V operacích minulé války se při organizaci součinnosti slaďovala činnost uskupení, která útočila na jednotlivých směrech, mezi sebou a dále s vojsky, která uskutečňovala obcházecí (obchvatný) manévr co do času a čar (prostorů). V souvislosti s tím, že většinou nebylo dosaženo přímého styku mezi vojsky, která útočila na izolovaných směrech, předpokládalo se sladení činnosti dalekonosného dělostřelectva a letectva k vzájemné podpoře palebnými údery. Dále se skloubilo použití obcházecích a přepadových odřadů co do času, směru a prostorů jejich činnosti.

Protože obsazení průsmyků, přechodů a tunelů nabývalo často na operačním významu, pak při organizaci součinnosti v operaci svazů se podrobně skloubily způsoby obsazení těchto důležitých míst horského prostoru. Byla určována uskupení vojsk, stanoven způsob palebného ničení nepřítele, sladěna co do času, úkolů a čar činnost svazků (útvárů), které útočily čelně a uskutečňovaly obejít. Na taktických stupních byly tyto otázky konkretizovány.

Zkušenosti potvrzují, že součinnost mezi pěchotou a dělostřelectvem byla dosahována společnými rekognoskacemi, určo-

ním společných orientačních bodů, jednotným kódováním map, společným rozmístěním a přemisťováním pozorovatelů vševojskových a dělostřeleckých velitelů. Zkušenosti jsou poučné také z organizace těsné součinnosti pozemních vojsk s letectvem. Na hlavních směrech útoku byla vytvářena tři armádní místa velení letectvu na bojišti. Ta měla spojení s leteckými návodčími, kteří byli umístěni na pozorovatelných veliteli střeleckých sborů a divizí. Na každý den se stanovil systém určování cílů a zpravidla se společně mapy cílů.

Zkušenosti z lokálních válek v horách svědčí o tom, že vzhledem k ohniskovému charakteru bojové činnosti, složitosti v orientaci, vzájemného rozpoznávání vojsk a letectva je účelné mít letecké návodčí u každého praporu prvního sledu, v obcházecím odřadu a u vzdušného výsadbku.

Ponaučení z válek v horách jasně potvrdila vzrůstající úlohu těsné součinnosti tanků s motostřeleckými jednotkami, PTRS, dělostřelectvem, bojovými vrtulníky a prostředky PVO. Při její organizaci byla věnována zvláštní pozornost určení nejvýhodnějšího místa tanků v bojových sestavách. V terénu se složitým reliéfem, v úžlabinách a v úzkých horských přechodech většinou postupovaly přímo v bojových sestavách jednotek prvního sledu a někdy i za nimi.

Při rozboru **metod práce při organizaci součinnosti** je nutné zdůraznit, že největšího efektu bylo dosahováno tehdy, byla-li organizována v terénu nebo na plastickém stole systémem rozehry různých variant činnosti a způsobů splnění operačních a taktických úkolů vojsky při průlomu obrany nepřítele, obsazení průsmyků, přechodů a jiných objektů v horách. Součinnost byla většinou organizována přímo v terénu, který byl včas připravený v souladu s charakterem obrany nepřítele. K označení opěrných bodů nepřítele byly určovány jednotlivé útvary a jednotky. V systému taktické součinnosti byla věnována zvláštní pozornost skloubení činnosti mezi prapory, rotami a četami.

Všechny nejdůležitější principy organizace součinnosti, které byly používány v průběhu druhé světové války a v následujících lokálních válkách, si vcelku uchovávaly význam i v soudobých podmínkách.

Sestava úderných uskupení vojsk byla charakterizována hlubokým členěním. To bylo do určité míry podmíněno kapacitou horského směru a nutností narůstání úsilí vojsk prvního sledu z hloubky.

Vedení útoku

Palebná příprava útoku v průběhu minulých válek byla uskutečňována zpravidla podle vrstvení obrany nepřítele se současným ničením nejdůležitějších objektů v hloubce. K dosažení překvapení nebyla v některých případech uskutečňována.

Obranu nepřítele v horách prolomovaly svazy většinou na několika úsecích.

V řadě případů byl útok zahajován silami předsunutých odřadů a v dalším narůstala jejich činnost údery hlavních sil.

Jak potvrzují bojové zkušenosti, průsmyky byly obsazovány obejitím a obchvatem nepřítele ve spojení s čelním úderem s využitím neobsazených nebo slabě bráněných úseků v jeho obraně.

Při rozvíjení útoku v hloubce podél komunikačních směrů postupovaly hlavní síly svazků prvního sledu v předbojové nebo pochodové sestavě. Dopředu vysílaly předsunuté odřady a předvoje. To umožnilo plnit úkoly s minimálními silami se současným zabezpečením hlavního uskupení vojsk, včas zvyšovat úsilí předsunutých odřadů a manévrovat na rozhodující směry.

V průběhu útoku v horách, v závislosti na zvláštnostech terénu a jeho dostupnosti, zvětšoval se nebo zmenšoval prostor rozvíjení vojsk k bojové činnosti svazků.

Tempa rozvíjení útoku v horách závisela v mnoha směrech na dovedném zabezpečení a včasné zasazení druhých sledů a rychlých skupin do sražení (boje). Předčasné jejich použití mělo za následek zbytečné ztráty a snížení tempa postupu vojsk.

Zasazení druhých sledů do sražení v horách bylo spojeno s těžkostmi přesunu, rozvíjení a přechodu do útoku. Proto byla značná pozornost věnována jeho včasné přípravě a vytvoření výhodných podmínek pro činnost vojsk ve vysokých tepech. Většinou byly zasazovány do sražení na několika směrech, postupně, překračováním bojových sestav vojsk prvního sledu. Před zahájením přesunu druhých sledů byly uvolňovány osy přesunu k rychlému a organizovanému vyjití na číru zasazení. Dále byla organizována PVO, palebné, ženijní zabezpečení a pořádková služba, byly upřesňovány otázky součinnosti s vojsky prvního sledu, dělostřelectvem a letectvem otázky součinnosti.

Zasazení rychlých skupin armád (tankových a mechanizovaných sborů) do sražení v horách před prolomením prvního pásma obrany nepřítele střeleckými svazy

ky (v hloubce 2–4 km) mělo za následek značné ztráty tanků a prudké snížení jejich bojeschopnosti. Současně s tím rychlé skupiny představovaly velmi efektivní prostředek k předejití nepřítele v obsazení průsmyků, přechodů a dalších důležitých operačních objektů v jeho týlu. Tyto skupiny obcházely těžko dostupné prostory manévrem v pochodové sestavě.

Zkušenosti z lokálních válek svědčí o tom, že vzdušné výsadky napomáhaly rozvíjení útoku ve vysokých tepech, a to obsazením průsmyků, horských přechodů, komunikačních uzlů, východů z dolin (užlabin) a dalších objektů. Neocenitelná je jejich úloha při překonávání mezilehlých obranných postavení nepřítele a násilném přechodu horských řek z chodu. Společně s obcházeními odřady vytvářejí aktivní prostory boje v jeho týlu, rozdělují zálohy a vytvářejí podmínky pro zničení nepřítele po částech. Značný rozsah úkolů plnily vrtulníky různého určení. Jejich použití se podstatně odrazilo na zvýšení síly současného působení do celé hloubky obrany nepřítele.

Jestliže v útočných operacích na Kavkaze a v Karpatech se zpožďovala větší dělostřelectva za vojsky, která tak neměla dostatečnou efektivní palebnou podporu, pak v současné době tento úkol mohou úspěšně plnit bojové vrtulníky. Jsou schopné operativně manévrovat palebnými údery, což je velmi důležité zejména v horách. Jsou spolehlivým prostředkem palebné podpory předsunutých a obcházejících odřadů, vzdušných výsadků a útvarů, které působí v izolovaných prostorech. Ponaucení z lokálních válek svědčí také o tom, že vrtulníky mohou efektivně bojovat s vojsky, která vedou protizteče a protiúder.

Dopravní vrtulníky kromě vysazování taktických vzdušných výsadků byly využívány také k přepravě materiálu, kdy tento úkol nemohly splnit pozemní dopravní prostředky, k přepravě vojsk přes prostory závalů, rozboření a překážek; během několika minut zaminovaly nebezpečné směry.

Bojové zkušenosti učí, že v průběhu rozvíjení útoku v horách vzniká několikerá nutnost přenést hlavní úsilí z jednoho směru na druhý. S tímto požadavkem se setkala vojska v letech minulé války tehdy, když např. na směru hlavního úderu narazila na silný odpor nepřítele a v té době se v jiných prostorech projevil možnost vyjití do boku a týlu jeho hlavního uskupení.

Je předpoklad, že v soudobých operacích v horách bude tento jev poměrně častý. Je to podmíněno rostoucími možnostmi nepřítele zesilovat odpor na nebezpečných směrech, a to přesunem záloh a vytvořením rozsáhlých rozbořených prostorů. Je pochopitelné, že manévry vojsk na nový směr hlavního úderu v horách bude velmi složitý a vyžádá si vysoké umění, značné úsilí a čas.

Přenášení hlavního úsilí na jiný směr bylo většinou uskutečňováno postupně. Na začátku manévrem palebnými údery, druhými sledy a zálohami a pak postupným přeskupením vojsk prvního sledu s jejich vyjitím na určený směr.

V průběhu rozvíjení útoku v horách se dělo střetné sražení na boje svazků, útvarů a dokonce i jednotek v jednotlivých ohniscích. Vznikaly a byly vedeny v různé době a v různé hloubce. Současně s tím byly střetné boje podřízeny jedinému cíli, spojeny společným taktickým a operačním zámyslem. Protože operační manévry uskupení vojsk k úderu do boku a týlu postupujícího nepřítele byl ztížen a někdy i vyloučen, měla zvláštní úlohu v boji o křídla, při předejití v zahájení palby, rozvinování vojsk a za ztěče dovedná, rozhodná a odvážná činnost obcházecích odřadů a vzdušných výsadků.

V bojové činnosti vojsk v horách v období Velké vlastenecké války mělo největší význam **ženijní, technické a týlové zabezpečení**. Tyto druhy zabezpečení byly nejpracnější a vyžadovaly značné množství sil, prostředků a organizační schopnosti velitelů a štábů všech stupňů.

Mezi nejdůležitější úkoly **ženijního zabezpečení** v útoku patřilo zabezpečení postupu vojsk. Hlavním druhem ženijních prací v horách byla stavba cest a mostů, na kterou se spotřebovalo 60 % času a zásob ženijního vojska. Za útoku v horách, vzhledem k vysokému nárůstu rozsahu a složitosti úkolů ženijního zabezpečení, je potřebné větší posílení vojsk ženijními útvary a jednotkami, kromě toho i zapojení vševoskových útvarů a jednotek do těchto prací. K zabezpečení útoku v horách ve zvláště složitých podmínkách bylo nutné posílit každý střelecký prapor jednou ženijní rotou.

Někdy společně s předsunutými odřady byly vysílány na vozídech silné ženijní jednotky k obnově mostů, vybudování brodů a rozšíření přechodů. To do značné

míry napomáhalo vedení útoku ve vysokých tempech. V soudobých podmínkách mohou být použity pro přepravu ženijních jednotek k objektům prací v horách dopravní vrtulníky.

Technické zabezpečení bylo organizováno po směrech s cílem zvýšení samostatnosti každého uskupení vojsk. Při jeho organizaci je nutné počítat s tím, že v horách se snižuje výkonnost motorů o 20 až 30 %, více se opotřebovává podvozek, řízení a brzdy, značně narůstají požadavky na odsun, zvyšuje se pracnost na opravě techniky a zbraní, zkracuje se doba na technické ošetřování dopravních a bojových prostředků. Zkušenosti z vedení operací v horách v minulé válce svědčí o tom, že síly a prostředky technického zabezpečení se přibližovaly k vojskům. U útvaru se vytvářely zvýšené zásoby technického materiálu, především v podvozcích, což umožnilo včas opravovat bojovou techniku. Bojová a dopravní technika byla vybavena zařízeními, které zabezpečovaly její zastavení na svazích, a prostředky samovyprošťování.

Vzhledem ke složitosti odsunu poškozené techniky a větších ztrát odsunových prostředků (přibližně dvakrát více než v normálních podmínkách) byla oprava techniky uskutečňována převážně v místech jejího vyřazení.

Při **organizaci týlového zabezpečení** byly brány v úvahu takové zvláštnosti, jako zvýšení spotřeby paliva, munice, složitost přísunu a manévry zálohami materiálních prostředků. Např. spotřeba pohonných hmot v horách se zvýšila oproti normálním podmínkám 1,5–2krát a munice 10krát. Efektivnosti týlového zabezpečení bylo dosahováno racionálním rozdělením sil a prostředků po směrech činnosti vojsk, vytvořením zvýšených zásob materiálu u svazků a útvarů, především pohonných hmot a munice. Podřízené týlové orgány byly v útočných operacích posíleny dopravními prostředky nadřazených náčelníků a zásoby materiálních prostředků byly přisunuty k vojskům.

V případě, kdy nepřítel zničil nebo rozbil pozemní komunikace, ale také ve složitých podmínkách terénu a v období nesjízdnosti cest byly k manévru zásobami a k zásobování vojsk materiálem použity dopravní letouny. Celkově je nutné řešit úkol zásobování vojsk v horách materiálními prostředky komplexně s použitím pozemní a vzdušné dopravy.

Metodika plánování a provedení roze hry bojové činnosti na cvičeních

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálporučíka A.
I. Tabaka, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“
č. 2/1983.*

Jednou z nejefektivnějších forem přípravy generálů a důstojníků jsou velitelsko-štábní a vojsková cvičení. Velitelské, politické a inženýrsko-technické kádry v jejich průběhu mají možnost nejen prověřit a doplnit úroveň svých znalostí, ale i získat praktické návyky a prokázat schopnost a připravenost vést do boje podřízená vojska a úspěšně plnit bojové úkoly. Přitom čím vyšší je kvalita a efektivnost cvičení, tím blahodárnější je jejich vliv na růst odborného mistrovství vojenských kádřů.

Jedním z nejdůležitějších požadavků na přípravu vojsk (sil), orgánů velení a dů-

stojnických kádřů v soudobých podmínkách je maximální přiblížení jejich výcviku k reálným podmínkám bojové činnosti.

Možným způsobem řešení tohoto problému je dobře zplánovaná a dovedně provedená roze hra bojové činnosti vojsk (sil) stran na cvičeních. Je to velmi složitý úkol, který vyžaduje v první řadě od řídicího cvičení, štábu ředitelství a celé rozhodčí služby tvůrčí přístup, vysoké metodické a organizační mistrovství, iniciativu, kromě toho i sladěnou a schválenou činnost všech účastníků cvičení podle jednotného zámyslu a plánu.

Pod pojmem roze hra bojové činnosti chápeme systém opatření, která uskutečňují řídicí cvičení, štáb ředitelství a rozhodčí k vytvoření a další roze hře situace při zahájení a v průběhu cvičení. Tím zabezpečují dosažení cílů cvičení a kvalitní procvičení učebních otázek v podmínkách, které se maximálně přibližují bojové skutečnosti.

Mezi hlavní opatření přípravy a provedení roze hry patří:

- vytvoření výchozí situace, která odpovídá tématu, cíli cvičení a charakteru procvičovaných otázek,
- předvídání možných rozhodnutí cvičících a zpracování hlavní ideje (zámyslu) roze hry bojové činnosti a další roze hry situace,

- stanovení systému a metod roze hry bojové činnosti,

- zpracování plánovacích dokumentů roze hry a doplňkových údajů (dílčích námětů, operačních skoků atd.),

- analýza přijatých rozhodnutí cvičících, vydaných nařízení, opatření k jejich všestrannému zabezpečení a upřesnění plánu roze hry v souladu s přijatými rozhodnutími a činností cvičících,

- bezprostřední provedení roze hry a další roze hry situace,

- kontrola včasné reakce cvičících na změny situace a jejich zdůvodněných rozhodnutí,

- shromáždění, analýza a systemizace údajů pro rozbor činnosti cvičících při shrnutí výsledků cvičení.

V závislosti na charakteru cvičení a jeho zvláštěnostech může být rozehra bojové činnosti uskutečněna: přímo v terénu, kdy cvičení probíhá s vojsky nebo se značkováním jejich reálné činnosti, nebo na mapě, zúčastní-li se cvičení jen orgány velení.

Situace může být rozehrávána **metodou plynulé rozehry** („čas za čas“), tj. v reálném čase, kdy astronomický a operační čas souhlasí v hodinách a minutách (nemusí souhlasit ve dnech), **nebo metodou operačních skoků**, tj. způsobem doručení cvičicím dílčí náměty, ve kterých se operační situace podstatně liší od předcházející s časovým posunutím o jeden nebo několik dní dopředu. Všechny nepodstatnější změny v situaci a události, které v té době proběhly, a které se reálně nerozohrávaly, oznamují se cvičicím jako již splněné skutečnosti.

Rozehra bojové činnosti a další rozehra situace nejsou stejné pojmy. Další rozehra je metodickou zásadou uskutečnění rozehry.

Využívá se i takové zásady, jako je **podehra**, kdy situace nebo činnost jsou „podehrávány“ za určitý orgán velení (nebo jménem určitého funkcionáře), který se reálně nezúčastňuje cvičení. Někdy se k tomuto cíli organizují speciální skupiny podehry a k označování útvarů a jednotek se určují koncoví rozhodčí.

Umění rozehry a další rozehry situace je výsledkem tvůrčí činnosti řídicího cvičení, který osobně určuje hlavní zásady jejich provedení. Přitom ze zkušeností vyplývá, že k dosažení nejlepšího výsledku cvičení je účelné řídit se celou řadou důležitých principů a požadavků.

Řídicí cvičení uskutečňuje rozehru zpravidla osobně, prostřednictvím štábu ředitelství, svých zástupců (pomocníků) a rozhodčích.

Nejdůležitějším principem rozehry je její provedení v přísném souladu se vzniklou situací, přijatými rozhodnutími cvičících, vydanými nařízeními a organizací celého komplexu opatření k jejich všestrannému zabezpečení, kromě toho i s přihlédnutím k reálným možnostem vojsk (sil) a orgánů velení. Na zvláštním významu přitom nabývá prvek času.

Nejvíce poučná mohou být cvičení, kdy rozehra je uskutečňována hlavně metodou „čas za čas“. To v největší míře přibližuje cvičící bojové skutečnosti, bezprostředně je zapojuje do procesu velení. Použití takové metody je zvláště nezbytné při procvičování nejdůležitějších učebních otázek s reálnou činností vojsk nebo při plánování a organizaci operace (boje),

kdy je zapotřebí prakticky zpracovat určité rozsah dokumentů, vydat úkoly vojskům, organizovat jejich součinnost v terénu apod.

Při další rozehře situace metodou operačního skoku (díliční náměty) je nezbytné, aby byla maximálně dodržována návaznost situace, zvláště v případech, že časový skok není příliš dlouhý. Je nepřipustné, aby cvičící dostali zprávy o operačně taktické situaci, které nemají nic společného s předcházející. V metodice to má záporný vliv, neboť nejsou brány v úvahu dříve přijatá rozhodnutí cvičících a vydaná nařízení.

Na základě vyjmenovaných nejobecnějších principů je možné uvést požadavky, kladené na rozehru bojové činnosti a na další rozehru situace. Jsou to: systémový a komplexní přístup, vševojskový charakter rozehry, dynamika, realita, objektivita, cílevědomé zaměření a poučný charakter.

Systémový a komplexní přístup předpokládá provedení rozehry a další rozehry situace od začátku do konce podle přísně stanoveného systému, ve kterém by se měly v maximální míře projevit všechny hlavní principy operačního umění a taktiky, byly by brány v komplexu a vzájemně spojitosti požadavky, kladené na soudobou operaci (boj). Není nic škodlivějšího jak pro cvičící, tak i pro ředitelství, než scholastická a přesnými významovými rámci nevyhraničená rozehra, kdy velký počet zpráv o situaci přichází ze všech stran bez řádného systému, bez vzájemné spojitosti s dalšími probíhajícími událostmi, které nejsou sladěny co do času, místa a cíle.

Vševojskový charakter rozehry tkví v tom, že je neustále uskutečňována na základě vševojskové operace, zahrnuje a bere v úvahu její charakteristické rysy a obsah. Situace rozehry zpravidla nejen vyjadřuje situaci a činnost vševojskových svazků (útvárů), ale obsahuje i nezbytné údaje pro všechny cvičící, včetně druhů vojsk, služeb, orgánů technického a týlového zabezpečení a další. I taktická odborná a další cvičení se provádějí zpravidla na vševojskovém základě.

Dynamika rozehry tkví ve vytvoření krizových situací, maximálně přiblížených podmínkám soudobého rychle probíhajícího boje, kdy jsou od cvičících požadovány: včasné přijetí rozhodnutí i při nedostatku úplných zpráv o situaci, iniciativa, rozhodnost a samostatnost. V takových podmínkách mohou cvičící v největší míře projevit nejen vysoké odborné mistrovství, ale i morálně psychologickou odolnost a

fyzickou vytrvalost. V metodice je dynamika vyjádřena ve včasné rozhodnutí cvičících a ve správné reakci ředitelství na sebemenší změny v situaci.

Reálnost rozehry je zabezpečována vytvářením situací, maximálně přiblížených bojové skutečnosti, aby cvičící uvěřili jejich pravděpodobnosti, ať jsou sebesložitější, neočekávané a protikladné.

Objektivita má principiální význam v průběhu rozehry, při hodnocení kvality přijatých rozhodnutí, vydaných nařízeních, časových propočtů, zpracování poměru sil a prostředků, hodnocení výsledku činnosti vojsk (sil) a jejich prostředků ničení. Ob-

jektivita má rovněž velký výchovný význam.

Cílevědomé zaměření rozehry tkví v jejím uskutečnění výjimečně v zájmu procvičení stanovených učebních otázek s určitou kategorií cvičících, v soustředění úsilí ke zvládnutí zásadních a principiálních úkolů, které vyžadují rozhodnutí nebo správnou reakci.

Poučný charakter předpokládá vytvoření zajímavé situace, která má nadbytek krizových momentů, a co je hlavní, která umožní cvičícím na vlastní oči se přesvědčit o správnosti nebo nesprávnosti vlastních řešení a činnosti.

Základem rozpracování materiálů rozehry a další rozehry situace je záměr cvičení, rozpracovaný na mapě. Obsahuje zpravidla i základní ideu rozehry, tj. množství a charakter operačních skoků (dílech námětů), čas a metody jejich provedení.

Všechny nejdůležitější otázky jsou obsaženy v **plánu rozehry**, který je zpracován pro operační cvičení zpravidla v podobě mapy rozehry s přílohou textového plánu další rozehry situace.

Na mapě rozehry v souladu s rozsahem cvičení a kategorií cvičících je zakreslena výchozí situace stran pro rozehru a hlavní idea očekávaných rozhodnutí. Mapa dále obsahuje časové a prostorové čáry rozehry s možnou situací vojsk (sil) stran, charakterem jejich činnosti a v případě nezbytnosti i další doplňkové údaje.

Jedna mapa, kromě výchozí situace, nemá obsahovat více jak 3—4 hlavní čáry (situace). Jinak bude velmi nepřehledná a bude ztěženo její využití. Pokračování (další čáry, situace) obsahuje další mapa.

Na mapě rozehry (slouží jen ředitelství cvičení a rozhodčím) jsou zakresleny všechny údaje otevřené; týká se to i protistojící strany. Informace, které cvičící musí získávat v průběhu cvičení (např. organizaci a vedením všech druhů průzkumu, pozorování, analýzou a zhodnocením situace) nebo vyžádat u nadřízeného velitele či sousedů, jsou zpravidla zakreslovány jinou barvou. V případě po-

třeby mapa obsahuje krátkou legendu (metodická doporučení) k určení ztrát stran, propočtu poměru sil a prostředků, stavu materiálně technických prostředků atd.

Plán další rozehry situace je prakticky podrobný seznam údajů o činnosti a stavu vlastních vojsk a nepřítelů; kromě toho obsahuje fyzikozeměpisné, meteorologické a další údaje o situaci, které by mohly reálně přicházet na určitý velitelský stupeň v průběhu boje z různých zdrojů nebo být získány osobním pozorováním. Informace bývají předávány v chronologickém pořadí.

Plán obvykle obsahuje:

— čas vydání situace (je-li to nezbytné, pak astronomický i operační),

— krátký obsah situace nebo její hlavní ideu,

— který stupeň (funkcionář) a komu (kterému stupni a kterému funkcionáři) i jakým způsobem (telefonem, rádiem, ústně nebo písemně) a v jaké podobě vydá situaci.

Plán obsahuje jenom ty informace, které cvičící nemohou získat od reálné cvičících štábů na cvičení, tvarů a jednotek, od jejich průzkumných orgánů.

Stupeň podrobnosti mapy rozehry a plánu další rozehry situace závisí na rozsahu a charakteru cvičení. Ve všech případech je však žádoucí podrobněji rozpracovat nejvýznamnější a nejdůležitější okamžiky rozehry, které tvoří základní obsah jednotlivých období cvičení.

Rozpracování materiálů rozehry patří hlavně mezi přípravná opatření. **Neméně složité je samotný proces jejího provedení a další rozehry situace v průběhu cvičení.** Vedoucí úlohu přitom má štáb ředitelství, který

— zabezpečuje řídícímu pevné velení vojskům a rozhodčím,

— vyžaduje nepřetržité hlášení zpráv o situaci od účastníků cvičení — velitelů, štábů i rozhodčích,

— včas je zobecňuje a připravuje ná-

vtihy řídicímu pro přijetí zdůvodněného rozhodnutí k další rozehře,

— zabezpečuje včasné a přesné doručení jeho pokynů vojskům a rozhodčí službě.

— plánuje přemístění míst velení ředitelství a rozhodčích (zvláště úsekových),
— neustále kontroluje průběh rozehry a připravuje podklady pro rozbor.

Operativnost a kvalita práce štábu ředitelství při rozehře budou v mnoha směrech záviset na jeho účelné struktuře, organizačním uspořádání, přesném rozdělení funkčních povinností, na správných vzájemných vztazích a součinnosti štábu ředitelství s rozhodčími a cvičícími.

Hlavní orgány, vytvářené ve štábu ředitelství, v závislosti na rozsahu cvičení, mohou být nazývány různě: správy, oddělení nebo skupiny — jejich funkce se ovšem podstatně neliší.

Orgán, který řídí rozpracování a provedení rozehry, je ve štábu hlavní. Prakticky uskutečňuje veškerou práci při přípravě materiálů nejen rozehry, ale i cvičení v celku. Může zahrnovat několik skupin: celkového plánování, rozehry bojové činnosti za každou stranu, podehry za nevčísťci stupně, výpočetně analytickou a jiné. Důstojníci, kteří řídí rozehru druhů vojsk a druhů operačního (speciálního) zabezpečení, se zpravidla začleňují do sestavy odpovídajících skupin. Vytváří se rovněž skupina řízení rozhodčích, která může být v některých případech podřízena přímo náčelníku štábu ředitelství.

Orgán, který řídí reálné cvičící štáby a vojska (síly), plní vzhledem ke cvičícím obvykle úlohu nadřízeného velitelského a štábního stupně. Je-li cvičení dvoustranné, pak se takové orgány vytvářejí pro každou stranu. Jejich úloha v systému rozehry obvykle tkví v tom, aby zasobovaly skupiny rozehry zprávami o situaci stavu cvičících a charakteru jejich přijatých rozhodnutí i vydaných nařízení. Takové informace souběžně a nezávisle na sobě přicházejí i od rozhodčích.

Po získání nezbytných zpráv od všech zdrojů skupiny rozehry je analyzuje, připraví odpovídající propočty (charakter přijatých rozhodnutí, rozpočet času, poměr sil a prostředků aj.) a stanoví, která ze cvičících stran nejlépe a nejúčelněji řeší všechny úkoly.

S využitím výpočetní techniky štáb ředitelství propočítává výsledky bojové činnosti vojsk stran, jejich ztráty, efektivnost použití zbraní, stupeň palebného ničení nepřítel, rychlost postupu svazků a tvarů, tempa násilného přechodu vodní překážky a další údaje. V důsledku toho

může objektivněji stanovit úspěch nebo neúspěch stran v souladu s jejich rozhodnutím. Na základě přijatých rozhodnutí a vydaných nařízení plánuje se další způsob rozehry, který schvaluje řídicí cvičení.

Přitom řídicí cvičení obvykle stanoví:
— krátké zhodnocení přijatých rozhodnutí nebo vydaných nařízení cvičícími (stranami),

— které straně dát úspěch,
— v jaké situaci, ve které době a na jakou čáru vyvést vojska (síly) a štáby,
— orientační ztráty stran,

— posloupnost, metody a způsoby další rozehry situace (nebo rozehry reálné činnosti v terénu),

— způsob imitace a činnosti značkových vojsk.

Velmi účinným způsobem řízení je osobní styk řídicího s cvičícími. Je účelné, aby byl přítomen při přijetí hlavních rozhodnutí cvičících, při organizaci boje nebo při řešení nejdůležitějších opatření. V těchto případech se doporučuje praktikovat výjezdy k vojskům i důstojníků skupin rozehry, kteří by na místě mohli upravit své dříve zpracované dokumenty.

Je důležité, aby řídicí, jeho štáb i rozhodčí neustále a důkladně znali vývoj všech událostí, hluboce znali situaci a rozhodnutí cvičících, operativně reagovali na vydaná nařízení, brali v úvahu prvek času a jiné faktory.

Způsob rozehry a další rozehry situace stanoví řídicí s určitým předstihem, aby štáb ředitelství a rozhodčí byli včas připraveni k práci a nepřipustili umělé přestávky v činnosti cvičících.

Je účelné, aby cvičící dostávali situaci v podmínkách, maximálně přiblížených bojové skutečnosti. To znamená, že každý stupeň může mít jen takové informace, které je schopen získat v boji na základě možností vlastních průzkumných orgánů; kromě toho v takové podobě, v jaké by přicházely v reálné skutečnosti — spojovacími prostředky nebo v podobě písemných hlášení nebo krátkých zpráv, které vyžadují zobecnění, hlubokou analýzu a výběr. Zprávy o nepříteli musí být neúplné a protichůdné, což je pro ně charakteristické. Některé informace mohou být štábům doručeny ve zkrácené nebo nepravdivé podobě. Ve všech případech není přípustné, aby cvičící dostávali zprávy v zobecněné podobě nebo byli předem seznámováni se zámyslem rozehry.

Významná je ještě jedna podmínka. Stává se někdy, že cvičící velitel (štáb) přijal správné a včasné rozhodnutí, ale úkoly podřízeným (zejména na VŠC, kdy mnohé útvary necvičí) nevydal, nezabez-

pečil ani vydání nezbytných nařízení. Rozhodnutí velitele (nařízení štábu) zůstane v takových podmínkách nerealizováno a rozehra pokračuje bez jeho posouzení. V tomto případě má velký význam skupina rozehry.

Úkol ředitelství a rozhodčích v průběhu rozehry a další rozehry situace tkví rovněž v tom, aby pečlivě sledovali včasnou a úplnou reakci cvičících na vzniklé změny v situaci. Stává se, že určité události, na první pohled bezvýznamné, cvičící ne-

věnují patřičnou pozornost, nehodnotí hluboce její možné následky a nevyvíjí odvážnou činnost. Rozhodčí v takových případech pokračují v rozehře tohoto období, přiměřeně zesilují jeho následky, a tak nutí cvičící přijmout odpovídající opatření. Je účelné, aby cvičící byli přesvědčeni, nakolik zhoubné mohou být následky nedbání i na nevelké změny v situaci. To má velký učený výchovný význam. S využitím takových příkladů je možné připravit velmi poučný rozbor.

Zvláštní pozornost je věnována rozehře bojové činnosti reálně cvičících (nebo značkových) vojsk [sil] na cvičení v plánech práce řídícího, štábu ředitelství a celé rozhodčí služby (jak úsekových, tak i vojskových rozhodčích). Na velkém významu nabývá prvek času a pružnost řízení. Jestliže při rozehře na mapách je snadné vyjít ze situace v případě jejího nepředvídaného zdržení jak v čase, tak na čarách, pak při rozehře s reálnými vojsky je taková přestávka nepřipustná, protože může hrozit nežádoucími následky, zvláště na cvičeních s bojovou střelbou, leteckým bombardováním, odpálením raket nebo jejich imitací výbušnými náložemi.

Nejsložitější je rozehra dvoustranného cvičení, kde úkolem jedné strany při procvičování útoku je proniknout do značné hloubky a druhé strany vést úpornou obranu. Dostane-li úspěch útočící strana, pak bránící strana nemůže procvičit své učební otázky a naopak, úspěšná obrana jedné strany překáží vedení útoku druhou cvičící stranou.

Snadnější je řešení otázky rozehry, kdy jedna strana jen značkuje nepřítele, protože v těchto podmínkách nejčastěji působí podle zámyslu ředitelství a jejím úkolem je zabezpečit co nejúplnější a poučné procvičení učebních otázek druhou stranou, která je na cvičení v plné sestavě.

V obou případech je však rozehra tvůrčí proces. Její hlavní ideu musí stanovit řídící včas, při rozpracování zámyslu a plánu cvičení. Tomu může napomáhat především správné určení témat a učebních otázek pro každou cvičící stranu. V některých případech mohou být připuštěny i určité výjimky (to je ovšem méně žádoucí), kdy bránící strana nechává projít svými bojovými sestavami útočící vojska. Mohou existovat i další přijatelné metody rozehry. V tom tkví i metodické mistrovství řídícího. Ve všech případech však musí dosáhnout procvičení učebních otázek oběma stranami.

Rozehru situace reálně působících vojsk [sil] stran na cvičení v terénu řeší zpravidla řídící prostřednictvím **úsekových rozhodčích**. Počet, složení a rozmístění úseků v terénu je určováno na základě charakteru cvičení, rozsahu plněných úkolů a délky trvání rozehry. Jedné skupině úsekových rozhodčích může být stanoven jeden, někdy i dva úseky rozehry, vzdálené časově tak, aby byla zabezpečena organizace práce rozhodčích no novém úseku.

Úsekovi rozhodčí jsou povinni dobře znát situaci, rozhodnutí cvičících stran, skutečný stav štábů a vojsk, průběh plnění stanovených úkolů, včas organizovat vstup vojsk do prostoru úseku a podle pokynů řídícího osobně prostřednictvím vojskových rozhodčích provést rozehru v úseku.

Na základě celkového plánu cvičení a pokynů řídícího rozpracovává úsekový rozhodčí dílčí plán. Zvláštní pozornost věnuje rozehře nejdůležitějších prvků v daném úseku, jako jsou např. zahájení boje (střetnutí stran), činnost průzkumných orgánů, vzájemné palebné působení, použití výsadků, obcházení odřadů a jiné. Pečlivě jsou sledovány otázky imitace a dodržování bezpečnostních opatření. Probíhá-li cvičení v nočních podmínkách, pak se rozpracovávají opatření k světlotechnickému zabezpečení. Berou se v úvahu i další zvláštnosti, které vyplývají z konkrétního charakteru cvičení.

Úsekové rozhodčí zpravidla připravuje osobně řídící cvičení. Pro přímé řízení rozehry bojové činnosti stran a práce úsekových rozhodčích obvykle vyjíždí do prostoru úseku nebo tam vysílá skupinu důstojníků štábu v čele s jedním ze svých zástupců. V průběhu střetnutí stran a rozehry bojové činnosti v úseku se doporučuje organizovat odposlech v rádiových sítích velitelů cvičících stran. To umožní úsekovým rozhodčím neustále znát nařízení vydávaná cvičícím, jejich hlášení o situaci a rozhodnutích předávaných na nadřízený

štáb a kromě toho včas brát v úvahu tyto údaje při rozehře a operativněji reagovat na změny v situaci.

Provádějí-li se rozehra v rozsáhlém prostoru a pozorování pásma celého úseku je ztíženo, ve vzduchu může být organizováno pozorování z vrtulníků, které mají neustálé spojení s řídicím, úsekovými a vojskovými rozhodčími. Skupina důstojníků, která je na palubě vrtulníku, může v případě nezbytnosti na určitou dobu plnit funkce rozhodčích nebo jiné překvapivé vzniklé úkoly.

Pro kvalitní provedení rozehry se organizuje pečlivá součinnost úsekových a vojskových rozhodčích, kteří jsou u štábu a útvarů (jednotek). Všechno to, co patří k praktické činnosti vojsk (sil) v rámci úseku, je v plné kompetenci úsekového rozhodčího. V důsledku toho vojskoví rozhodčí působí v souladu s jeho pokyny. Zvláště je důležité, týká-li se to reálného použití střelných zbraní, imitace, dodržování bezpečnostních opatření apod. Proto příprava úsekových a vojskových rozhodčích i spojovacích prostředků, které je zabezpečují v rámci činnosti v úseku, uskutečňuje se zpravidla společně, mezi rozhodčími se organizuje těsná součinnost, stanoví se jednotné signály velení.

Konečně velká pozornost při rozehře je věnována vojskům na čáře bojového dotyku stran. Bylo by ovšem metodicky nesprávné řešit celou rozehru jen na této čáře a ponechat bez potřebné pozornosti hloubku učenění bojové sestavy vojsk. Je nutné si uvědomit, že v podmínkách vysoké dynamiky vývoje bojové činnosti budou se obě strany snažit o obchvat, obejít, proniknutí do týlu a o další vysoce manévrovou činnost. A to nesmí unikat pozornosti v systému rozehry bojové činnosti stran.

Je zcela pochopitelné, že jen řídící (nebo úsekový rozhodčí v rámci vydaných pokynů) má právo stanovit, které straně v jaké míře dát úspěch při rozehře. To ovšem neznamená, že strana, která dostala úspěch, musí působit v usnadněné si-

tuaci. V tom tkví úloha vojskových a palebných rozhodčích, aby v rámci celkového zámyslu vytvářeli různou situaci, vytvářeli podmínky pro postup na jednom směru (úseku) rychlejšími tempy, na druhém nízkými, a na třetím dočasně zastavili útok, aby donutili cvičící přijímat doplňková opatření, přisunout palebné prostředky, obnovit narušenou součinnost, hledat racionálnější způsoby plnění bojových úkolů v konkrétně vzniklé situaci.

Velmi odpovědným momentem je rozehra situace s bojovou střelbou, bombardováním, odpálením raket nebo značkováním palby imitačními prostředky. V tomto případě se provádí nejen na základě přijatých rozhodnutí, ale především na základě skutečné situace a činnosti stran. K vyloučení mimořádné události organizuje se za prostorem terčové situace důkladné a nepřetržité pozorování a pro okamžité a spěšné přerušení použití střelných zbraní stanoví se pro všechny účastníky cvičení jednotné jasné viditelné signály, které jsou zdvojeňovány různými způsoby.

Jestliže na jedné straně se cvičící vojska značkují omezenými počty, pak je žádoucí, aby v organizačních směrnicích nebo v jiném dokumentě bylo uvedeno, jaký prvek bojové sestavy a čím je značkován (družstvo — jedním vojákem, baterie — jedním dělem, tanková rota — jedním tankem atd.). Totéž se týká i imitace palby (řada výbuchů např. znamená pětiminutový palebný případ). V některém případě mohou být tyto údaje sdělovány na místě vojskovými nebo palebnými rozhodčími.

V průběhu cvičení s reálnými vojsky se provádí rovněž rozehra a další rozehra situace za nepřítomné, necvičící prvky bojové sestavy, uváděné v rozhodnutích, za sousedy a další stupně velení. Tyto úkoly obvykle plní buď vojskoví rozhodčí, nebo skupiny podehry, v některých případech i úsekoví rozhodčí. Praxe však ukazuje, že svěřením těchto funkcí úsekovým rozhodčím je nežádoucí, protože je to odvádí od plnění jejich hlavního úkolu — rozehry praktické činnosti vojsk přímo na bojišti.

Poučným způsobem provedená rozehra bojové činnosti na cvičeních je jednou z nejdůležitějších cest k dosažení vysoké efektivity opatření operační a bojové přípravy vojsk a štábů a účinným prostředkem zvyšování metodického mistrovství důstojnického sboru.

z kapitalistických armád

VÝPOČET BOJOVÝCH MOŽNOSTÍ MECHANIZOVANÉ BRIGÁDY BUNDESWEHRU

V současné době je dokončována reorganizace pozemního vojska bundeswehru. Ve svých důsledcích vede k celkovému zvýšení bojových možností na všech stupních velení bez rozdílu. O pojmu bojových možností se již v minulosti hovořilo, ale jeho kvantifikace a metodický postup stanovení této hodnoty byl tak rozdílný a nepřesný, že se ho v praxi vlastně ani nepoužívalo.

Důležité tedy je objasnění pojmu bojových možností vojsk, stanovení jeho obsahu a vyhledání pokud možno nej přesnějších způsobů (zejména s využitím matematického aparátu) k určení jeho velikosti. Ke sjednocení názorů a představ na řešení problémů spojených s touto otázkou přispívá práce kolektivu sovětských autorů z Vojenské akademie M. V. Frunze „Bojevyje vozmožnosti polka i diviziji v nastupleniji“ (Moskva 1978).

Uveřejněné poznatky a zejména metodu stanovení velikosti těchto bojových možností můžeme v plném rozsahu tvůrčím způsobem aplikovat i pro pravděpodobného nepřítele.

Autoři práce definují možnosti vojsk jako kvalitativní a kvantitativní ukazatele, které charakterizují (určují) možnosti jednotek a útvarů splnit stanovený bojový úkol v určené době a v konkrétních podmínkách situace. Jsou to veličiny nestálé a jejich hodnota závisí na určitých faktorech (vojenskotechnických, morálních bojových, vzniklé bojové situaci atd.). Výsledkem bojových možností (na základě celého komplexu přesně určených úloh) je stanovení palebné síly, úderné síly a manévrovosti vojsk.

Jedním z celé řady úkolů pro zjištění palebné síly je i výpočet maximálních možností ničení tanků a obrněných cílů palbami tanků, bojových vozidel pěchoty a protitankových prostředků. V článku chci objasnit metodu tohoto výpočtu, aplikovaného na podmínky mechanizované brigády bundeswehru po reorganizaci při vedení obranného boje v celé hloubce prostoru obrany brigády.

Pro výpočet je nezbytné znát:

- organizační strukturu mechanizované brigády a počty jednotlivých druhů prostředků,
- koeficienty efektivnosti protitankových prostředků.

Podplukovník Ing. Josef Dobrovolský

Hlavní prvky organizační struktury mechanizované brigády a počty nejdůležitějších druhů zbraní a bojové techniky

Mechanizovaná brigáda bundeswehru po reorganizaci má organizační strukturu — viz **obr. 1**.

Podle ní má mechanizovaná brigáda tyto počty hlavních druhů zbraní a bojové techniky — viz **tabulku 1**.

Za předpokladu, že brigáda zaujímá obranu v úseku širokém do 15 km, pak dosahuje bez posilových a podpůrných prostředků těchto hustot na 1 km fronty — viz **tabulku 2**.

Kromě vlastních prostředků mohou v prostoru obrany brigády působit ještě další palebné prostředky, které jsou určeny k posílení brigády, nebo jsou v jejím prostoru obrany rozmístěny na základě rozhodnutí nadřízených velitelů. Pro výpočet maximálních možností ničení tanků a obrněných cílů jsem zvolil variantu palebných prostředků, které se mohou podílet na

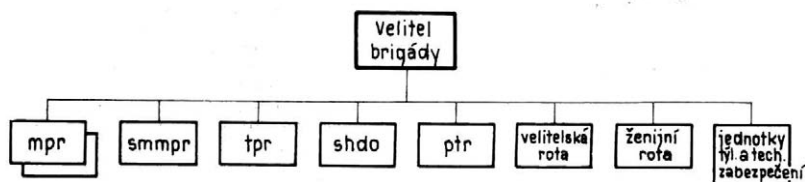
plnění tohoto úkolu v prostoru obrany brigády. Jde o palebné prostředky divize a armádního sboru, uvedené v **tabulce 3**.

Celkové počty palebných prostředků se zvyšují v prostoru obrany brigády o 44 dělostřeleckých hlavních, 7 bitevních vrtníků a o 80 ručních protitankových zbraní.

Celkem tedy na základě uvedených předpokladů se mohou podílet při boji o prostor obrany brigády v celé jeho hloubce na ničení tanků a obrněných cílů palebné prostředky, uvedené v **tabulce 4**.

Kromě toho mohou působit v prostoru obrany brigády prostředky taktického letectva z počtu vyčleněných vzletů pro přímou leteckou podporu svazků prvního sledu. Tyto prostředky však nebude nutné zahrnout do metodiky výpočtu z těchto důvodů:

— nebudou k dispozici základní potřeb-

Obr. 1

Tabulka 1

Prostředek	Jednotky brigády					Brigáda celkem
	mpr	sm mpr	tpr	shdo	ptr	
Střední tanky		13	41			54
Minomety 120 mm	6					12
Houfnice 155 mm				18		18
PTŘS Milan	27	18				72
Raketové stíhače tanků					12	12
Ruční PT zbraně	60	50	50	40	10	330 (odhad)
Bojová vozidla pěchoty	24	24				72
Obrněné transportéry	15	2	2	13	1	62
Průzkumné obrněné transportéry						20

Tabulka 2

Druh prostředku	Hustota na 1 km fronty	Poznámka
Tanky	3,6	
Dělostřelecké hlavně	2	
Protitankové zbraně	5,6	Započteny: raketové stíhače tanků a PTRS
Protitankové zbraně	27,6	Započteny: raketové stíhače tanků, PTRS, ruční protitankové zbraně
Protitankové zbraně	32,4	Započteny: raketové stíhače tanků, PTRS, ruční protitankové zbraně a BVP

Tabulka 3

Palčebné prostředky		Počet	Poznámka
Prostředky divize	Baterie raketometů 110 mm LARS-2	8	
	Tři baterie smdo houfnic 155 mm	18	
	Ruční protitankové zbraně vyčleněných divizních jednotek	40	Odhad
Prostředky armádního sboru	Dělostřelecký oddíl houfnic 203,2 mm	18	
	Jednotka bitevních vrtulníků	7	
	Ruční protitankové zbraně vyčleněných jednotek sboru	40	Odhad

né údaje, ale pouze hrubý orientační odhad možného úsilí taktického letectva nepřítel v pásmu brigády,

— boj s tanky nepřítel v dotyku nebude zpravidla hlavním úkolem, který bude plněn vyčleněnými vzlety; velitel, který bude rozhodovat o použití těchto vzletů, se bude snažit ničit především tankové jednotky před jejich zasazením do boje.

Z tabulky 4 vyplývá, že v prostoru obrany brigády se může podílet na ničení tanků a obrněných cílů, kromě jiných prostředků, zejména:

— více než 50 středních tanků s vysokou pravděpodobností zásahu cíle prvním výstřelem,

— přibližně 70 odpalovacích zařízení protitankových řízených střel s účinným dostřelem do 2000 m,

— 12 raketových stíhačů tanků s účinným dostřelem protitankových řízených střel do 4000 m,

— vyčleněná část vzletů bitevních vrtulníků, které dosahují největší účinnosti při ničení tanků a obrněných cílů ve vzdálenosti kolem 3500 m, a v nejbližší době je pravděpodobné další podstatné zvýšení jejich účinného dostřelu,

— více než 400 ručních protitankových zbraní s účinným dostřelem kolem 500 m, který se rovněž výrazně zvyšuje,

— prostředky dělostřelectva v počtu více než 60 hlavních, které zásluhou nových druhů munice a systému jejich navedení na cíl značně zvýšily své možnosti při ničení tanků a obrněných cílů,

— kolem 70 bojových vozidel pěchoty Marder s účinnou střelbou dosud zavede-

Tabulka 4

Druh prostředku		Prostředky brigády	Prostředky divize	Prostředky armádního sboru	Celkem
Tanky		54			54
Prostředky dělostřelectva	RM 110 mm		8		8
	H 155 mm	18	18		36
	H 203,2 mm			18	18
	Celkem	18	26	18	62
Protitankové prostředky	PTRS	72			72
	Raketové stíhače tanků	12			12
	Bitevní vrtulníky			7	7
	Ruční PT zbraně	330	40	40	410 (odhad)
	Celkem	414	40	47	501
Bojová vozidla pěchoty		72			72

ných zbraní na obrněné cíle (s výjimkou tanků) na vzdálenost do 2000 m.

Již jen z tohoto pohledu je zřejmé, že protitankové obraně je v bundeswehru věnována značná pozornost a trvale je posilována.

Pro stanovení skutečných možností při ničení tanků a obrněných cílů nepřítele je však tento pohled pouze jednou stránkou celého problému. Je pouze kvantitativním vyjádřením určitého stavu a neodráží skutečný stav a podstatu věci. V praxi je však kvantitativní hledisko považováno za rozhodující a konečné. Celý problém však má

i svou kvalitativní stránku, ale ta je brána v úvahu méně. Obecně se sice uznává, že nové druhy bojové techniky mají vyšší kvalitu a větší schopnosti ničení, ale na druhé straně zcela běžně používané kvantitativní vyjádření sil a prostředků tuto skutečnost zcela opomíjí. Existují objektivní důvody tohoto stavu, které spočívají především v nepropracovanosti systému kvalitativních ukazatelů, v nárocích na čas pro zpracování a v neposlední řadě i ve větších nárocích na zpracovatele těchto výpočtů. Změnami v metodách a prostředcích práce je možné tyto objektivní příčiny překonat.

Kvalitativní vyjádření bojové efektivity protitankových prostředků

V práci sovětských autorů jsou rozpracovány kvalitativní ukazatele jednotlivých druhů zbraní a bojové techniky pro hlavní druhy bojové činnosti v armádách NATO. Nejsou pochopitelně vyjádřeny kvalitativní hodnoty všech druhů zbraní a bojové techniky, ale jen některých vybraných, nejdůležitějších prostředků. Vzhledem k tomu, že od doby vydání práce uplynulo již několik let, nejsou v ní zpracovány nejnovější druhy techniky a některé změny rea-

lizované zejména v organizačních strukturách v posledních letech.

Palebné prostředky v předchozích tabulkách mají v práci VA Frunze pro vedení obranného boje uvedeny tyto kvalitativní koeficienty bojové efektivity — viz tabulku 5.

Koeficient bojové efektivity protitankového prostředku je číslo, které ukazuje střední možnosti tohoto prostředku při ničení nepřátelských tanků nebo obrněných

cílů v průběhu boje. Při ničení jednotlivých cílů je koeficient bojové efektivity stanoven na základě pravděpodobnosti zásahu cíle protitankovým prostředkem. Pro uživatele je rozhodující, že bude pracovat s již vypočtenou hodnotou těchto koeficientů. Určení těchto hodnot je složitou záležitostí a musí ji jednotně řešit skupina odborníků.

Ani takto rozpracovaná tabulka však není úplným kvalitativním vyjádřením bojové techniky, protože v současné době již existují určité kvalitativní rozdíly mezi jednotlivými uvedenými prostředky. Jinou kva-

litu má střední tank Leopard 1, vyrobený ve čtyřech modifikacích, jinou hodnotu bude mít tank Leopard 2. Obdobně je tomu i u dalších prostředků. I přes tuto skutečnost je však takto vyjádřená hodnota možností jednotlivých palebných prostředků zdaleka reálnější, než jejich pouhý kvantitativní výčet.

Kvalitativně jiný charakter při ničení tanků a obrněných cílů získává v současné době dělostřelectvo. Ovlivňuje to zejména zavádění nových druhů střeliva, zásadně jiný systém vedení palby a zvýšení pravděpodobnosti zásahu bojových cílů.

Tabulka 5

Palebný prostředek	Obrana na připravené čáře	Obrana na nepřipravené čáře
	koeficient	koeficient
Střední tank Leopard	2,5	2
Kanón bojového vozidla pěchoty	0,2	0,1
Raketový stíhač tanků	2,5	2
PTŘS Milan	2	1,5
Bitevní vrtulník	3—4	3—4
Vrtulník s neřízenou střelou	1—2	1—2
Ruční protitanková zbraň	0,3	0,2

Poznámky:

1. Hodnoty koeficientů efektivity při ničení bojových vozidel pěchoty se zvyšují 1,5krát a při ničení OT 2krát; výhodné je používat střední hodnoty tohoto koeficientu 1,75.

2. Hodnoty zbývajících palebných prostředků (zejména dělostřelectva s novými druhy munice) nejsou v práci uvedeny; je však možné přibližně je odvodit na základě množství tohoto druhu střeliva v palebném průměru a znalosti pravděpodobnosti zásahu touto municí.

Výpočet maximálních možností ničení tanků a obrněných cílů

K ničení tanků a obrněných cílů nepříteli při vedení obranného boje západoněmeckou brigádou dochází:

- na přístupech k obraně,
- při boji o prostor obrany brigády v celé jeho hloubce.

Řešením první části se nebudu zabývat, protože jsou známy odhady pravděpodobných hodnot ztrát pro jednotlivé druhy jednotek a není nutné je podrobněji rozebírat. Zaměřím se proto na objasnění výpočtu maximálních možností ničení tanků a obrněných cílů při boji o prostor obrany

mechanizované brigády v celé hloubce její bojové sestavy.

K výpočtu je možné použít **tabulku 6**.

Dále je nezbytné znát hodnoty některých základních koeficientů, kterých se při výpočtu používá, a jsou buď vypočteny nebo zjištěny na základě výzkumů a získaných zkušeností.

Koeficient K_1 je hodnota vyčleněného úsilí palby protitankového prostředku pro ničení tanků; z celkového úsilí palby je jeho hodnota 70 % [0,7].

Koeficient K_2 je hodnota vyčleněného

Tabulka 6

Index	Protitankový prostředek	Celkem v pásmu brigády	Obrana na připravené čáře			Obrana na nepřipravené čáře		
			koeficient bojové efektivity	maximální možnost ničení tanků	maximální možnost ničení BVP, OT	koeficient bojové efektivity	maximální možnost ničení tanků	maximální možnost ničení BVP, OT
	1	2	3	4	5	6	7	8
a_1	a_{11}	a_{12}						
a_2				a_{24}				
.								
.								
.								
a_n								
Celkem								

Tabulka 7

Index	Protitankový prostředek	Celkem v pásmu brigády	Obrana na připravené čáře			Obrana na nepřipravené čáře		
			koeficient bojové efektivity	maximální možnost ničení tanků	maximální možnost ničení BVP, OT	koeficient bojové efektivity	maximální možnost ničení tanků	maximální možnost ničení BVP, OT
	1	2	3	4	5	6	7	8
a_1	Tanky Leopard	54	2,5	95	71	2	76	57
a_2	Raketové stíhače tanků s PTRS Hot	12	2,5	21	16	2	17	13
a_3	Bitevní vrtulníky	7	3—4	15—20	12—15	3—4	15—20	12—15
a_4	PTRS Milan	72	2	101	76	1,5	76	57
a_5	Ruční PT zbraně	410 (odhad)	0,3	87	65	0,2	58	44
a_6	BVP Marder	72	0,2	11	8	0,1	6	4
Celkem				330—335	248—251		248—253	187—190

úsilí palby protitankového prostředku pro ničení bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů; z celkového úsilí palby je jeho hodnota 30 % {0,3}.

Koeficient K_3 je hodnota zvýšené bojové efektivity protitankového prostředku při ničení bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů; jeho střední hodnota je 1,75.

Metodika výpočtu hodnot, uvedených v tabulce 6:

a_{11} — (pro orientaci je tento údaj v tabulce 6 graficky vyjádřen) jsou to zjištěné anebo předpokládané druhy protitankových prostředků,

a_{12} — (taktéž graficky vyjádřen v tabulce 6) je počet protitankových prostředků, zjištěných v pásmu brigády, nebo určený odhadem,

a_{13} — koeficient bojové efektivity protitankového prostředku a_{11} v obraně na připravené čáře; jeho hodnota je uvedena v tabulce 5,

a_{14} — maximální možnost ničení tanků v obraně na připravené čáře protitankovými prostředky a_{11} a hodnota se rovná $a_{12} \cdot a_{13} \cdot K_1$,

a_{15} — maximální možnost ničení bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů v obraně na připravené čáře protitankovými prostředky a_{11} a hodnota se rovná $a_{12} \cdot a_{13} \cdot K_2 \cdot K_3$,

a_{16} — koeficient bojové efektivity protitankového prostředku a_{11} v obraně na nepřipravené čáře a hodnota je uvedena v tabulce 5,

$$a_{17} = a_{12} \cdot a_{16} \cdot K_1,$$

$$a_{18} = a_{12} \cdot a_{16} \cdot K_2 \cdot K_3,$$

:

.

a_{23} — koeficient bojové efektivity protitankového prostředku a_{21} v obraně na připravené čáře (viz tabulku 5),

a_{24} — (pro orientaci je údaj vyjádřen graficky v tabulce 6) $a_{22} \cdot a_{23} \cdot K_1$

.

.

.

$$a_{25} = a_{22} \cdot a_{26} \cdot K_2 \cdot K_3.$$

Tímto způsobem získáme hodnoty maximálních možností ničení tanků, bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů

při boji o prostor obrany mechanizované brigády bundeswehru v celé hloubce její sestavy. Vypočtené hodnoty pro konkrétně vzniklou situaci, jejíž varianta je vyjádřena v tabulce 4, jsou uvedeny v tabulce 7.

Zdůvodnění výpočtu:

a_{11} — zjištěné nebo předpokládané druhy protitankových prostředků,

a_{12} — zjištěné údaje nebo odhad,

a_{13} — údaje v tabulce 5 pro jednotlivé druhy protitankových prostředků,

$$a_{14} = a_{12} \cdot a_{13} \cdot K_1 = 54 \cdot 2,5 \cdot 0,7 = 95,$$

$$a_{15} = a_{12} \cdot a_{13} \cdot K_2 \cdot K_3 = 54 \cdot 2,5 \cdot 0,3 \cdot 1,75 = 71,$$

a_{16} — údaje v tabulce 5 pro jednotlivé druhy protitankových prostředků,

$$a_{17} = a_{12} \cdot a_{16} \cdot K_1 = 54 \cdot 2 \cdot 0,7 = 76,$$

$$a_{18} = a_{12} \cdot a_{16} \cdot K_2 \cdot K_3 = 54 \cdot 2 \cdot 0,3 \cdot 1,75 = 57 \text{ atd.}$$

Takto vyjádřené hodnoty jsou zdaleka reálnějším ukazatelem než dosud předkládaný celkový počet protitankových prostředků bez ohledu na jejich druh a typ. Použitím tohoto způsobu jsou vyloučeny takové případy, že do stejné skupiny jsou řazeny prostředky, jejichž bojová efektivita je diametrálně rozdílná. Kromě toho není rozhodující suma nějakých prostředků, ale nejdůležitější jsou jejich bojové možnosti. Vševojskovému funkcionáři je tak předložen reálnější podklad pro stanovení bojových úkolů podřízeným. Vychází pak ze svého bojového úkolu, je mu známo, za jakých podmínek může být zachována bojeschopnost jeho jednotky (limitovaná zejména stupněm vyřazení vlastní živé síly a bojové techniky) a z toho pak vyplývá požadavek na umlčení nebo zničení určitého, nezbytného počtu protitankových prostředků nepřítele.

Postup ke zjištění hodnot je jen zdánlivě složitý a zdlouhavý. Při využití výpočetní techniky, dostupné od stupně svazku, však jde v podstatě jen o dva úkony, které je zapotřebí splnit:

— připravit informační masív se zavedenými protitankovými prostředky a jejich koeficienty bojové efektivity, který je trvale připraven a uložen a v případě změny je průběžně doplňován a opravován,

— druhým úkonem je vložení konkrétních počtů jednotlivých druhů protitankových prostředků do informačního masívu.

Problematika stanovení reálných bojových možností jednotek nepřítele je svém sou-

hrnu složitou záležitostí a nebude možné se s ní vyrovnat dosavadními metodami a

způsoby práce. Při řešení těchto otázek v současné a budoucí době se zcela jistě neobejdeme bez použití matematického aparátu. Cílem článku bylo ukázat možné řešení jednoho dílčího problému této části — výpočtu maximálních možností ničení tanků a obrněných cílů mechanizovanou brigádou bundeswehru v obraně po reorganizaci. Chtěl jsem objasnit některé otázky

obecného přístupu k řešení tohoto problému. Z hlediska rozsahu článku jsem nemohl vysvětlit praktickou realizaci tohoto způsobu řešení, kterým by měla být příprava a zpracování projektu pro některý z typů zavedené výpočetní techniky. Toto řešení je však postačujícím návodem pro jeho realizaci.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Владимир Свитек, кандидат философских наук	
Патриотизм и интернационализм в процессе воспитания защитника социалистической Родины	3
Автор рассматривает марксистско-ленинское понимание социалистического патриотизма, пролетарского и социалистического интернационализма, как основные ценности социалистического общества. В связи с этим, он обращает внимание на вопросы повышения эффективности формирования патриотизма, а также интернационального сознания военнослужащих ЧНА.	
Полковник Ян Свобода	
Интегрированное использование научных дисциплин – шаг к повышению качества в военном деле	9
Автор рассматривает сущность и некоторые формы развития военно-научной деятельности, которые обеспечивают интеграцию военной науки с другими науками. Он объясняет единство методологических функций марксистско-ленинской философии, особенности развития военной науки, а также основные задачи для отдельных научных областей в ЧНА, которые имеют важное значение в настоящее время.	
Полковник Милослав Бузек	
Роль партийно-политической работы в обеспечении боевой готовности ЧНА .	15
Автор, исходя из международной обстановки, а также требований предъявляемых к высокой боевой готовности, разбирает главные задачи партийно-политической работы по повышению уровня боевой готовности. Он обращает внимание на укрепление руководящей роли и ее влияние на все области деятельности штабов и войск, а также на методы дальнейшего повышения эффективности этой работы.	
ВОЕННОЕ ИСКУССТВО	
Полковник Владимир Тесарж	
Форсирование водной преграды с положения непосредственного соприкосновения с противником	21
Автор статьи, исходя из характеристики боевых действий войск и водных преград, разбирает формы и способы их форсирования с планомерной подготовкой с положения непосредственного соприкосновения с противником, работу командира и штаба общевойсковой дивизии, а также содержание и глубину боевой задачи.	
Полковник Йосеф Вишничка	
Преследование противника силами мсд	26
Автор статьи, исходя из опыта Великой Отечественной войны, разбирает условия, в которых может начаться преследование противника, задачи преследующих войск, роль передового отряда и разведки, задачи РВА, инженерных войск, а также задачи управления войсками.	
Подполковник Антон Выбох	
К применению рейдовых групп	31
Автор статьи на основе характеристики боевых действий войск, разбирает организацию боя и способ высылания рейдовых отрядов, возможный план и формы их боевых действий, содержание боевой задачи, а также некоторые вопросы высылания этих отрядов дивизиями первого эшелона.	
Подполковник Павел Пейржимовски	
Некоторый опыт из совместных общевойсковых учений дружеских армий . .	37
Автор статьи рассматривает значение совместных учений, способ разработки необходимых документов для руководства этими учениями, способ организации взаимодействия в ходе учений, организацию боя, а также формы и способы переподчинения соединений, частей и подразделений дружеских армий.	

Майор Йосеф Едличка
майор Йиржи Рис

- К автоматизированной обработке итогов контрольной деятельности** 41
Авторы статьи разбирают значение и эффективность использования электронно-вычислительных машин для планирования, ведения и подитоживания контрольной деятельности в рамках общевойсковой соединения.

Полковник Милан Новотны, кандидат военных наук, доцент

- К роли РВА при форсировании водной преграды** 47
Авторы статьи, исходя из способов форсирования водной преграды, разбирает задачи начальника РВА и его штаба, организацию артиллерийской подготовки, поддержки и артиллерийского сопровождения войск в ходе форсирования, а также переправу сил и средств РВА.

Полковник Павел Загоржик, кандидат военных наук

- Прогноз потерь в авиации и средствах войска ПВО** 50
Автор статьи разбирает сведения и итоги математического моделирования потерь в авиации и войсках ПВО противоборствующих сторон в ходе боевых действий войск фронта. Он обращает внимание на характеристику, структуру и функцию модели и на примере указывает прогноз потерь в авиации и средствах ПВО.

Полковник Йосеф Ебавы, кандидат военных наук, доцент
полковник Яромир Копечек, кандидат военных наук

- К плану инженерного обеспечения операции** 58
Авторы статьи, исходя из плана операции общевойсковой армии, разбирают значение плана инженерного обеспечения операции, как неделимой составной части общевойсковой, его содержание, а также его способ и методику разработки.

Полковник Милош Земан, кандидат военных наук, доцент

- Эффективное планирование защиты от оружия массового поражения** 63
Автор статьи разбирает компетенцию, методически обоснованное содержание и последовательность работы, а также важнейшие взаимодействующие отношения при планировании, организации и руководстве ЗОМП командиром и главными должностными лицами командования общевойсковой дивизии.

Полковник Ярослав Квацил

- К проблематике доброкачественного питания войск** 70
Автор статьи рассматривает проблематику доброкачественного питания войск, как средство к поддержке высокой боевой готовности и политико-морального состояния войск.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

- Об основных тенденциях развития теории и практики наступления в горах** . . 73
Методика планирования и проведения розыгрыша боевых действий на учениях 79

ИНФОРМАЦИИ

Подполковник Йосеф Доброволны

- Расчет боевых возможностей механизированной бригады ФРГ** 85
Автор на основе разбора основных элементов организационной структуры механизированной бригады, а также количества важнейших видов оружия и боевой техники, рассматривает качественное выражение боевой эффективности противотанковых средств и указывает их возможности по уничтожению танков и других бронированных целей.

POZNÁMKY